

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN ÖLÜMLE
SONA ERMESİ HALİNDE SAĞ KALAN EŞİN KATILMA
ALACAĞI VE MİRAS HAKKI**

Filinta Rozerin TELLİOĞLU

16906006

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Filiz Yavuz İPEKYÜZ

Diyarbakır 2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN ÖLÜMLE
SONA ERMESİ HALİNDE SAĞ KALAN EŞİN KATILMA
ALACAĞI VE MİRAS HAKKI**

Filinta Rozerin TELLİOĞLU
16906006

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Filiz Yavuz İPEKYÜZ

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Ölümle Sona Ermesi Halinde Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı Ve Miras Hakkı” adlı tezin/projenin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

26/07/2019

Filinta Rozerin TELLİOĞLU

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

FİLİNTA ROZERİN TELLİOĞLU tarafından yapılan “**EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİNİN ÖLÜMLE SONA ERMESİ HALİNDE SAĞ KALAN EŞİN KATILMA ALACAĞI VE MİRAS HAKKI**” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından .ÖZEL HUKUK Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı

Adı Soyadı

Başkan: DR. ÖĞR. ÜY. FİLİZ YAVUZ İPEKYÜZ

Üye : DR. ÖĞR. ÜY. NEŞE BARAN ÇELİK

Üye : DR. ÖĞR. ÜY. BAHAR ÖCAL APAYDIN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 28/06/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

ÖNSÖZ

Evliliğin ölümle sona ermesi halinde sağ kalan eşin katılma alacağı ve miras payının hesaplanması hususu, Yargıtay uygulamasında her iki tasfiyenin birbirinden bağımsız gerçekleştirilmesi sebebi ile sürekli değişmekte olan bir husustur. Çalışmamızda doktrindeki eleştiriler de ele alınarak her iki tasfiyenin son yıllarda nasıl gerçekleştirildiğini, çalışmamızın sonuna farklı örnek olaylar da ekleyerek detaylı bir şekilde açıklamaya çalıştık.

Tez danışmanlığımı üstlenen ve çalışmanın hazırlanması esnasında daima yol gösteren, ilgisini esirgemeyen Sayın Hocam Dr. Filiz YAVUZ İPEKYÜZ'e, yüksek lisans öğrenimim süresince yardımlarını esirgemeyen Dr. Neşe BARAN ÇELİK'e ve Dr. Bahar ÖCAL APAYDIN'a, benden sabrını ve sonsuz desteğini esirgemeyen sevgili aileme ve çalışmam esnasında beni bir an olsun desteksiz bırakmayan Taylan'a çok teşekkür ederim.

Filinta Rozerin TELLİOĞLU

Diyarbakır 2019

ÖZET

Bu çalışma Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. Tezin genel amacı, edinilmiş mallara katılma rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sonuçlanması halinde sağ kalan eşin katılma alacağı hakkı ve miras hakkının birlikte incelenmesi, söz konusu alacakların birbirlerine olan etkileri ve uygulamada yargı organlarınca birlikte hesaplanma usullerinin açıklanmasıdır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler “Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerden Birinin Ölümü İle Sona Ermesi” ve “Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı ve Miras Hakkı” bölümleridir. Tez çalışmasının ilk bölümünde öncelikle edinilmiş mallara katılma rejimi hakkında genel bir bilgi verilmiş; devamında bu mal rejiminde yer alan malvarlığı değerleri olan edinilmiş mal ve kişisel mal grupları detaylı bir şekilde incelenmiş; ikinci bölümde ise sağ kalan eşin katılma alacağı ve miras hakkının hukuki niteliği ve nasıl hesaplandıkları açıklanmış ve mirasın tasfiyesi ile mal rejiminin tasfiyesinin karşılaştırılması yapılmıştır. Tüm konular doktrindeki farklı görüşler ve Yargıtay kararları gözetilerek incelenmiş; özellikle sağ kalan eşin katılma alacaklısı olduğu hallerde mal rejimi tasfiyesi ile mirasın tasfiyesinin nasıl gerçekleştirileceği hususunda doktrin ve Yargıtay uygulamasındaki benzerlik ve farklılıklar açıklanmış ve her iki tasfiye bu hususlar gözetilerek karşılaştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Mal Rejiminin Ölümle Sona Ermesi, Mal Rejiminin Tasfiyesi, Katılma Alacağı Hakkı, Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı, Mirasın Tasfiyesi

ABSTRACT

This study is prepared as a master's thesis at the Social Sciences Institution of Dicle University. The main aim of the thesis is to examine right of participation and succession of surviving spouse together, the effects of these rights each other and disclose calculated methods in practice by judicial bodies when regime of participation in acquired property ends because of death. The study consists of two chapters. These chapters are “Termination of Regime of Participation in Acquired Property with The Death of One of The Spouses” and “Right of Participation and Succession of Surviving Spouse”. In the first chapter of the thesis, general information about regime of participation in acquired property is given. Afterwards, personal property and acquired property as asset values in this regime is examined in detail. In the second chapter of the thesis, legal nature of right of participation and succession of surviving spouse and how to calculate these claims are explained and liquidation of the property regime and heritage are compared. All the topics are reviewed considering different views in doctrine and Supreme Court decisions. Especially the similarities and differences of the practice in the doctrine and the Supreme Court about how to liquidate of the property regime and heritage are explained when surviving spouse has right of participation. Both liquidations are compared according to these aspects.

Keywords

Regime of Participation in Acquired Property, Termination of Property Regime With Death, Liquidation of the Property Regime, Right of Participation, Right of Succession of Surviving Spouse, Liquidation of the Heritage

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	IV
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ VE REJİMİN EŞLERDEN BİRİNİN ÖLÜMÜ İLE SONA ERMESİ

1.1. Genel Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi	3
1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler.....	6
1.2.1. Süre İle Sınırlı Olma İlkesi	6
1.2.2. Emek Karşılığı Hak Edinme İlkesi	7
1.2.3. Sözleşme Özgürlüğü İlkesi	7
1.2.4. Kanıtlama Kolaylığı İlkesi.....	7
1.2.5. Şahsi Hakka Sahip Olma İlkesi	8
1.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları.....	8
1.3.1. Edinilmiş Mallar	8
1.3.1.1. Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar	9
1.3.1.2. Sosyal Güvenlik ya da Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amaçlı Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler	10
1.3.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar	12
1.3.1.4. Kişisel Malların Gelirleri	14
1.3.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler	15
1.3.1.6. Diğer Edinilmiş Mallar	16
1.3.2. Kişisel Mallar.....	17
1.3.2.1. Kanun Gereğince Kişisel Mallar	17
1.3.2.1.1. Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya... 18	

1.3.2.1.2. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri.....	19
1.3.2.1.2.1. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birinin Sahip Olduğu Eşyalar	19
1.3.2.1.2.2. Eşlerden Birinin Mal Rejimi Süresi İçinde Miras Yoluyla Elde Ettiği Mallar.....	20
1.3.2.1.2.3. Eşlerden Birinin Mal Rejimi Süresi İçinde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Mallar.....	21
1.3.2.1.3. Manevi Tazminat Alacakları	22
1.3.2.1.4. Kişisel Mallar Yerine Geçen Değerler	22
1.3.2.1.5. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumları veya Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Toptan Tazminatların Bir Kısmı	23
1.3.2.2. Sözleşme Gereğince Kişisel Mallar	23
1.3.2.2.1. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebi İle Doğan Malvarlığı Değerleri	23
1.3.2.2.2. Kişisel Malların Gelirleri.....	25
1.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Halleri.....	25
1.4.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerden Birinin Ölümü İle Sona Ermesi	27
1.4.2. Ölüm Benzeri Durumlar	28
1.4.2.1. Ölüm Karinesi	28
1.4.2.2. Gaiplik Kararı.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

SAĞ KALAN EŞİN KATILMA ALACAĞI VE MİRAS HAKKI

2.1. Eşlerden Birinin Ölümü Halinde Sağ Kalan Eşin Hakları.....	31
2.1.1. Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı	32
2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.....	32
2.1.1.1.1. Artık Değer	35
2.1.1.1.1.1. Aktif Değerler	37
2.1.1.1.1.1.1. Tasfiye Sırasında Mevcut Olan Edinilmiş Mallar.....	37
2.1.1.1.1.1.2. Eklenecek Değerler	37
2.1.1.1.1.1.2.1. Eşin Onayı Olmaksızın Yapılan Karşılıksız Kazandırmalar	38
2.1.1.1.1.1.2.2. Eşin Katılma Alacağına Zarar Verme Kastıyla Yapılan Devirler.....	39

2.1.1.1.1.3. Yapılan Denkleştirme Sonucu Kişisel Mallara Harcanan Edinilmiş Malların Karşılıkları	40
2.1.1.1.1.2. Pasif Değerler	43
2.1.1.1.1.2.1. Diğer Eşin Değer Artış Payı Alacağı	43
2.1.1.1.1.2.2. Yapılan Denkleştirme Sonucu Edinilmiş Mallara Harcanan Kişisel Malların Karşılıkları	47
2.1.1.1.1.2.3. Edinilmiş Mallara Ait Borçlar.....	48
2.1.1.2. Katılma Alacağının Hesaplanması	49
2.1.1.2.1. Kanuna Göre Artık Değere Katılım	49
2.1.1.2.2. Sözleşmeye Göre Artık Değere Katılım.....	52
2.1.1.2.3. Katılma Alacağında Zamanaşımı	55
2.1.1.2.4. Katılma Alacağının İfası.....	56
2.1.1.2.4.1. Katılma Alacağının Nakdi veya Ayni Olarak Ödenmesi ve Faiz.....	58
2.1.1.2.4.2. Yargıtay Uygulaması	59
2.1.2. Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı.....	62
2.1.2.1. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığı	63
2.1.2.1.1. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığının Koşulları.....	64
2.1.2.1.1.1. Mirasbırakan Eşin Öldüğü Tarihte Sağ Olması.....	64
2.1.2.1.1.2. Mirasbırakan Eşin Öldüğü Tarihte Geçerli ve Devam Eden Bir Evlilik İlişkisinin Bulunması	64
2.1.2.1.1.3. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılık Sıfatını Kaybetmemiş Olması.....	67
2.1.2.1.2. Sağ Kalan Eşin Yasal Miras Payı.....	69
2.1.2.1.3. Sağ Kalan Eşin Saklı Payı	70
2.1.2.2. Sağ Kalan Eşin İradi Mirasçılığı	71
2.1.2.3. Ret, Yoksunluk, Çıkarma ve Feragatin Yasal Mal Rejimine Etkileri	72
2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi İle Mirasın Tasfiyesinin Karşılaştırılması	73
2.2.1. Tasfiye ile Görevli ve Yetkili Mahkeme	73
2.2.2. Tasfiye Kapsamındaki Mallar ve Değerleme Anı	74
2.2.3. Eşin Katılım Oranı ve Miras Oranı.....	75
2.2.4. Katılma Alacağı Hakkı ve Miras Hakkının Hukuki Nitelikleri ve Talep Edilmeleri.....	75
2.2.5. Zamanaşımı.....	76

2.2.6. Sözleşme İle Değiştirilen Katılım Oranının Altsoya Etkileri	77
2.2.7. Tasfiye Şekli	77
2.2.8. Zina veya Hayata Kast Halinin Etkileri	78
2.2.9. Ayrılık Kararının Etkisi	79
2.2.10. Ret, Feragat, Çıkarma ve Yoksunluğun Etkileri.....	79
2.2.11. Tasfiyeler Arası Öncelik Durumu.....	80
SONUÇ.....	82
EKLER.....	87
EK 1: KATILMA ALACAĞINA İLİŞKİN ÖRNEK HESAPLAMALAR ...	87
Örnek 1	87
Örnek 2	89
Örnek 3	92
EK 2: SAĞ KALAN EŞİN MİRAS PAYINA İLİŞKİN ŞEMALAR	95
Ek 2.1. Hukukumuzda Zümre Sistemine Göre Mirasçıların Şeması.....	95
Ek 2.2. Sağ Kalan Eşin Değişik Zümrelere Göre Miras Payı Oranlarını Gösterir Şemalar	96
Ek 2.2.1. Sağ Kalan Eşin 1. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı.....	96
Ek 2.2.2. Sağ Kalan Eşin 2. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı.....	97
Ek 2.2.3. Sağ Kalan Eşin 3. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı.....	98
KAYNAKÇA.....	99

KISALTMALAR

AÜEHFD	Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜFHD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BK	818 Sayılı Borçlar Kanunu
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
DEÜHFD	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas
ERÜHFD	Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ET.	Erişim tarihi
f.	Fıkra
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
İMK	İsviçre Medeni Kanunu
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar
m.	Madde
RG.	Resmi Gazete
S.	Sayı
s.	Sayfa
SÜHFD	Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	Tarihli
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
Y.	Yargıtay

GİRİŞ

2002’de yürürlüğe giren ve İsviçre Medeni Kanunu kaynak alınarak düzenlenen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile birlikte aile hukuku ve bu bölümde yer alan evliliklere uygulanacak olan mal rejimleri kısımlarında önceki kanuna göre köklü değişiklikler yapılmış ve hem yasal mal rejimi hem de seçimlik mal rejimleri değiştirilmiştir. TMK’nın ikinci kitabında bulunan Aile Hukuku’nun 202 ve 281. maddeleri arasında eşler arasındaki mal rejimleri düzenlenmiş, 218 ve 241. maddeler arasında ise yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi düzenlenmiştir.

2002 tarihi sonrasında gerçekleştirilen evliliklere uygulanacak olan yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimidir. Taraflar kanunda yer alan mal rejimlerinden birine tabi olmak zorundadırlar ve aralarında herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmazlarsa edinilmiş mallara katılma rejimi hükümlerine tabi olurlar.

Yasal mal rejimi eşlerden birinin ölümü, eşler arasında başka bir mal rejimi sözleşmesi yapılması, mahkemece evliliğin iptali veya boşanma sebebi ile sona erdirilmesine karar verilmesi ve mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi hallerinde sona ermektedir.

Yasal mal rejimi paylaşım esasına dayanır ve bu rejimde her iki eşin hem kişisel hem edinilmiş malları bulunur. Her eş kendi malvarlığı üzerinde yasal sınırlar çerçevesinde yönetme, yararlanma ve tasarruf etme hakkına sahiptir. Eşlerin, yasal mal rejimi süresi içerisinde herhangi bir emek karşılığı edindikleri malvarlığı değerleri edinilmiş mal grubuna dahil olur ve rejim sona erdiğinde sadece edinilmiş mallar tasfiyeye dahil edilir.

Eşlerden birinin ölümü halinde sağ kalan eşin, hem miras hukukundan hem de aile hukukundan kaynaklı bazı hakları bulunmaktadır. Çalışmamızda sağ kalan

eşin miras hakkı ve katılma alacağı üzerinde durulmuştur. Sağ kalan eşin hem miras hakkı hem de katılma alacağı hakkı kanundan doğan haklar olup, hukuki nitelikleri ve uygulanmaları açısından farklılık gösteren haklardır. Çalışmamızda öncelikle yasal mal rejiminde yer alan mal grupları ve bu rejimin ölümle sona ermesi hali üzerinde durulmuş; sonrasında ise eşlerden birinin ölümü neticesinde hem rejimin tasfiyesi hem de mirasın tasfiyesi açıklanmış ve her iki tasfiye, içerdikleri hakların hukuki nitelikleri, doktrindeki görüşler ile Yargıtay uygulamasındaki farklılıklar gözetilerek incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ VE REJİMİN EŞLERDEN BİRİNİN ÖLÜMÜ İLE SONA ERMESİ

1.1. Genel Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi

Eşler arasında evlilik akdinin kurulması ile birlikte; eşler, hukukumuzda yer alan aile hukuku hükümlerine tabi olurlar. Mal rejimi kavramı ise, aile hukukunun içinde yer alan ve eşlerin evliliklerinin devam ettiği süre zarfında mali ilişkilerini içeren bir kavramdır.¹ Daha geniş tanımlamak gerekirse bu kavram, eşlerin evlilik süresi içerisinde malvarlığı edinmelerini, bu malvarlıkları üzerinde bulunan yararlanma, yönetim ve tasarruflarına ilişkin hak ve yükümlülüklerini, rejim veya evlilik sona erdiğinde ise söz konusu malvarlıklarının tasfiye ve paylaşımını içerir.²

2002’de İsviçre Medeni Kanunu³ kaynak alınarak düzenlenen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun⁴ yürürlüğe girmesi ile birlikte mal rejimleri hususunda esaslı değişiklikler yapılmıştır. 743 sayılı Medeni Kanun’da⁵ eşler arasındaki yasal mal rejimi mal ayrılığı rejimi iken, yeni kanunla birlikte yasal mal rejimi edinilmiş mallara

¹ Faruk Acar, **Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, Seçkin Yayınları, İstanbul 2014, s. 95.

² Kemal Oğuzman, Mustafa Dural, **Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1998, s. 170; Selahattin Sulhi Tekinay, **Türk Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 1984, s. 367; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, **Türk Medeni Hukuku Cilt III Aile Hukuku Cüz 1**, Sermet Matbaası, İstanbul 1960, s. 121-122; Mustafa Alper Gümüş, **Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 217; Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, 2013 İstanbul, s. 193; Bilge Öztan, **Aile Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2015, s. 396; Ömer Uğur Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s.61-62.

³ Schweizreschie Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu) 1912’de İsviçre’de yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunda 1984 yılında yapılan ve 1988 yılında yürürlüğe girmiş olan değişikliklerle yasal mal rejimi edinilmiş mallara katılma rejimi olarak değiştirilmiştir. – Ahmet M. Kılıçoğlu, **Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik**, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, **Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 22, S. 3, 2016, s. 1731-1732.

⁴ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı RG.

⁵ 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi, 04.04.1926 tarihli ve 339 sayılı RG.

katılma rejimi olarak değiştirilmiştir. Kanunun gerekçesinden de anlaşıldığı üzere, yasal mal rejiminin değiştirilmesi, toplumumuzdaki sosyoekonomik değişiklikler ve mal ayrılığı rejiminin çalışmayan eş açısından evlilik içerisinde verdiği emekle bağdaşmaması sebebi ile yerinde bir değişiklik olmuştur.⁶ Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte, evlilik içerisinde çalışmayan eş ve toplumumuzun o dönemki yapısı sebebi ile özellikle kadın eş açısından büyük mağduriyetler ortaya çıkmaktaydı. Şöyle ki, mal ayrılığı rejiminde eşlerin sahip oldukları malvarlığı değerleri tamamen birbirinden ayrı olmakta ve rejim sona erdiğinde bir eşin diğer eşin malvarlığı üzerinde rejimden kaynaklı herhangi bir alacak veya mülkiyet hakkı bulunmamaktadır. Bu sebeple evlilik süresi içerisinde çalışmamasına karşın, evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirse, zamanını ve emeğini evliliğine harcarsa bile kadın, eşinin evlilik içinde edinmiş olduğu malvarlığı değerleri üzerinde bir hakka sahip olamıyordu. Bu da evlilik birliğinin eşler arasında aynı zamanda bir kader birliği olmasına ve eşlerin birliğin giderlerine emek, çalışma ve malvarlıkları ile dahil olmaları durumuna aykırı bir netice meydana getirmekteydi. Fakat yasal mal rejiminin değiştirilmesi ile bu mağduriyet, daha hakkaniyetli ve emeğe dayalı bir sisteme geçilerek giderilmiştir.

Yapılan değişiklik ile birlikte TMK’da evlilik birliğine uygulanacak dört farklı mal rejimi düzenlenmiştir. Bunlar edinilmiş mallara katılma rejimi, mal ayrılığı rejimi, paylaşmalı mal ayrılığı rejimi ve mal ortaklığı rejimidir.⁷ Belirtmek gerekir ki eşlerin hiçbir mal rejimine tabi olmama hakları mevcut değildir. Kanunumuzda eşlerin herhangi bir mal rejimini seçmeleri zorunlu tutulmamış; fakat 01.01.2002 tarihinden itibaren yapılmış olan evliliklerde, herhangi bir mal rejimini seçmeyen evli çiftlere

---

⁶ Yapılan değişikliğin gerekçesi hazırlanan raporda “Uygulamada hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurduğu gözden kaçırılmayarak Ülkemizde geçerli olan “mal ayrılığı” rejiminin değiştirilmesi cihetine gidilerek bunun yerine Tasarıda “Edinilmiş Mallara Katılma” rejimi yasal rejim olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında eşler dilerlerse akdi rejim olarak “Mal Ayrılığı”, “Paylaşmalı Mal Ayrılığı” ve “Mal Ortaklığı” rejimlerinden birini seçebileceklerdir. Bunun için yapacakları tek şey, 205 inci madde uyarınca noterde bir mal rejimi sözleşmesi yapmaktan veya aralarında yapacakları yazılı sözleşmeyi notere onaylatmaktan ibarettir.” şeklinde açıklanmıştır. Türk Medeni Kanunu Tasarısı ile Türk Kanunu Medenisinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Ankara Milletvekili Yücel Seçkiner’in; Ankara Milletvekili Esvet Özdoğu ve Dört Arkadaşının; Aynı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifleri ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem 21, Yasama Yılı 3 – (www.tbmm.gov.tr, ET. 02.01.2019)

⁷ Hüseyin Hatemi, Burcu Kalkan Oğuztürk, **Aile Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 97; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 100; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 217; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 194; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 397; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 64.

yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.⁸ TMK m. 202/II'ye göre, aralarında yapacakları sözleşme ile sadece kanunumuzda belirlenen mal rejimlerinden birini seçebilir, dolayısı ile bu hususta tipe bağlılık kuralı geçerlidir.⁹

01.01.2002 tarihinden önce evlenen ve bu tarihten itibaren bir yıl içerisinde yaptıkları sözleşme ile başkaca bir mal rejimi seçmemiş olan evli çiftlere, 01.01.2002 tarihi itibari ile yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanır. Evliliğin 01.01.2002 tarihinden önceki kısmına ise mal ayrılığı rejimi hükümleri uygulanır.¹⁰

Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminin temelinde eşlerin sahip oldukları malvarlıklarının edinme zamanı ve sebeplerine göre farklı gruplara ayrılması yer almaktadır. Bu rejimde her iki eşin hem kişisel hem edinilmiş malları bulunur ve her eş kendi malvarlığı üzerinde yasal sınırlar çerçevesinde yönetme, yararlanma ve tasarruf etme hakkına sahiptir.¹¹ Eşlerin sahip oldukları malvarlıklarının hangi mal grubuna dahil olduğu hususu, mal rejiminin sona ermesi aşamasında önem kazanır. Çünkü bu rejimde, eşlerin, rejimin sona ermesi ile birlikte, birbirlerinin sahip oldukları edinilmiş mallar üzerinde katılma alacakları mevcuttur. Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte tasfiye aşaması başlar ve sadece edinilmiş mallar tasfiyeye dahil edilir.

Yasal mal rejiminde esas olan emek karşılığı kazanılan mallarda hak sahipliği olma ilkesidir.¹² Aynı zamanda eşlerin rejimden kaynaklı hak sahiplikleri rejim süresi

---

⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 193; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 100; Miray Özer Deniz, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016, s. 4; Suat Sarı, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, s. 6; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 218; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 396-397; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 115.

⁹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 100; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 397; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 5; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 217.

¹⁰ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 9-10; Pakize Ezgi Akbulut, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ve Kişisel Mallar Ayrımı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2010, s. 24.

¹¹ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 4-6.

¹² Acar, **Mal Rejimleri**, s. 205; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 441; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 203; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271-272; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 255; Şükran Şıpka, **Türk Hukukunda**

ile sınırlıdır.¹³ Yani yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi süresi içinde emek karşılığında elde edilen mallar edinilmiş mal niteliğinde olup, her iki eşin de bu mallar üzerinde hak sahipliği mevcuttur. Kanuna göre her eş, diğerinin edinilmiş malları üzerinde yarı yarıya bir hakka sahiptir. (TMK m. 236/I) Bu durumun istisnaları da mevcut olmakla birlikte, bu hususlar aşağıda daha detaylı bir biçimde açıklanmıştır.

1.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimine Hakim Olan İlkeler

Yasal mal rejiminde esas olan ilkeler; süre ile sınırlı olma, emek karşılığı hak edinme, sözleşme özgürlüğü, kanıtlama kolaylığı ve şahsi hakka sahip olma ilkeleridir.¹⁴

1.2.1. Süre İle Sınırlı Olma İlkesi

Mal rejimi hükümleri, eşler arasında mal rejiminin devam ettiği süre için geçerlidir.¹⁵ Bu ilkeye göre mal rejimi sona erdiğinde yapılacak olan tasfiyeye, sadece mal rejimi süresi içerisinde edinilmiş olan mallar dahil edilir.¹⁶ Mal rejimi başlamadan önce veya mal rejimi sona erdikten sonra eşlerden birinin herhangi bir malvarlığı edinmesi, yasal mal rejiminin tasfiyesi açısından etkili bir husus değildir.¹⁷

Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, On İki Levha Yayıncılık, Kasım 2011, s. 95-96; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 203.

¹³ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 254; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 6; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 339; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 203.

¹⁴ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 6 vd.; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 317 vd.

¹⁵ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 254; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 6; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 339; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 203.

¹⁶ Y. 8. HD., 2015/4112 E., 2016/14041 K. sayılı ve 18.10.2016 tarihli kararı: “*Mal rejiminin devamı süresince, eşlerden birinin sahip olduğu edinilmiş mal üzerinde, diğer eşin hesaplanan artık değerinin yarısı oranında katılma alacağı hakkı vardır.*” (www.kazanci.com; ET. 02.01.2019)

¹⁷ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 340-341.

1.2.2. Emek Karşılığı Hak Edinme İlkesi

Edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiyeye dahil edilen malvarlığı değerleri, sadece rejim süresi içerisinde karşılığı verilerek elde edilmiş olan malvarlığı değerleridir.¹⁸ Aşağıda daha detaylı bir biçimde açıklayacağımız edinilmiş mal grubunda yer alan malların edinilmesinde verilen karşılık sadece somut malvarlığından ibaret olmayıp, emek yoğunluklu bir karşılıktır.¹⁹

1.2.3. Sözleşme Özgürlüğü İlkesi

Eşler, sözleşme özgürlüğü ilkesi gereğince, aralarında yapacakları sözleşme ile kanunda sayılan dört mal rejiminden birini seçebilir.²⁰ Eşlerin hiçbir mal rejimine tabi olmama hakları mevcut değildir. TMK m. 202/II'ye göre, aralarında yapacakları sözleşme ile sadece kanunumuzda belirlenen mal rejimlerinden birini seçebilir, dolayısı ile bu hususta sınırlı sayı ve tipe bağlılık kuralı geçerlidir.²¹ Bu kurallar sebebi ile eşler, yeni bir rejim yaratamaz ve kanundaki rejimler çerçevesinde sözleşme serbestisine sahiptir.

1.2.4. Kanıtlama Kolaylığı İlkesi

Yasal mal rejimi sona erdiğinde eşlerin sahip oldukları malvarlığı değerlerinin hangi mal grubuna dahil olduğunun ispatı hususunda, kanıtlama kolaylığı ilkesi kapsamında, kanunumuzda bazı karineler öngörülmüştür.²² Buna göre, kime ait olduğu belirlenemeyen bir mal söz konusu ise, o mala paylı mülkiyet karinesi; bir

---

¹⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 205; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 441; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 203; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271-272; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 255; Şipka, **Katılma Rejimi**, s. 95-96; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 203.

¹⁹ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 342; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 203; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 6.

²⁰ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 326; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 7. Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 193.

²¹ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 7; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 100; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 397; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 217.

²² Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 343; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 8.

malvarlığı değerinin hangi mal grubuna dahil olduğu belirlenemiyorsa, edinilmiş mal karinesi uygulanır.²³ Bu karineler sonucunda, kime ait olduğu belirlenemeyen mal eşlerin paylı mülkiyetinde sayılmakta ve hangi mal grubuna dahil olduğu belirlenemeyen mal edinilmiş mal sayılmaktadır.

1.2.5. Şahsi Hakka Sahip Olma İlkesi

Yasal mal rejiminin sona ermesi halinde yapılan tasfiye neticesinde eşler birbirlerinin artık değerleri üzerinde katılma alacağına sahip olurlar. Söz konusu katılma alacağı hakkı, şahsi hak niteliğinde bir haktır.²⁴ Katılma alacağı hakkının şahsi nitelikte bir hak olması neticesinde ise, bu hakka sahip olan eş katılma alacağını, sadece diğer eşe ve onun mirasçılarına karşı ileri sürebilmektedir.²⁵

1.3. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları

Edinilmiş mallara katılma rejimi paylaşım temeline dayalı bir sistem olup, bu rejimde kişisel mallar ve edinilmiş mallar olmak üzere iki grup mal bulunmaktadır.²⁶

1.3.1. Edinilmiş Mallar

Yasal mal rejiminin sona ermesi halinde tasfiye süreci başlar ve katılma alacağı doğan eş, katılma alacağını bu tasfiye sonucunda alır. Kanun koyucunun yasal mal rejimi ile birlikte eşlere bazı malvarlığı değerleri üzerinde katılma alacağı hakkı tanınmasının temelinde eşlerden birinin söz konusu malvarlığı değerlerini elde ederken

---

²³ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 343.

²⁴ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 6; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 355; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 350.

²⁵ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 350; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 355; Y. 8. HD., 2012/5806 E., 2012/6641 K. sayılı ve 02.07.2012 tarihli kararı: “Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlere tanınan hak, aynı bir hak olmayıp, alacak niteliğinde olan şahsi bir haktır.”, Benzer yönde kararlar için Bkz. Y. 8. HD., 2012/10180 E., 2013/8870 K. sayılı ve 11.06.2013 tarihli kararı (www.kazanci.com; ET. 03.01.2019)

²⁶ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 88; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 436; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 192; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 97; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 45.

diğer eşin evlilik birliğine olan katkısı yer almaktadır.²⁷ Buna göre de eşler arasındaki yasal mal rejiminin tasfiyesi gerçekleştirilirken, tarafların sahip oldukları mal varlıklarının evlilik birliği süresince edinilmiş olup olmadıklarına bakılmaktadır. TMK m. 219.'a göre, edinilmiş mallar, “*her eşin bu mal rejiminin devamı süresi içerisinde karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleri*” olarak belirtilmiştir. Bu tanıma göre bir malın kanunen edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için dört koşul bulunmaktadır. Bunlar; ortada bir mal varlığı değerinin mevcut olması, bu mal varlığı değerinin yasal mal rejiminin devam ettiği süreçte edinilmiş olması, mal varlığı değerinin karşılık verilerek elde edilmiş olması, edinilen mal varlığı değerinin kanun ya da taraflar arasında yapılan bir sözleşme ile kişisel mal haline getirilmemiş olmasıdır.²⁸ İlk koşula göre, mal rejimi tasfiyesi gerçekleştirilirken bahsi geçen mal varlığı değeri, eşin mal varlığının aktif kısmında yer almalıdır.²⁹ Ayrıca kanunda söz konusu malvarlığı değerleri belirlenirken herhangi bir ayrıma gidilmemiş olup, edinilmiş mal kavramı içinde taşınır veya taşınmaz üzerindeki aynı haklar, maddi yönü olan fikri haklar, alacak hakkı ve yenilik doğuran haklar da yer almaktadır.³⁰

Kanunda bazı edinilmiş mallar sayılmıştır. Belirtmek gerekir ki bu sayım tahdidi değil tadadi olarak yapılmıştır.³¹ Buna göre bazı edinilmiş mallar; *bir eşin çalışmasının karşılığı olan edimler, sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yapmış olduğu ödemeler, çalışma gücünün kaybı nedeniyle eşlere ödenen tazminatlar, kişisel malların gelirleri, edinilmiş malların yerine geçen değerlerdir.* (TMK m. 219)

1.3.1.1. Çalışma Karşılığı Edinilen Mallar

Bir mal varlığı değerinin edinilmiş mal olup olmadığı hususunda, söz konusu mal varlığı değerinin “emek karşılığı” edinilip edinilmediğine bakılması

²⁷ Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 132; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi** s. 46.

²⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 196; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 437; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 202-203.

²⁹ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 136.

³⁰ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 136.

³¹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 438.

gerekmektedir.³² Çalışma karşılığı mal varlığı değerleri mesleki veya meslek dışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sonucunda edinilebilir.³³ Yani verilen emeğin sadece kişinin mesleği sebebi ile verilmiş olması bir zorunluluk arz etmez. Kişinin emeği karşılığı edindiği mal varlığı değeri, mesleği dışında örneğin herhangi bir ödüllü yarışmada verdiği emek sonucu kazanılmışsa, kanuna göre bu değer de edinilmiş mal grubuna dahil olur.

1.3.1.2. Sosyal Güvenlik ya da Sosyal Yardım Kurum ve Kuruluşlarının veya Personele Yardım Amaçlı Kurulan Sandık ve Benzerlerinin Yaptığı Ödemeler

Eşlerden birine, sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından ya da personele yardım hedefi ile kurulan sandık ve benzerlerinden ödeme yapılması halinde, yapılan bu ödeme edinilmiş mal grubuna dahil olacaktır.³⁴

Sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılan ödemelerin kanunda edinilmiş mal olarak kabul edilmesinin temel sebebi, bu kurumlara ödenen primlerin bir emek veya çalışma karşılığı ödenmesidir.³⁵ Bunun yanında, sosyal yardım kuruluşu veya personele yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerde, kanun, bu kuruluşlara ödenen primlerin kaynağını esas almamış, primler kişisel maldan karşılanmış olsa bile, yasal mal rejimi süresince bu kuruluşlardan yapılan ödemeleri edinilmiş mal kabul etmiştir.³⁶ Kanun koyucu burada yasal mal rejiminin başlıca ilkelerinden biri olan ikame ilkesine bir istisna getirmiştir.³⁷ Çünkü bu ilkeye göre, yasal mal rejimi içerisinde edinilen bir malvarlığının edinilmiş mal veya kişisel mal olarak

---

³² Acar, **Mal Rejimleri**, s. 205; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 441; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 203; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271-272; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 255; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s.95-96.

³³ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 203; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 441.

³⁴ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 442; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 274; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 47; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 97; Mehmet Beşir Acabey, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 9, Özel Sayı, 2007**, s. 504; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 212.

³⁵ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 98; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 152; Akbulut, **Mallar Ayrımı** s. 52; Acabey, **Mal Grupları**, s. 506.

³⁶ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 219; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 213; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 258, Acabey, **Mal Grupları**, s. 505; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 136.

³⁷ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 152; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 213.

belirlenmesinde, bu malvarlığının edinilmesinde kullanılan malvarlığı değerinin niteliği esas alınmalıdır. Fakat kanun koyucu, sosyal yardım kuruluşları tarafından yapılan ödemelerde, bu kuruluşlara ödenen primlerin hangi mal grubundan yapıldığına bakmaksızın bu ödemeleri edinilmiş mal sayarak, ikame ilkesine bir istisna oluşturmuştur.

Bu tür ödemelerin edinilmiş mal sayılabilmesi için, yasal mal rejimi süresi içinde kişinin bu ödemenin kendisine yapılmasına hak kazanmış olması yeterlidir.³⁸ Diğer bir deyimle eşler arasında yasal mal rejimi geçerliliğini sürdürürken, eşlerden biri kendisine bu tür bir ödeme yapılmasına hak kazanmışsa, ödeme eşler arasında yasal mal rejimi geçerliliğini yitirdikten sonra bile yapılsa, ödenen miktar edinilmiş mal kabul edilecektir.³⁹ Fakat burada üzerinde durulması gereken husus, yapılacak ödemenin toptan mı yoksa irat şeklinde mi yapılacağı hususudur. Ödemeler irat şeklinde yapılıyorsa, eşler arasında yasal mal rejimi devam ederken yapılan ödemeler edinilmiş mal, eşler arasında yasal mal rejiminin sona erdiği hallerde yapılan ödemeler ise kişisel mal sayılır.⁴⁰ Ödeme toptan yapılmış ise, TMK m. 228/II'ye göre bir hesaplama yapılacaktır.⁴¹ Toptan ödeme kişinin ömrü göz önüne alınarak iratlara çevrilir ve yasal mal rejimi içinde ödenen iratlara tekabül eden kısım edinilmiş mal olarak nitelendirilir.⁴² Bunların yanında ifade etmek gerekir ki, eşlerden biri yasal mal

³⁸ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 98; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 152; Akbulut, **Mallar Ayrımı** s. 52; Acabey, **Mal Grupları**, s. 506.

³⁹Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 149; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 138; Akbulut, **Mallar Ayrımı**, s. 52.

⁴⁰ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 150; Akbulut, **Mallar Ayrımı**, s. 53.

⁴¹Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 274; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 444.

⁴² Y. 8. HD., 2019/71 E., 2019/467 K. sayılı ve 16.01.2019 tarihli kararı: "4721 Sayılı TMK'nın 'edinilmiş mallar' başlıklı 219. maddesinin 2. fıkrasında, sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemelerin edinilmiş mal grubuna dahil olduğu belirtilmiştir. Aynı Kanunun 228/2. maddesinde ise, eşlerden birine sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumlarınca yapılmış olan toptan ödemeler veya iş gücünün kaybı dolayısıyla ödenmiş olan tazminat, toptan ödeme veya tazminat yerine ilgili sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurumunca uygulanan usule göre, ömür boyunca irat bağlanmış olsaydı, yasal mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değeri ne olacak idiyse, tasfiyede o miktarın kişisel mal olarak hesaba katılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Mal rejiminin devamı sırasında, emeklilik ikramiyesinin toptan ödenmesi durumunda; öncelikle ödeme tarihi itibarıyla TRHA (Türkiye Hayat Annüite Tablosu) 2010 yaşam tablosundan yararlanılarak, emekli olan eşin ortalama bakiye yaşam süresi bulunarak, ödeme günlük irat şeklinde yapılsaydı her bir güne karşılık gelen miktar belirlenir. Sonrasında, irat şeklindeki günlük ödeme miktarı, mal rejiminin sona erdiği 19.02.2014 tarihinden sonraki kalan günler ile çarpılarak, bulunacak bu miktarın peşin sermayeye çevrilmiş değeri hesaplanır.

Mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme isabet eden ödemenin açıklanan yöntemle hesaplanan peşin sermaye çevrilmiş değeri, emekli olan eşin kişisel malı sayılır. Ödenen toplam emeklilik

rejiminin başlangıcından önce bu tür bir ödemeye hak kazanmış ve bu eşe yapılan ödemeler irat şeklinde yapılıyorsa, yasal mal rejimi süresince ödenen iratlar da edinilmiş mal niteliğinde olacaktır.⁴³

1.3.1.3. Çalışma Gücünün Kaybı Nedeniyle Ödenen Tazminatlar

Çalışma gücünün kaybı sebebi ile eşlerden birine ödenen tazminatlar edinilmiş mal kapsamında olan bir diğer malvarlığı değeridir.⁴⁴ Çalışma gücünün kaybı; haksız fiil ile, sözleşmeye aykırılık ile, eşlerin kişisel özgürlüklerinin ya da mesleki ve ticari faaliyetlerinin hukuka aykırı şekilde sınırlandırılması ile ya da idarenin hizmet kusuru ile gerçekleşmiş olabilir.⁴⁵ Burada önemli olan, eşlerden birine ödenen tazminatın, o eşteki çalışma gücünün kaybı ve dolayısıyla eşin çalışmadan yoksun kalması nedeni ile ödenmesi hususudur. Çalışma gücünün kaybı sebebi ile eşlerden birine ödenecek olan tazminat örneğin iş sözleşmesine aykırılıktan doğmuşsa özel hukuka tabi bir tazminat olabileceği gibi, idarenin hizmet kusurundan doğmuşsa kamu hukukuna tabi bir tazminat da olabilir.⁴⁶

---

ikramiyesinden, kişisel mal sayılan bu miktar çıkarıldıktan sonra, kalan miktar edinilmiş mal (artık değer) kabul edilerek tasfiye sırasında göz önünde bulundurulur.

Emeklilik ikramiyesinin tasfiyeye konu edilmesi için rejimin sona erdiği sırada mevcut olması (TMK mad. 235/1) ya da bu para kullanılarak başka bir mal varlığına sahip olunmalıdır. Söz konusu gelir kullanılarak satın alınan mal varlıkların tasfiyesinde de aynı kurallar geçerli olacaktır.”

Y. 8. HD., 2013/819 E., 2013/10821 K. sayılı ve 10.07.2013 tarihli kararı: “*Dava konusu taşınmazın alımına Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı memur olarak çalışırken emekli olan davacının ikramiyesinin de katıldığı belirlendiğine göre emeklilik tarihi itibarıyla TMK'nın 219. maddesine göre emekli ikramiyesi edinilmiş mallardan ise de, ödenen ikramiyenin ömür boyu irat şeklinde bağlanmış olması halinde mal rejiminin sona erdiği tarihte bundan sonraki döneme ait iradın peşin sermayeye çevrilmiş değerinin hesaplanması ve emekli ikramiyesinin TMK'nın 228. maddesi göz önünde bulundurularak kalan yaşam süresi açısından PMF tablosuyla birlikte hesaplanacak kısmının davacı tarafın kişisel malı olduğunun kabulü ile hesaplamada düşürülmesi gerektiğinin nazara alınması peşin ödeme nedeniyle uygulamada sapma göstermeyen, doktrinle kabul edilen iskonto oranlarının gösterilmesi, (TMK'nın m. 219/2. fik. 2. Bent), dava konusu taşınmazın boşanma dava tarihi itibarıyla belirlenen değerinden, boşanma dava tarihi itibarıyla varsa kalan ana para kredi borcunun düşülmesi gerektiğinin de gözden kaçırılmaması, dava konusu taşınmazın sürüm değerinin tespitiyle dosyanın gerektiği takdirde uzman bilirkişiye tevdiyle TMK'nın 219/2, 227, 228, 231 ve 236. maddeleri de göz önünde tutulmak suretiyle davacının alacağına tepitidir.” – (www.kazanci.com; ET. 16.01.2019)*

⁴³ Akbulut, **Mallar Ayrımı**, s. 53.

⁴⁴ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 100; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 226; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 215; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 260, Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 204; Acabey, **Mal Grupları**, s. 507; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 138; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 49.

⁴⁵ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 155, Yasin Işık, **Yasal Mal Rejiminde Denkleştirme Alacağı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Medeni Hukuk Bölümü, Ankara 2013, s. 43, Akbulut, **Mallar Ayrımı**, s. 58.

⁴⁶ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 156.

Eşlerden birine çalışma gücünün kaybı sebebi ile bir tazminat ödenmişse, bu tazminatın hangi mal grubuna dahil olacağı; çalışma gücünün kaybına sebebiyet veren olayın gerçekleşme tarihi ve etkilerinin devam edip etmediği hususlarına göre belirlenir. Çalışma gücünün kaybı, eşler arasında yasal mal rejiminin başlamasından evvel gerçekleşmiş fakat etkileri mal rejimi süresince devam ediyorsa, ödenen tazminatın irat şeklinde veya toptan ödenmesine göre farklı hesaplamalar yapılacaktır. Şöyle ki; ödeme irat şeklinde yapılıyorsa, sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılan ödemelerde olduğu gibi, eşler arasında yasal mal rejimi devam ederken yapılan ödemeler edinilmiş mal kapsamında olacaktır. Ödeme toptan yapılmış ise, yine TMK m. 228/II'ye göre bir hesaplama yapılır ve toptan ödeme kişinin ömrü göz önüne alınarak iratlara çevrilir ve yasal mal rejimi içinde ödenen iratlara tekabül eden kısım edinilmiş mal olarak nitelendirilir.⁴⁷ Ancak çalışma gücünün kaybı, eşler arasında yasal mal rejiminin başlamasından evvel gerçekleşmiş ve etkileri de yine yasal mal rejiminin başlamasından evvel sona ermişse, eşe yapılan ödeme kişisel mal grubuna dahildir.

Çalışma gücünün kaybı, yasal mal rejimi süresince gerçekleşmişse, yine ödemenin türüne göre ödenen tazminatın hangi mal grubuna dahil olduğu belirlenecektir. Ödemeler irat şeklinde yapılıyorsa, eşler arasında yasal mal rejimi devam ederken yapılan ödemeler edinilmiş mal, eşler arasında yasal mal rejiminin sona erdiği hallerde yapılan ödemeler ise kişisel mal sayılır. Ödeme toptan yapılmış ise, TMK m. 228/II'ye göre bir hesaplama yapılır; toptan ödeme kişinin ömrü göz önüne alınarak iratlara çevrilir ve yasal mal rejimi içinde ödenen iratlara tekabül eden kısım edinilmiş mal olarak nitelendirilir.

---

⁴⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 275; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 444-445; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 226.

1.3.1.4. Kişisel Malların Gelirleri

Kişisel malların gelirleri edinilmiş mal kapsamına dahil edilen malvarlığı değerlerindedir.⁴⁸ Kanunda kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal grubuna dahil edilmesi, TMK m. 219/I'de yer alan edinilmiş malların, karşılığı verilmek suretiyle kazanılan malvarlığı değeri olması hususuna bir istisna teşkil etmektedir.⁴⁹ Fakat belirtmek gerekir ki kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mal grubuna dahil edilmesi, emredici nitelikte bir kural değildir. TMK m. 221/ II'ye göre eşler aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesine göre kişisel mallarının gelirlerinin edinilmiş mal sayılmayacağını kararlaştırabilirler.⁵⁰ Kanımızca kanunda kişisel malların gelirlerinin, sözleşme ile değiştirilebilir bir şekilde edinilmiş mal grubuna dahil edilmesi mantıklıdır. Çünkü bir kişisel malın, eşler arasında yasal mal rejimi devam ettiği sürece ürün veya Kanunun deyiimiyle gelir getirmesi ve bu suretle eşlerin sahip oldukları edinilmiş mallarda bir artış gerçekleştirmesi doğal bir sonuçtur.

TMK m. 219/ II/ 4'te geçen kişisel malların gelirleri, bu mallardan elde edilen ürünleri ifade etmektedir.⁵¹ Medeni Kanun'da ürün kavramı "dönemsel olarak elde edilen doğal veya hukukî ürünlerle bir şeyin özgülendiği amaca göre âdetler gereği ondan elde edilmesi uygun görülen diğer verimler" şeklinde tanımlanmıştır. (TMK m. 685) Kanundaki tanımdan da anlaşıldığı üzere kişisel maldan elde edilen ürünler doğal ürün olabileceği gibi medeni/hukuki bir ürün de olabilir. Hayvanlardan elde edilen süt, yumurta vb. ürünler veya ağaçlardan elde edilen meyveler doğal ürün; paranın faizi veya hisse senedinin temerrütleri ise hukuki üründür.⁵² Fakat kişisel maldan elde edilen ürün, o kişisel malın varlığını sürdürmek amacıyla kullanılıp başka bir amaç

---

⁴⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 204; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 100; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 227; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 217; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 260, Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 49; Acabey, **Mal Grupları**, s. 507; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 139.

⁴⁹ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 160.

⁵⁰ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 445; Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s. 159.

⁵¹ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 260; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 217; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 275; Acabey, **Mal Grupları**, s. 508; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 139; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 204; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 230.

⁵² Acar, **Mal Rejimleri**, s. 217-218; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s.261.

için kullanılmazsa o ürün de kişisel mal sayılacaktır.⁵³ Ancak kişisel maldan elde edilen ürün, satılarak ayrıca bir gelir elde ediliyorsa o ürün ve elde edilen gelir edinilmiş mal grubuna dahil olur.⁵⁴

Kişisel maldan elde edilen gelirin edinilmiş mal olarak kabul edilebilmesi için, eşler arasında yasal mal rejiminin devamı süresince elde edilmiş olması gerekmektedir. Örneğin, TMK m. 685/III'e göre bütünleyici parçaların, kişisel malın kendisinden yasal mal rejimi süresince ayrılıp bağımsız hale gelmesi gerekmektedir. Hukuki ürünlerde de durum aynıdır. Yasal mal rejimi süresince elde edilen veya hak kazanılan hukuki ürünler, edinilmiş mal sayılacaktır.

1.3.1.5. Edinilmiş Malların Yerine Geçen Değerler

Eşlerden birinin mal rejimi devam ederken elden çıkarmış olduğu edinilmiş mal sebebi ile elde ettiği gelir veya mal, edinilmiş mal yerine geçen değerdir. Edinilmiş malın yerine geçen değer, özel hukukta yer alan ikame ilkesi gereği yerine geçtikleri edinilmiş mal ile aynı ya da benzer amaca hizmet etmese bile yine edinilmiş mal grubuna dahil olacaktır.⁵⁵ Burada esas olan elde edilen malvarlığının kullanım amacı değil, malvarlığının edinilmesi için elden çıkarılan malvarlığının hangi mal grubuna dahil olduğudur.⁵⁶

Elde edilen malvarlığının ikame ilkesi gereğince edinilmiş mal grubuna dahil olabilmesi için; elden çıkarılan edinilmiş mal ile elde edilen gelirin veya malın arasında illiyet bağının mevcut olması gerekmektedir.⁵⁷ Bir diğer önemli husus,

---

⁵³ Zafer Zeytin, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, 2008 Ankara, s. 116; Akbulut, **Mallar Ayrımı** s. 62.

⁵⁴ Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 115-116.

⁵⁵ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 103; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 232; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 262, Acabey, **Mal Grupları**, s. 507; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 205; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 141; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 51.

⁵⁶ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 103; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 119; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 446; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 233; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 263; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 228; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 277.

⁵⁷ Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 119.

edinilmiş malını elden çıkararak eşin, yine bu malın geliri ile yeni bir mal edinilmiş olan eş olması gerektiği hususudur.⁵⁸

İkame ilkesi uygulanırken, elden çıkarılan mal varlıklarının hangi mal grubuna dahil olduğuna bakılmaktadır. Gelir hem kişisel mal hem de edinilmiş mallar elden çıkarılarak elde edilmişse, elden çıkarılan mallarda hangi mal grubunun ağırlıklı olduğuna bakılır.⁵⁹ Elden çıkarılan malvarlığının hangi eşe ait olduğu ve hangi mal grubuna dahil olduğuna bakılarak, denkleştirme (TMK m. 230) veya değer artış payı (TMK m. 227) alacağı olup oluşmadığına bakılır ve buna göre tasfiye süreci işler. Bu hususlar ilerleyen bölümlerde detaylı bir biçimde açıklanacaktır.⁶⁰

1.3.1.6. Diğer Edinilmiş Mallar

Kanunda yer alan edinilmiş mallara ilişkin sayım yukarıda da değindiğimiz üzere tahdidi değil tadadi olarak yapılmıştır.⁶¹ Kanuna göre yasal mal rejimi süresince karşılığı verilerek edinilen mal varlıkları, TMK m.222/III'e göre aksi ispatlanıncaya kadar edinilmiş mal kabul edilmektedir.⁶²

İlan suretiyle vaat sonucu edinilen malvarlığı değerleri, haksız fiil sonucu ölen kimsenin yakınlarına ödenen destekten yoksun kalma tazminatı, eşin ekonomik kaybı neticesinde uğradığı zararın tazminine yönelik yapılan ödemeler edinilmiş mallara verilebilecek örneklerdir.⁶³

---

⁵⁸ Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 119.

⁵⁹ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 263; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 166; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 120.

⁶⁰ Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

⁶¹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 271; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 438.

⁶² Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 235; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 231; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 264, Acabey, **Mal Grupları**, s. 507; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 142; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 205.

⁶³ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 232-233; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 120; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 265.

1.3.2. Kişisel Mallar

Kişisel mallar mal rejimi tasfiyesinde tasfiyeye katılmayan malvarlığı değerlerini oluşturmaktadır. Tasfiyeye sadece edinilmiş mallar dahil edilir. Bu sebeple tasfiye aşamasında kişisel malların belirlenip tasfiyeye katılacak malvarlığı değerlerinden çıkarılmaları gerekmektedir.

Kanunda kişisel malların tanımı yapılmamış fakat kişisel mallar tahdidi olarak sayılmıştır.⁶⁴ Kanunda sayılan kişisel malların niteliği, kanun gereğince sözleşmeyle bile değiştirilemez. Bununla birlikte Kanun eşlere, aralarında yapacakları sözleşme ile bazı edinilmiş malların kişisel mal sayılmasını sağlayabilme imkanı da tanımıştır. (TMK m. 221) Bu sebeple kişisel malları Kanun gereğince kişisel mallar ve sözleşme gereğince kişisel mallar olarak ayırıp incelemek daha yerinde olacaktır.

1.3.2.1. Kanun Gereğince Kişisel Mallar

Kanun gereğince kişisel mallar; *eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan ya da bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir biçimde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler* şeklinde sayılmıştır. (TMK m. 220) Eşler, aralarında yapacakları bir sözleşme ile bu maddede sayılan malvarlığı değerlerinin edinilmiş mal sayılmasına karar veremezler.⁶⁵

---

⁶⁴ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 278; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 447; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 239.

⁶⁵ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 278; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 447.

1.3.2.1.1. Eşlerden Birinin Yalnız Kişisel Kullanımına Yarayan Eşya

Kanun gereğince, eşlerden birinin sadece kişisel kullanımına yarayan eşya, kişisel mal grubuna dahildir.⁶⁶ (TMK m 220/I) Kanun maddesi metninden de anlaşıldığı gibi, kullanıma elverişli olmayan bir eşya ya da eşya niteliği buldurmeyen haklar bu kapsama alınamaz.⁶⁷ Bu eşyalara; kadının veya erkeğin kıyafetleri, erkeğin tıraş takımı, kadının mücevherleri, eşlerden birinin engeline yönelik kullandığı tıbbi cihazı veya eşlerden birinin av tüfeği örnek olarak verilebilir.

Yalnızca bir eşin kullanımına yarayan eşyalar, sadece taşınır mallardan oluşabilir.⁶⁸ Doktrinde bu tür eşyalara taşınmaz malların da dahil olabileceğine ilişkin görüşler⁶⁹ de bulunmasına karşın, kanımızca bu görüşlere katılmak mümkün değildir. Bir taşınmaz mala özgülenen ve o taşınmazı yalnızca bir eşin kullanmasını sağlayan amaç, o taşınmazın diğer eş tarafından kullanılmasına engel bir durum teşkil etmeyecek veya o taşınmazın başkaca işlevlerini ortadan kaldırmayacaktır.⁷⁰

Bir eşya, sadece eşlerden biri tarafından kullanılıyor olmasına rağmen, bu eşyanın kullanımı evlilik birliğinin yararına (diğer eşin veya müşterek çocukların yararına kullanılıyor ise) ise, bu eşya kişisel mal grubuna değil, edinilmiş mal grubuna dahil olur.⁷¹

Bunların yanında ifade etmek gerekir ki bir eşyanın yalnızca eşlerden birinin kullanımına tahsis edilmiş olması, o eşyanın tamamen kişisel mal olmasına yetmez. Burada ekonomik bakımdan bir sınırlama söz konusu olup, o eşya elde edilirken harcanan değer ailenin ekonomik gücü ile orantılı olması gerekmektedir.⁷² Yani edinilen eşyanın değeri, söz konusu ailenin sosyal ve ekonomik durumu açısından

⁶⁶ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 105; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 239; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 266, Acabey, **Mal Grupları**, s. 513; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 206; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 143; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 53.

⁶⁷ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 448; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 170.

⁶⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 236; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 171.

⁶⁹ Akbulut, **Mallar Ayrımı** s. 75; Aksi görüş için Bkz. Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 125.

⁷⁰ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 171.

⁷¹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 237; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 448; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 267; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 171; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 126.

⁷² Acar, **Mal Rejimleri**, s. 237; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 173, Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 127.

olağan bir değerın üstünde ise, o mal, denkleştirmeye tabi tutulacaktır.⁷³ Kanımızca da bu uygulama yerindedir. Edinilen eşya elde edilirken harcanan değer edinilmiş mallardan karşılanmış olsa bile, o eşyanın kullanımı ve değeri ailenin içinde bulunduğu ekonomik şartlara uygunsa, denkleştirmeye tabi tutulmamalı ve kişisel mal niteliğini korumalıdır; fakat ailenin ekonomik durumuna uygun değilse denkleştirmeye tabi tutulmalı ve olağan durumu aşan kısım için edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılmalıdır.

1.3.2.1.2. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birine Ait Bulunan veya Bir Eşin Sonradan Miras Yoluyla ya da Herhangi Bir Şekilde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Malvarlığı Değerleri

Kanunumuzda edinilme şekline göre üç farklı kişisel maldan bahsedilmektedir; bunlar mal rejiminin başlangıcında eşlerden birinin sahip olduğu mallar, eşlerden birinin mal rejimi süresi içinde miras yoluyla elde ettiği mallar ve eşlerden birinin mal rejimi süresince karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği mallardır.⁷⁴

1.3.2.1.2.1. Mal Rejiminin Başlangıcında Eşlerden Birinin Sahip Olduğu Eşyalar

Eşlerin yasal mal rejimi başlamadan önce elde ettikleri bütün malvarlığı değeri kişisel maldır.⁷⁵ Çünkü yasal mal rejimi başlamadan önce malvarlığı edinilmesinde diğer eşin veya evlilik birliğinin hiçbir etkisi bulunmamaktadır.⁷⁶ Kaldı ki TMK m. 219’da da edinilmiş malın tanımı yapılırken “*mal rejiminin devamı*

⁷³ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 237: Acar’a göre edinilmiş mallardan finanse edilerek alınan malın değeri “ailenin olağan geçim sınırı”nı aşıyorsa, mal kişisel mal niteliğini korumasına rağmen, aşkın kısım tutarınca edinilmiş mal lehine, kişisel mallar aleyhine denkleştirme yapılması gerekir.

Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 127: Zeytin’e göre; kıyafet ve makyaj malzemesi gibi eşyalar eşin, evlilik birliği içinde hayatını idame ettirmesi için gerekli kişisel mallardan olup, bunların elde edilmesinde edinilmiş mallardan harcama yapılması durumunda denkleştirme yapılmaz; fakat takılar, spor malzemeleri, sanat eserleri gibi malların ivazlarının edinilmiş mallardan karşılanması halinde bu tür mallarda edinilmiş mallar lehine denkleştirme yapılması gerekmektedir.

⁷⁴ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 107; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 242; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 268, Acabey, **Mal Grupları**, s. 515; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 206; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 145; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 53.

⁷⁵ Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 145.

⁷⁶ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 174.

süresince” denilmiş ve bir süre sınırlaması konulmuştur. Dolayısı ile mal rejimi başlamadan önce edinilen bir malvarlığı değerinin elde edilmesinde, hangi malvarlığı grubunun kullanıldığı veya karşılığının verilip verilmediğinin bir önemi bulunmamakta ve o malvarlığı değeri bu hususlara bakılmaksızın kişisel mal grubuna dahil olmaktadır.

1.3.2.1.2.2. Eşlerden Birinin Mal Rejimi Süresi İçinde Miras Yoluyla Elde Ettiği Mallar

Eşlere yasal mal rejimi süresince miras kalan malvarlığı değerleri diğer bir kişisel malvarlığı değerini oluşturmaktadır. Miras yolu ile elde edilen malların kişisel mal sayılmasının temelinde, bu malvarlığının edinilmesinde diğer eşin veya evlilik birliğinin hiçbir etkisinin veya katkısının bulunmaması yer almaktadır.⁷⁷ Bu sebeple eşlerden biri, aralarında yasal mal rejimi geçerli iken miras yolu ile herhangi bir malvarlığı değeri edinirse bu malvarlığı değeri o eşin kişisel mallarına dahil olacaktır.

78

Eşin söz konusu malvarlığı değerini kazanırken hangi tür mirasçılık sıfatı ile kazandığının bir önemi bulunmamaktadır.⁷⁹ Fakat malvarlığı değerinin hangi tür ölüme bağlı tasarrufla edinildiğinin önemi bulunmaktadır. Örneğin ivazlı miras sözleşmesi ile bir malvarlığı elde edilmişse, o malvarlığına karşılık verilen ivazın hangi mal grubundan karşılandığına bakılır. İkame ilkesi gereği, ivaz edinilmiş mallardan karşılanmış ise elde edilen malvarlığı değeri edinilmiş mal grubuna, kişisel mallardan karşılanmış ise elde edilen malvarlığı değeri kişisel mal grubuna dahil olacaktır.⁸⁰

⁷⁷ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 253; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 174.

⁷⁸ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 279; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 450; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 111; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 252; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 268, Acabey, **Mal Grupları**, s. 516; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 206; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 146; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 54.

⁷⁹ Acabey, **Mal Grupları**, s. 516; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 175; Acar, **Mal Rejimleri**, s.246; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 279.

⁸⁰ Acabey, **Mal Grupları**, s. 517; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 175; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 253; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 268.

Miras bırakan ile ilerde mirasçı sıfatına haiz olması muhtemel eşin aralarında yaptıkları sözleşme sonucu, eşin karşılığını alarak mirasçılıktan feragat etmesi durumunda, eşin aldığı karşılık malvarlığı değeri, kişisel mal grubuna dahil olur.⁸¹ Söz konusu malvarlığı değerinin kişisel mal grubuna dahil edilmesindeki sebep, eşin elde ettiği malvarlığı değerini ileride doğacak miras payına karşılık elde etmesidir.

1.3.2.1.2.3. Eşlerden Birinin Mal Rejimi Süresi İçinde Karşılıksız Kazanma Yoluyla Elde Ettiği Mallar

Kişisel mallara dahil edilmesi gereken bir diğer malvarlığı değeri eşlerden birinin yasal mal rejimi süresince karşılıksız kazanımları sonucu edindiği mallardır.⁸² Söz konusu malvarlığı değerlerinin kişisel mal grubuna dahil edilmesindeki temel sebep bu malvarlığının edinilmesinde diğer eşin veya evlilik birliğinin hiçbir etkisinin veya katkısının bulunmamasıdır.

Edinilen malvarlığı değerinin, karşılıksız kazanma olarak kişisel mal grubuna dahil olması için, malvarlığını edinen eşin malvarlığını edinirken herhangi bir yükümlülük veya fedakârlık altına girmemiş olması gerekmektedir. Karşılıksız kazandırmanın en bilinen örneği bağışlama işlemidir.⁸³ Karma bağışlamanın, yani bir kısmı ivazlı bir kısmı ivazsız şekilde gerçekleştirilen bağışlama işleminin bulunduğu durumlarda, bağışlama işleminde ivazlı kısım ivazsız kısma göre daha fazla ise, söz konusu bağışlama işlemi ile edinilen malvarlığı değeri edinilmiş mal sayılacak, fakat ivazsız kısım denkleştirmeye tabi tutulacaktır.⁸⁴

⁸¹ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 174; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 128; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 268.

⁸² Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 112; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 253; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 269; Acabey, **Mal Grupları**, s. 518; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 206; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 147; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 54.

⁸³ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 268; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 176; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 113; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 248; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 451.

⁸⁴ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 249; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 178; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 269; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 450.

Her iki e e birden aynı bağışlama işlemi ile bir malvarlığı değeri kazandırılırsa, bu malvarlığı değeri eşlerin paylı mülkiyetinde yer alacaktır.⁸⁵

1.3.2.1.3. Manevi Tazminat Alacakları

Kanunda eşlerden birinin sahip olduğu manevi tazminat alacaklarının kişisel mal grubuna dahil olduğu belirtilmiştir.⁸⁶ Manevi tazminat, kişilik haklarına hukuka uygun olmayan bir saldırıdan doğan acı, elem ve ızdırabın telafisi amacıyla kişilik hakları saldırıya uğrayan şahsa ödenmekte ve bu sebeple manevi tazminatı talep etme hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır.⁸⁷

Uğradığı manevi zarar sonucu kendisine tazminat ödenecek olan eş, bu tazminatı, zarara uğratanla arasında yapacağı sulh sözleşmesi ile alabileceği gibi mahkemenin vereceği bir karar ile de alabilir. Her iki halde de eşe ödenecek olan manevi tazminat kişisel mal grubuna dahil olur.⁸⁸

1.3.2.1.4. Kişisel Mallar Yerine Geçen Değerler

İkame ilkesi gereği TMK m. 219/II/5'e göre edinilmiş malların yerine geçen değerlerin edinilmiş mal grubuna dahil olduğu gibi, TMK m. 220/4'te de aynı ilke gereğince kişisel malların yerine geçen malvarlığı değerleri de yine kişisel mal sayılmıştır.⁸⁹ Burada da edinilmiş mallarda olduğu gibi, esas olan elde edilen malvarlığının kullanım amacı değil, malvarlığının edinilmesi için elden çıkarılan malvarlığının hangi mal grubuna dahil olduğudur.⁹⁰ Bunun yanında elden ıkarılan

⁸⁵ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 178.

⁸⁶ şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 112; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 269; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 270; Acabey, **Mal Grupları**, s. 521; Dural, ğz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 206; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 149; zer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 56.

⁸⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 279; ztan, **Aile Hukuku**, s. 452.

⁸⁸ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 179.

⁸⁹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 280; ztan, **Aile Hukuku**, s. 452; şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 115; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 269; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 270; Acabey, **Mal Grupları**, s. 522; Dural, ğz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 207; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 150.

⁹⁰ ztan, **Aile Hukuku**, s. 452.

kişisel mal ile elde edilen malvarlığı değeri arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir.

1.3.2.1.5. Sosyal Güvenlik ve Yardım Kurumları veya Çalışma Gücünün Kaybı Sebebiyle Ödenen Toptan Tazminatların Bir Kısmı

Sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler ve çalışma gücünün kaybı sebebi ile yapılan ödemeler kısmında detaylı biçimde açıklandığı gibi; eşlerden birine böyle bir ödeme toptan yapılmış ise, TMK m. 228/II'ye göre bir hesaplama yapılır. Toptan ödeme kişinin ömrü göz önüne alınarak iratlara çevrilir ve yasal mal rejimi içinde ödenen iratlara tekabül eden kısım edinilmiş mal olarak nitelendirilir. Yasal mal rejimi süresi dışında ödenen iratlara tekabül eden kısım ise kişisel mal olarak nitelendirilir.⁹¹

1.3.2.2. Sözleşme Gereğince Kişisel Mallar

Eşler aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile bazı malvarlığı değerlerini kişisel mallar grubuna dahil edebilirler.⁹² Bu maddeye göre bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti sebebi ile doğan malvarlığı değerleri ile kişisel malların gelirleri, mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal grubuna dahil edilebilir.⁹³

1.3.2.2.1. Bir Mesleğin İcrası veya İşletmenin Faaliyeti Sebebi İle Doğan Malvarlığı Değerleri

⁹¹ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 117; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 280; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 453; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 273; Acabey, **Mal Grupları**, s. 522; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 57; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 151.

⁹² Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 118; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 283; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 262, Acabey, **Mal Grupları**, s. 524; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 207; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 153; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 58.

⁹³ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 280; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 453; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 283.

Eşler, aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesiyle bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kararlaştırabilir.⁹⁴ Burada üzerinde durulması gereken husus, mesleğin icra edilmesi ya da işletmenin faaliyeti sebebi ile doğan malvarlığı değerleri kavramına nelerin dahil olup olmadığı hususudur. Söz konusu kavram geniş yorumlandığında, meslek icrası neticesinde elde edilen gelirlerin tümü bu kavram kapsamına alınabilir. Fakat bu geniş yorum, yasal mal rejimindeki bir malvarlığı değerinin edinilmiş mal grubuna dahil olabilmesindeki temel sebep olan “karşılığını vererek elde edilme, çalışma karşılığı elde edilme” düşüncesine tamamen aykırı bir yorumdur. Çünkü bu yorumlama neticesinde bir mesleğin icra edilmesi ya da işletmenin faaliyeti nedeni ile doğan bütün malvarlığı değerleri, sözleşme ile kişisel mal sayılabilir ki bu durum eşler arasındaki mal rejimini yasal mal rejimi olmaktan çıkarıp mal ayrılığı rejimine dönüştürür.⁹⁵

TMK m. 221 dar yorumlandığında ise; bir mesleğin icra edilmesine ya da işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan malvarlığı değerleri kapsamına mesleğin icrası veya işletmenin çalışması için belirlenmiş bulunan mallar dahil olmaktadır. TMK'nın kaynağı olan İMK'deki ilgili hüküm incelendiğinde de bu anlam çıkarılmaktadır. İMK m. 199/I'de bir mesleğin icrası veya bir işletmenin çalışması için tahsis edilen edinilmiş mallara dahil malvarlığı değerlerinin eşlerin aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal grubuna dahil edilebileceğini belirtilmektedir.⁹⁶ Buna göre eşler, mesleklerini icra etmeleri ya da işletmelerinin faaliyetleri neticesinde edindikleri gelir, kazanç veya ürünlerin, bu hükme dayanarak sözleşme ile kişisel mal sayılmasını kararlaştıramaz. Eşler bu hüküm kapsamında sözleşme ile, yalnızca işletmenin faaliyetine ya da mesleğin icra edilmesine tahsis ettikleri malvarlığı değerlerini kişisel mal sayılmasını kararlaştırabilirler.⁹⁷ Bu malvarlığı değerlerine bir

---

⁹⁴ Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 207; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 119; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 283; Acabey, **Mal Grupları**, s. 524; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 58.

⁹⁵ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 265; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 455.

⁹⁶ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 455; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 271; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s.183; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 265; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 288.

⁹⁷ Akbulut, **Mallar Ayrımı**, s. 97; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 283; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 288.

avukatın ofisindeki bilgisayar ve kitaplar, bir doktorun muayenehanesinde bulunan tıbbi araç ve gereçler veya bir terzinin dikiş makinesi örnek olarak verilebilir.⁹⁸

1.3.2.2.2. Kişisel Malların Gelirleri

Eşler aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile sahip oldukları herhangi bir kişisel malın veya malların gelirlerinin de kişisel mal sayılmasını kararlaştırabilir.⁹⁹ TMK m. 219/ II/ 4'e göre kişisel malların gelirleri edinilmiş mal grubu kapsamındadır; fakat kanun koyucu TMK m. 221/ II ile bu hükme bir istisna getirmiş ve eşlerin aralarında yapacakları bir mal rejimi sözleşmesi ile bu durumun aksini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir.¹⁰⁰

Eşler yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile bütün kişisel mallarının veya kişisel mallarının sadece bir kaçının gelirinin kişisel mal sayılabileceğini, iki eş lehine ya da sadece eşlerden biri lehine kararlaştırabilir.¹⁰¹

1.4. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Halleri

Edinilmiş mallara katılma rejimi, TMK m. 225'e göre dört şekilde sona erer. Bunlar eşlerden birinin ölümü, eşler arasında başka bir mal rejimi sözleşmesi yapılması, mahkemece evliliğin iptali veya boşanma sebebi ile sona erdirilmesine karar verilmesi ve mahkemece mal ayrılığı rejimine geçilmesine karar verilmesi halleridir.

Kanuna göre eşler, kanunda belirlenen diğer mal rejimlerinden birini seçebilirler. (TMK m. 202/II) Bunun için kanundaki şekil şartlarını sağlayan bir mal

⁹⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 266; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 282.

⁹⁹ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 121; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 289; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 227; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 271, Acabey, **Mal Grupları**, s. 525; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 155; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 58.

¹⁰⁰ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 283; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 455; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 289.

¹⁰¹ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 273; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 271.

rejimi sözleşmesi yapmış olmaları gerekmektedir. Eşler bu sözleşmeyi evlenmeden önce veya evlilik akdi gerçekleşikten sonra yapabilirler. Eşlerin yapmış oldukları mal rejimi sözleşmesi ile birlikte geçerli olan yasal mal rejimi sona erer.¹⁰² Bunun yanında TMK m. 206/1'e göre mahkemece, haklı bir sebebin mevcut olması halinde eşlerden birinin istemi ile yasal mal rejiminin mal ayrılığı rejimine dönüştürülmesine karar verilebilir. Bu durumda eşler arasındaki yasal mal rejimi, karar tarihinde değil, dava tarihinde sona erer.¹⁰³

Geçerli bir evlilik akdinin gerçekleşmesi için gereken şartlar TMK m. 124 ve devamında sayılmıştır. Bu şartlara uyulmadan yapılmış evlilikler, butlan veya yokluk ile geçersiz hale gelir. Evlilik akdinin kurucu unsurlarının bulunmaması halinde evlilik yok hükmündedir.¹⁰⁴ Evliliğin aynı cinsten kişiler arasında gerçekleştirilmiş olması, evlilik akdinin yetkili ve görevli evlendirme memuru önünde gerçekleştirilmemiş olması ve her iki tarafın aynı anda evlendirme memurunun huzurunda hazır bulunmaması hallerinde evlilik kendiliğinden yok hükmündedir ve ayrıca iptal davası açılmasına gerek yoktur.¹⁰⁵ Bunun yanında evliliğin butlan sebepleri kanunda sayılmış ve evliliğin butlan ile geçersiz olması için evliliğin iptali davası açılması gerekliliği öngörülmüştür.¹⁰⁶ Yokluk halinde evlilik, daha en baştan gerçekleşmemiş sayılır; fakat evliliğin butlanı halinde evlilik mahkemenin butlan kararı ile birlikte geçersiz hale gelir.¹⁰⁷ Mahkeme kararı ile birlikte ise, yasal mal rejimi dava tarihinden itibaren sona erer. (TMK m. 225/II.)

Mahkeme tarafından evliliğin boşanma ile sona ermesine karar verildiğinde ise, yasal mal rejimi, boşanma davasının açıldığı tarihten itibaren sona erer.¹⁰⁸

---

¹⁰² Öztan, **Aile Hukuku**, s. 521-522; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 291; Metin Pehlivan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Sebepleri Ve Sona Erme Anının Önemi, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 2, 2017, s. 76.

¹⁰³ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 421; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 292; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 163.

¹⁰⁴ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 571; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 70.

¹⁰⁵ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 28; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 571-572; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 70.

¹⁰⁶ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 577; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 79-80.

¹⁰⁷ Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 79; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 577; Pehlivan, **Sona Erme Anı**, s. 74; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 437; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 89.

¹⁰⁸ Y. 8. HD., 2017/16257 E., 2018/13988 K. sayılı ve 12.06.2018 tarihli kararı: “*Tarafların boşanmasına dair davanın 04.09.2007 tarihinde açıldığı, 18.09.2009 tarihinde verilen karar, tarafların temyizi üzerine Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nin 16.06.2011 tarihli ilamı ile onandığı, onama kararına*

Boşanma davası devam ederken taraflardan birinin ölmesi halinde ise kural olarak mal rejimi de ölüm tarihi ile birlikte sona erer. Bu halde tarafların mirasçılarının açılmış olan davaya devam etmeleri durumu, aşağıda incelenmiştir.

Yasal mal rejimini sona erdiren bir diğer sebep ise eşlerden birinin ölümüdür. Bu durum aşağıda incelenmiştir.

1.4.1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerden Birinin Ölümü İle Sona Ermesi

Ölüm, kişiliği sona erdirir ve buna bağlı olarak kişi hak sahibi sıfatını yitirir.¹⁰⁹ Kişinin yaşarken sahip olduğu para ile ölçülebilir nitelikte olan hakları, mirasçılara intikal etse de, bu haklar kişilik hakkının kapsamında olmayan haklardır.¹¹⁰ Kişi, hak sahibi sıfatını yitirmesi sebebi ile hak ehliyetinin medeni usul hukukundaki görünümü olan taraf ehliyetini de yitirir.

Yasal mal rejiminin sona ermesi neticesinde eşlerin katılma alacağı doğacağından, eşlerden birinin ölmesi halinde ölüm anının belirlenmesi önemli bir husustur. Eşlerden birinin tıbbi olarak teşhis ve tespit edilen ölüm anı, mal rejiminin de sona erdiği an olarak kabul edilmektedir.¹¹¹ Eşlerden birinin ölümü halinde, yasal mal rejimi ölüm tarihi itibari ile kendiliğinden sona ermektedir.¹¹²

---

karşı süresinde karar düzeltme talebinde bulunulmadığından kararın 14.09.2011 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Eşler arasındaki mal rejimi de evliliğin sona ermesi koşuluyla, boşanma dava tarihinden geçerli olarak sona ermiştir (TMK m. 225/2). Bir başka anlatımla mal rejimi boşanma davası ile sona eren evlilikte, boşanma davasından verilen hükmün kesinleşmesi koşuluyla geriye etkili olarak, boşanma dava tarihinden geçerli olarak sona erer.” (www.kazanci.com; ET. 14.01.2019)

¹⁰⁹ Ayşe Arat, Gerçek Kişilerde Kişiliğin Sona Ermesi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, C. 9, S. 1-2, 2006, s. 258; Çağlar Özel, Medeni Hukuk Açısından Ölüm Anının Belirlenmesi ve Ceset Üzerindeki Hakka İlişkin Bazı Düşünceler, **AÜHFD**, C. 51, S. 1, 2002, s. 59; Hüseyin Hatemi, **Kişiler Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 81.

¹¹⁰ Özel, **Ölüm Anının Belirlenmesi**, s. 59; Arat, **Kişiliğin Sona Ermesi**, s. 259.

¹¹¹ Ölümün gerçekleşmesi için bütün organların işlevlerini yitirmiş olması gerekmektedir. Özel, **Ölüm Anının Belirlenmesi**, s. 53; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 84; Emre Köroğlu, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler Ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (Tmk M. 225), **ERÜHFD**, C. 11, S. 1, 2016, s. 232.

¹¹² Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 283; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 291; Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 25; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 520; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 210; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 161.

1.4.2. Ölüm Benzeri Durumlar

1.4.2.1. Ölüm Karinesi

Kanunda ölüm benzeri durumlarda mal rejiminin ne zaman sona ereceğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bilindiği üzere TMK m. 31’de “*Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren haller içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa dahi gerçekten ölmüş sayılır*” şeklinde bir ölüm karinesi mevcuttur.

Bir kimsenin, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren haller içinde ortadan kaybolması durumunda, cesedi bulunamamış olsa dahi, o yerin en büyük mülkî amirinin emir vermesi ile nüfus kütüğüne bu kimse için ölü kaydı düşürüleceği hususu ise TMK m. 44’te düzenlenmiştir. Bunlara göre, eşlerden birinin bu iki kanun maddesine göre ölmüş sayılması ve bu eş hakkında nüfus kaydına ölü kaydı düşürülmesi halinde, yasal mal rejimi de sona erer.¹¹³ Ölümle birlikte sona eren mal rejiminin tasfiyesini de ya sağ kalan eş ya da ölen eşin mirasçıları talep edebilir. Fakat TMK m. 29’da düzenlenen birlikte ölüm karinesine göre, eşlerden hangisinin daha önce ya da sonra öldüğü tespit edilemezse, iki eş de aynı anda ölmüş sayılır ve bu durumda eşler birbirlerinin mirasçısı olamazlar.¹¹⁴ Böyle bir durumda ölen taraflardan birinin mirasçıları, diğerinin mirasçılarından yasal mal rejiminden kaynaklı tasfiyeyi ve tasfiye sonucu oluşacak katılma alacağını talep edebilirler.¹¹⁵

¹¹³ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 427; Mustafa Kırmızı, **Açıklamalı-İçtihatlı Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu** (Katılma Rejimi olarak kısaltılmıştır.), Bilge Yayınevi, Mart 2018 Ankara, s. 87; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 285; Ali Haydar Yağcıoğlu, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı**, Güncel Hukuk Yayınları, 2007 İzmir, s. 110; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 143; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 520; Pehlivan, **Sona Erme Anı**, s.78-79.

¹¹⁴ Y. 2. HD., 2004/2058 E., 2004/3099 K., 11.03.2004 tarihli kararı: “*Hangisinin önce ya da sonra öldüğünün belirlenmesi mümkün olmaksızın ölenler, bir anda ölmüş sayılırlar (TKM.md.28/2). Miras ölümle birlikte açılır (TKM m.517/1). Mirasçı olabilmek için mirasbırakanın öldüğü tarihinde sağ olmak gerekir. (TKM m. 522) Bu halde aynı anda ölenlerden biri diğerine mirasçı olamaz.*”- (www.kazanci.com; ET. 15.01.2019)

¹¹⁵ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 84; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 88; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 144; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 521; Köroğlu, **Sona Erme**, s. 235.

Y. 8. HD., 2013/18697 E., 2014/151 K., 14.01.2014 tarihli kararı: “*Davacıların murisi Nigar’la davalıların murisi Mücahit 8.10.1988 tarihinde evlenmiş, 27.4.2003 tarihinde eşler ve çocukları Başakla M. C. E. karbonmonoksit zehirlenmesi nedeniyle ölmüşlerdir. Bu tarihte mal rejimi de sona ermiştir. (TMK m. 225/1). Eşlerin birlikte ölümüyle edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesi*

1.4.2.2. Gaiplik Kararı

Kanuna göre “Ölüm tehlikesi içinde kaybolan ya da kendisinden uzun süreden beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli ihtimal varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir”. (TMK m. 32) Kanunda ölüm tehlikesi içinde kaybolma halleri veya ölüm neticesini meydana getirebilecek tehlike durumları tahdidi olarak sayılmamıştır. Bu sebeple hakim, her somut olayı ayrı ayrı inceleyip gaiplik kararı verilmesi neticesini doğuracak bir ölüm tehlikesi içinde kaybolma durumunun var olup olmadığına karar vermektedir.¹¹⁶

Gaiplik kararının mal rejimi açısından nasıl bir sonuç doğuracağı hakkında kanunda herhangi bir hüküm bulunmamakla beraber, bu konu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre; gaiplik kararının alınmasını gerektirecek bir durumun varlığı halinde, mahkeme tarafından verilen gaiplik kararı ölüm tehlikesi ile kaybolma veya son haber alma tarihinden itibaren geçerli olacağından yani geriye yürüyeceğinden; yasal mal rejimi de bu tarihten itibaren sona erecektir.¹¹⁷ Bu görüşün temelinde, mahkeme tarafından verilen ve kesinleşen gaiplik kararının, hakkında gaiplik kararı verilen kişinin nüfus kütüğüne işlenmesi ve bu kişiye ölü gözülü bakılması yer almaktadır.¹¹⁸ Bir diğer görüşe göre ise; eşlerden biri hakkında gaiplik kararı verilmesi halinde miras

---

halinde hangisinin diğerinden önce veya sonra öldüğü tayin edilemiyorsa, bunların aynı anda ölmüş oldukları karinesi geçerli olur. Ölümle miras edinme ehliyeti ve kişilik son bulduğundan, birinin ölümü anında, diğer eş sağ olmadığı için eşler birbirinin mirasçısı veya vasiyet alacaklısı olamayacaktır. Ancak eşlerin katılma alacakları miras haklarından ayrı olduğundan katılma rejimi birlikte ölüm karinesi gereğince eşlerin ölüm anında sona erecek, ancak ölümle sona eren katılma rejiminin tasfiyesi neticesinde eşlerin katılma alacağı veya alacakları doğarsa, söz konusu alacak hakları eşlerin yasal mirasçılarına geçecektir. Çünkü aynı anda ölenlerin birlikte ölüm karinesi sebebi ile birbirlerine mirasçı olamayacakları kural ise de; bu kişilerin her birinin mirası kendi mirasçılarına geçecek, dolayısıyla bu mirasçılar katılma borçlusu eşin mirasçılarından, katılma alacağıyla ilgili haklarını talep edebileceklerdir. Bu açıklamalar karşısında birlikte öldükleri anlaşılın eşlerden Nigar'ın mirasçısı, varsa katılma alacağına dair haklarını, diğer eşin mirasçılarından talep edebileceklerdir.”- (www.kazanci.com; ET. 15.01.2019)

¹¹⁶ Hüseyin Tokat, Gaipliğin Aile Hukuku Yönünden Sonuçları, **SÜHFD**, C. 25, S.2, 2017, s. 529.

¹¹⁷ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 284; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 428; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 520; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 149; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 291; Tokat, **Gaipliğin Sonuçları**, s. 557.

¹¹⁸ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 428.

hukuku bakımından her ne kadar ölüm ile aynı sonuçlar doğsa da, mal rejimi hukuku bakımından farklı sonuçlar doğmaktadır.¹¹⁹ Başka bir deyişle mal rejimi, gaiplik kararı ile birlikte sona ermez; çünkü evlilik hala devam etmektedir. Mal rejiminin sona ermesi ve tasfiyenin istenebilmesi için gaiplik kararının yanında bir de mahkemeden evliliğin feshi talep edilmelidir.¹²⁰ Kanımızca ikinci görüşe katılmak mümkün değildir. Yasal mal rejimi, eşlerden biri hakkında gaiplik kararının kesinleşmesi ile birlikte, ölüm tehlikesi ile kaybolma veya son haber alma tarihinden itibaren sona erecektir. Bizce evliliğin feshi kararının alınıp alınmadığı hususu, gaip olan eşin sonradan ortaya çıkması halinde önem arz etmektedir.¹²¹ Şöyle ki, gaip olan eşin, sonradan ortaya çıkması durumunda, taraflar açısından evliliğin feshi kararı mevcut değil ise mal rejimi sona ermemiş sayılır ve eşler arasında varlığını sürdürür.¹²² Fakat evliliğin feshi kararı alınmışsa, gaip ortaya çıksa bile mal rejimi yine de evliliğin feshi ile sona ermiş olacaktır.

---

¹¹⁹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 371; Pehlivan, **Sona Erme Anı**, s. 78.

¹²⁰ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 371; KIRMIZI, **Katılma Rejimi**, s. 89; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 197-198.

¹²¹ Aksi yöndeki görüşe sahip olan Tokat'a göre evliliğin feshi kararının alınıp alınmamasının gaibin sonradan ortaya çıkması halinde mal rejimi yönünden herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Zira eşler arasındaki mal rejimi, evliliğin feshi kararına istinaden değil, gaiplik kararına istinaden sona ermektedir. Bu sebeple hakkında gaiplik kararı verilmiş olan eşin sonradan ortaya çıkması halinde gaipliği ve gaipliğe bağlı olan neticeleri ortadan kaldıracığı için, mal rejiminin de sona ermediği ortaya çıkacaktır. Tokat, **Gaipliğin Sonuçları**, s. 559-560.

¹²² Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 284; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 428; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 149; Tokat, **Gaipliğin Sonuçları**, s. 558.

İKİNCİ BÖLÜM

SAĞ KALAN EŞİN KATILMA ALACAĞI VE MİRAS HAKKI

Evliliğin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde sağ kalan eşin hem aile hukukundan hem de miras hukukundan kaynaklanan hakları doğmaktadır. Çalışmamızda sağ kalan eşin miras hakkı ve katılma alacağı detaylı bir şekilde incelenecektir. Sağ kalan eşin hem miras hakkı hem de katılma alacağı hakkı kanundan doğan haklar olup, hukuki nitelikleri, talep edilme şekilleri ve tabi oldukları diğer hükümler açısından farklılık gösteren haklardır. Öncelikle sağ kalan eşin katılma alacağı ve mal rejiminin tasfiyesi, sonrasında ise sağ kalan eşin miras hakkı ve terekenin tasfiyesi üzerinde durulacaktır.

2.1. Eşlerden Birinin Ölümü Halinde Sağ Kalan Eşin Hakları

Evliliğin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde sağ kalan eşin hem aile hukukundan hem de miras hukukundan kaynaklanan hakları doğmaktadır. Mirasbırakan eşin ölümü ile birlikte sağ kalan eş, yasal mirasçı sıfatına haiz olmakta ve buna bağlı olarak birlikte mirasçı olduğu zümreye göre oranı değişen miras payına sahip olmaktadır. Sağ kalan eşin miras hakkı ile birlikte saklı payına tecavüz halinde tenkis talep etme ve mirasbırakanın sağken yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalara ilişkin denkleştirme talep etme hakları da mevcuttur. Bunların yanında sağ kalan eş, ölümden önce farklı bir mal rejimi sözleşmesi yapılmamış ise, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklı; gerekli koşullar mevcut ise katılma alacağı, değer artış payı alacağı ve bunların yanında aile konutu ve ev eşyası üzerinde belirli talep haklarına sahip olur.

2.1.1. Sağ Kalan Eşin Katılma Alacağı

Katılma alacağı, yasal mal rejiminin tasfiyesi neticesinde kanundan doğan bir alacak hakkıdır. (TMK m 236/I) Yukarıda da belirttiğimiz gibi, eşin çalışıp çalışmamasının veya malların edinilmesinde herhangi bir katkıda bulunup bulunmamasının katılma alacağının doğması açısından hiçbir önemi yoktur.¹²³

Katılma alacağı aynı hak niteliğinde bir hak değildir. Çünkü eşlerden birinin yasal mal rejimi içinde edinmiş olduğu mallar üzerinde diğer eşin aynı hakkı bulunmaz; sadece diğer eşin edinilmiş malları üzerinden hesaplanan artık değeri üzerinde katılma alacağı bulunur.¹²⁴ Katılma alacağı nispi hak niteliğinde bir haktır.¹²⁵ Çünkü eşlerden biri bu alacağı sadece diğer eşe ve onun mirasçılara karşı ileri sürebilir.¹²⁶

2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi

Eşlerden birinin ölümü ile yasal mal rejimi ölüm tarihi itibarı ile sona erer ve sağ kalan eş hem mirasçılık sıfatını kazanır hem de katılma alacağı hakkına sahip olur.¹²⁷ Böyle bir durumda hem terekenin tasfiyesi hem de mal rejiminin tasfiyesi gündeme gelecektir. Doktrinde ağırlıklı görüş, sağ kalan eşin katılma alacağının şahsi bir hak niteliğinde olması sebebi ile, tereke tasfiyesi yapılırken tereke borcu olarak dikkate alınacağından, mal rejiminin tasfiyesinin terekenin tasfiyesinden önce gerçekleştirilmesi gerektiğine, bu sebeple de mal rejiminin tasfiyesinin mirasın

¹²³ Şükran Şıpka ve Ayça Özdoğan, **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları** (Malvarlığı Davaları olarak kısaltılmıştır.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 53; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 313.

¹²⁴ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 885.

¹²⁵ Y. HGK., 2012/8-192 E., 2012/629 K. sayılı ve 26.09.2012 tarihli kararı: "... katılma alacağı davasının niteliğinin de irdelenmesinde yarar bulunmaktadır: Yukarıda bahsedilen yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde yer alan ilkelerden biri de, bu rejimin kural olarak nispi hak tanınması ilkesidir. Başka bir deyişle, rejim süresince edinilen mallara dair eşlerin bir alacak hakkı yani şahsi bir hakkı söz konusudur. Yoksa rejim süresince edinilen mallarda eşler aynı hak sahibi değillerdir, (istisna TMK 240.madde) Mal rejimi sona erdiğinde eşlerin edinilmiş mallara dair artık değerler üzerinde karşılıklı alacak hakları bulunmaktadır." - (www.kazanci.com; ET. 11.03.2019

¹²⁶ Bu durumun istisnası için Bkz. TMK m. 240.

¹²⁷ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 37.

tasfiyesi için bekletici mesele oluşturması gerektiğine ilişkin görüştür. ¹²⁸ Aksi görüş ise; miras paylaşımının ayni, mal rejimi tasfiyesinden doğan alacak haklarının ise nakdi nitelikte olmasından kaynaklı, tarafların aralarında anlaşarak tereke içinde bulunan taşınmazları miras payları oranlarına göre tescil ettirebilecekleri ve aile mahkemesinde açılmış olan mal rejimine ilişkin tasfiye davasının bunu engellemeyeceğini savunmaktadır. ¹²⁹ Kanımızca ikinci görüş, hem uygulama hem de söz konusu hakların nitelikleri bakımından daha yerinde bir uygulamadır.

Her iki tasfiye açısından uygulamada ortaya çıkan ilk sorun söz konusu tasfiyelerde görevli mahkemelerin farklı olması hususudur. Mal rejimi tasfiyesinde görevli mahkeme aile mahkemesi iken, mirasın tasfiyesinde görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir. ¹³⁰ İki tasfiyenin de söz konusu olduğu durumlarda Yargıtay uygulamalarının zamanla değiştiği görülmektedir. Yargıtay'ın daha önceki uygulamalarında yasal mal rejimi ile terekenin birlikte tasfiyeye tabi tutulamayacağı ve sağ kalan eşin katılma alacağının, terekenin borcu olarak öncelikle terekeden ödenmesi gerektiği ve sonrasında kalan net tereke üzerinden miras paylaşımı yapılması gerektiği belirtilmiştir. ¹³¹ Fakat sonrasında Yargıtay uygulaması değişmiş ve yeni uygulamaya göre aile mahkemesinde açılmış olan mal rejimi tasfiyesi davasında katılma alacağı belirlenirken, aile mahkemesi tarafından re'sen sağ kalan

---

¹²⁸ şıpka, **Katılma Rejimi**, s.347; Acar'a göre mal rejiminin tasfiyesi tereke tasfiyesinin bir şartını ve temelini oluşturmaktadır. Acar, **Mal Rejimleri**, s. 182.

¹²⁹ Bu görüşe göre, miras payları külli halefiyet gereği tescil dışında zaten mirasçılara geçecek, fakat mal rejiminin tasfiyesinden doğan alacak hakları nakdi nitelikte olduğundan ancak mahkeme ilamı ile tahsil edilebilir hale gelecektir. şıpka ve zdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 494.

¹³⁰ şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 348; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 236-237; şıpka ve zdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 65; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 935; Bkz. Y. 20. HD., 2018/4390 E., 2018/5676 K. sayılı ve 17.09.2018 tarihli kararı, Y. 2. HD., 2001/5823 E., 2001/7150 K. sayılı ve 07.05.2001 tarihli kararı - (www.kazanci.com; ET. 11.04.2019)

¹³¹ Y. 8. HD, 2014/5192 E., 2014/13289 K. sayılı ve 24.06.2014 tarihli kararı: “*Katılma alacağı ile terekenin birlikte tasfiyeye sokulmasının doğuracağı sakıncaların ve oluşabilecek zmszlklerin şimdiden kestirilmesi oldukça gc’tür. Bu bakımdan talep olsun ya da olmasın sağ kalan davacı eşe ait miras payının katılma alacağından düşürülmesi; katılma alacağına hakim olan ilkeler ile miras hukukuna hakim olan ilkelere aykırı düşer. řu halde ilk olarak davacının katılma alacağının terekenin öncelikli borcu olarak terekeden ödenmesi, ondan sonra mirasçıların kalan net terekeyi aralarında miras payları oranında paylaşmaları gerekecektir. Davacının terekeye olan borcu ancak, terekenin tasfiyesi sırasında göz önünde bulundurulmalı; terekeye olan borcu miras payından düşürüldükten sonra kalan miras payı varsa kendisine ödenmelidir. Diğer yandan, mirasçıların birbirlerine karşı rücu davasını açarak alacaklarını tahsil etmeleri de mümkündür. Saptanan bu durum, karşısında katılma alacağının tasfiyesi ile terekesinin tasfiyesinin birlikte yapılması olanağı görülmemektedir.*” – (www.kazanci.com; ET. 10.01.2019)

eşin miras payı düşülerek hesaplama yapılmaktadır.¹³² Yani uygulamada her iki tasfiye de birbiri için bekletici mesele gibi görülmemekte, aile mahkemesince gerçekleştirilen mal rejimi tasfiyesinde sağ kalan eşin miras payı re'sen katılma alacağından düşülmektedir. Bu tür katılma alacağı hesabı çalışmamızın ilerleyen kısımlarında¹³³ örneklemlerle daha detaylı bir biçimde anlatılacaktır.

Yasal mal rejiminin tasfiyesi aşamasında malvarlığı değerleri mal gruplarına göre ayrıştırılır ve eşler diğer eşte bulunan mallarını birbirlerinden geri alırlar.¹³⁴ Mallar ayrıldıktan sonra bu malların içeriği belirlenip, eşlerin mallarının içindeki

---

¹³² Y.8. HD., 2016/8527 E., 2016/9582 K. sayılı ve 31.05.2016 tarihli kararı: “Evlilik ve mal rejimi ölüm sebebiyle sona ermiştir. Katkı payı borcu ölen eşin terekesinin borcudur. Davacı da davalılarla birlikte ölen eşin 1/2 payı oranında yasal mirasçısı olarak tereke borcundan yasal miras payı oranında sorumludur. Bir başka anlatımla, hesaplanan katkı payı alacağının 1/2 oranındaki bölümü için davacı aynı zamanda borçludur. Davacıda bir bölüm alacak için alacaklı ve borçlu sıfatı birleşmiştir. Terekenin aktifinin alacak taleplerine konu edilen malvarlığı unsurlarından oluştuğu, pasifinin ise sadece davaya konu katkı payı alacağı olduğu ve terekenin başka borcu iddia ve ispat edilmediğine göre tereke borcundan davacının yasal miras payına isabet eden bölümün düşümü suretiyle alacağına hükmedilmesi gerekirken katkı payı alacağının tamamına hükmedilmesi doğru olmamıştır.

O halde mahkemece yapılacak iş, yukarıda belirtilen şekilde katkı payı talep edilen taşınmazların dava tarihi itibarıyla sürüm (rayiç) değerleri bilirkişi raporu ile belirlenmiş olduğundan bu değerlerin esas alınması, bu değerlere katkı payı oranı olarak %50 oranının uygulanıp çarpılması suretiyle toplam katkı payı alacağının hesaplanması, hesaplanan bu miktardan davacının yasal miras payı oranında düşüm yapılması, davalı mirasçılardan her birinin yasal miras payları oranında sorumlu olacağına gözetilmesi, hüküm sadece davalılardan H. ve S. tarafından temyiz edildiğinden, davacı tarafından temyiz edilmediğinden temyize konu kararda hükmedilenden daha fazla miktara hükmedilemeyeceğinin de dikkate alınması ve gerçekleşecek sonucu uyarınca bir karar vermek olmalıdır.” – (www.kazanci.com; ET. 18.01.2019)

Y.8. HD, 2018/15632 E., 2019/772 K. sayılı ve 23.01.2019 tarihli kararı: “Mal rejiminin tasfiyesi sonucunda belirlenecek katılma alacağı, terekeye ait borç olup, mirasçılardan miras paylaşımından önce ödenmesi gerektiği kabul edilmektedir. Terekeye ait borç ödendikten sonra kalan miktar, mirasçılar arasında miras payları oranında paylaşılır. Tereke borçlarından bu sıfatını kaybetmemiş tüm mirasçılar, üçüncü kişilere karşı kişisel olarak (4721 Sayılı TMK mad.599/2) ve müteselsilen (TMK mad.641) sorumludurlar. Her ne kadar, davacı temyize konu davayı terekenin alacaklısı sıfatıyla açmış ise de; davacı da dahil davanın tarafları, ortak mirasbırakan ...'nın mirasçısıydılar ve tereke borçlarından yukarıda açıklanan kanuni düzenlemeler çerçevesinde hepsi de sorumludurlar. Başka bir anlatımla, mirasçılık sıfatına sahip olduğundan (TMK mad.499), alacaklı ve borçlu sıfatı davacı sağ eşte kısmen birleşmiştir.

Taraflarca, mirasçılardan herhangi birinin mirasçılık sıfatını yitirdiği (4721 Sayılı TMK 511 vd., 578 vd., 605 vd. maddeleri) iddia edilip kanıtlanmamıştır.

Tüm bu açıklamalar nedeniyle, davacı mirasçı sağ eşin mal rejiminin tasfiyesi nedeniyle talep ettiği ve terekeye ait borç sayılan alacak miktarından, davanın mirasçılar arasında görülmesi nedeniyle, davacı da dahil bütün mirasçılar miras payları oranında sorumludurlar. Buna göre, hüküm altına alınan tereke borcundan davacının da miras payı oranında sorumlu olduğu gözetilerek, mirasçı davalılardan tahsiline karar verilecek miktarın hüküm fıkrasında gösterilmesi gerekirken, bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.” – (www.kazanci.com; ET. 18.01.2019)

¹³³ Bkz. 2.1.1.2.4.2. Yargıtay Uygulaması.

¹³⁴ Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 163; Gümüüş, **Mal Rejimleri**, s. 312-313.

haklar ve borçlar tespit edilir.¹³⁵ Sonrasında artık değer üzerinden eşlerin katılma alacakları hesaplanır.¹³⁶

Kanuna göre yasal mal rejiminin tasfiyesinde tasfiyeye katılacak olan malların sürüm değeri esas alınır.¹³⁷ Buna göre mal rejimi sona erdiğinde mevcut olan edinilmiş malların değerlendirilmesinde, eşlerden birinin diğer eşe ait olan bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına uygun bir karşılık almaksızın katkıda bulunması halinde bu malların değer artış payına tabi tutulması halinde, eklenecek değerler ile edinilmiş mallardan yapılan karşılıksız kazandırmalar ve mülkiyet devirlerinin değerlendirilmesinde, denkleştirmeye tabi tutulan malvarlığının değerlendirilmesinde TMK m. 232'ye göre sürüm değeri esas alınacaktır.¹³⁸

2.1.1.1.1. Artık Değer

Mal rejiminin tasfiyesi aşamasında; denkleştirmeden ve eklenmeden elde edilen miktarlar da dahil olmak üzere, her eşin edinilmiş mallarının toplam tutarından bu mallara ait borçlar çıkarıldıktan sonra kalan miktar artık değeri oluşturmaktadır. (TMK m. 231) Madde hükmünden anlaşıldığı gibi, artık değer aktif değerlerden pasif değerlerin çıkarılması sonucu elde edilmektedir.¹³⁹

Aktif değerler kapsamına yasal mal rejiminin sona erme anında mevcut olan edinilmiş mallar, TMK m. 229'da yer alan eklenecek değerler ve TMK m. 230'a göre yapılan denkleştirme sonucu kişisel mallara harcanan edinilmiş malların karşılıkları dahildir.¹⁴⁰

---

¹³⁵ Özer Deniz, **Katılma Rejiminin Tasfiyesi**, s. 43.

¹³⁶ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 524.

¹³⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 347; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 531; Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, **Aile Hukuku**, s. 109.

¹³⁸ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 249; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 166; Osman Oy ve Gerçek Onur Oy, **Karı-Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hukuku Hakları**, Beta Yayınları, 2016 İstanbul, s. 133.

¹³⁹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 245; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 527; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1077; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 245-246.

¹⁴⁰ Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 167; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 244 vd.; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 284 vd; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 528; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 345-346.

Pasif değerler kapsamına TMK m. 227’de yer alan değer artış payı, TMK m. 230’a göre yapılan denkleştirme sonucu edinilmiş mallara harcanan kişisel malların karşılıkları ve yasal mal rejiminin sona erme anında mevcut olan edinilmiş mallara ait borçlar dahildir.¹⁴¹

Artık değer hesabı, yukarıda bahsi geçen kavramların kısaltmaları ile birlikte aşağıdaki gibi gösterilebilir:

Edinilmiş Mallar : EM

Eklenecek Değerler: ED

Kişisel Mallara Harcanan Edinilmiş Malların Karşılıkları: D1

Edinilmiş Mallara Harcanan Kişisel Malların Karşılıkları: D2

Diğer Eşin Değer Artış Payı Alacağı: DAPa

Edinilmiş Mallara Ait Borçlar: B

Yukarıdaki kısaltmalarla birlikte artık değer hesabı aşağıdaki gibi yapılmaktadır.

Artık Değer: Aktif değerler – Pasif değerler

Aktif Değerler: EM + ED + D1

Pasif Değerler: DAP + D2 + B

Artık Değer: (EM + ED + D1) – (DAP + D2 + B)

---

¹⁴¹ Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 170; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 314; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 346; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 528.

2.1.1.1.1.1. Aktif Değerler

Yukarıda da bahsedildiği gibi aktif değerler yasal mal rejiminin sona erme anında mevcut olan edinilmiş mallar, TMK m. 229'da yer alan eklenecek değerler ve TMK m. 230'a göre yapılan denkleştirme sonucu kişisel mallara harcanan edinilmiş malların karşılıklarından oluşmaktadır.

2.1.1.1.1.1.1. Tasfiye Sırasında Mevcut Olan Edinilmiş Mallar

Yasal mal rejiminin tasfiyesine sadece edinilmiş mallar dahil edilmektedir. Yasal mal rejimi süresince, eşlerin edindikleri mallar üzerinde her türlü tasarrufu gerçekleştirme özgürlükleri mevcuttur. Bu sebeple tasfiyeye yasal mal rejimi süresince edinilen tüm edinilmiş mallar değil, tasfiye sırasında mevcut olan edinilmiş mallar dahil edilmektedir.¹⁴² TMK m. 235'e göre tasfiyeye girecek olan edinilmiş mallar tasfiye anındaki değerleri ile tasfiyeye dahil edilmektedir.

2.1.1.1.1.1.2. Eklenecek Değerler

Artık değer hesabında aktif değerlere TMK m. 229 gereğince bazı malvarlığı değerleri eklenmektedir. Bu maddenin konulmasında esas olan husus; eşlerin yasal mal rejimi süresince sahip oldukları malvarlıkları üzerinde tasarruf özgürlüklerinin bulunmasına rağmen¹⁴³, birbirlerinin katılma alacaklarını azaltmak amacı ile bazı tasarruflar gerçekleştirmeleri durumunda, bu tasarruflar yapılmıyaydı artık değer hesabına katılacak olan malvarlığı değerlerinin belirlenmesidir.¹⁴⁴ Böylelikle diğer eşin katılma alacağını azaltmak amacıyla yapılan bazı tasarruflar, artık değer hesabında hiç yapılmamış sayılarak diğer eşin mağdur olması önlenmektedir.¹⁴⁵

¹⁴² Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 349; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 529; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 284-285.

¹⁴³ Bkz. **TMK m. 223**: *Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.*

¹⁴⁴ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 228; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 339; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 285; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 531;

¹⁴⁵ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 285; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 169; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 339-340.

Eşlerden biri katılma alacağının tamamını diğer eşin malvarlığından karşılamıyor ise, eklenecek değerlere ilişkin açmış olduğu davayı ihbar etmiş olmak koşulu ile elde etmiş olduğu mahkeme kararını, devir veya kazandırmanın yapıldığı üçüncü kişilere karşı da ileri sürebilir. Belirtmek gerekir ki devir veya kazandırmanın yapılmış olduğu üçüncü kişi, kendisine yapılan devir veya kazandırmanın değeri kadar sorumlu olacaktır.

2.1.1.1.1.2.1. Eşin Onayı Olmaksızın Yapılan Karşılıksız Kazandırmalar

Tasfiye aşamasında aktif değerlere eklenecek olan ilk değer, eşlerden birinin yasal mal rejiminin sona ermesinden önceki bir sene içinde diğer eşin onayı olmaksızın, olağan hediyeler dışında üçüncü kişilere yaptığı karşılıksız kazandırmalardır. (TMK m. 229/I) Madde hükmüne göre gerçekleştirilen işlemin eklenecek değer olabilmesi için karşılıksız bir kazandırma yapılmış olmalı, bu kazandırma diğer eşin izni olmaksızın yapılmış olmalı, kazandırma edinilmiş mallardan yapılmış olmalı¹⁴⁶, kazandırma işlemi yasal mal rejiminin sona ermesinden önceki bir sene içinde yapılmış olmalı ve kazandırma olağan hediye sınırlarının dışında bir kazandırma olmalıdır.¹⁴⁷ Böyle bir karşılıksız kazandırma mevcut ise, bu kazandırmanın değeri aktif değer olarak artık değer hesabına katılır.

Edinilmiş mal grubunun aleyhine gerçekleştirilen sağlararası bağışlama, ibra, vakıf kurma, miras bırakanın henüz hayattayken gerçekleştirdiği miras payına ilişkin devirler, hayat sigortasından doğan yararlar; bu kanun maddesine göre gerçekleştirilmiş karşılıksız kazandırmalara örnek olarak verilebilir.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 196; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 172.; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 286.

¹⁴⁷ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 287 vd.; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 340.

¹⁴⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 286; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 368.

2.1.1.1.1.2.2. Eşin Katılma Alacağına Zarar Verme Kastıyla Yapılan Devirler

Tasfiye aşamasında aktif değerlere eklenecek olan bir diğer değer, eşlerden birinin yasal mal rejimini devam ederken diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla gerçekleştirdiği devirlerdir. Kanun koyucu bu tür devirler için süre yönünden herhangi bir kısıtlama getirmemiştir. Fakat kanun koyucu eşlerden birinin gerçekleştirmiş olduğu devir işleminin tasfiye aşamasında eklenecek değerlere dahil olabilmesi için eşin katılma alacağını azaltma kastının bulunmasını zorunlu kılmıştır.¹⁴⁹ Süre sınırı olmamasına rağmen sırf diğer eşin katılma alacağını azaltma kastıyla bir devir gerçekleştiriliyor ise, bu devir bir tür kanuna karşı hile niteliğinde olduğu için kanun koyucu tarafından eklenecek değerlere dahil edilmiştir.¹⁵⁰

Diğer eşin katılma alacağına zarar vermek kastı ile yapılmış herhangi bir devir işlemi, TMK m. 229/2 kapsamında eklenecek değerlere dahil edilir. Hükmün uygulama alanı karşılıksız kazandırmalarla sınırlı olmayıp, işlemin ivazlı veya ivazsız yapılmasının bir önemi bulunmamaktadır. Diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı ile yapılmışsa, gerçek değerinin altında yapılan satışlar da bu hüküm kapsamında yasal mal rejiminin tasfiyesinde aktif değerlere dahil edilecektir.¹⁵¹

Yapılan devir işleminin diğer eşin katılma alacağını azaltma kastı ile yapıldığını ispat yükü, bunu iddia eden eştedir.¹⁵² Kanun koyucu bu hususun ispatı için delil yönünden herhangi bir sınırlama getirmemiştir.

Belirtmek gerekir ki eşlerden birinin ölümü ile sona eren mal rejimi söz konusu olduğunda, eklenecek değerler hususu miras hukuku ile yakından ilgili olup hem mal rejimi hukuku hem de miras hukuku bakımından eklenecek değerler mevcut olabilir. Eşlerden birinin gerçekleştirmiş olduğu işlem hem miras hukukuna göre hem de mal

¹⁴⁹ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 235; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 341.

¹⁵⁰ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 294; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1162.

¹⁵¹ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 195.

¹⁵² Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 183-185; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 178; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 234; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1162.

rejimi hukukuna göre eklenecek değer teşkil ediyorsa önce mal rejimi hükümleri sonra miras hükümleri uygulanacaktır.

2.1.1.1.1.3. Yapılan Denkleştirme Sonucu Kişisel Mallara Harcanan Edinilmiş Malların Karşılıkları

Denkleştirme alacağı, yasal mal rejimi devamınca eşlerden birinin sahip olduğu malvarlığı grubuna ait olan borcunun yine aynı eşin diğer malvarlığı grubu tarafından karşılanması; veya bir malvarlığı grubundan diğerinde bulunan bir malın kazanılmasına, iyileştirilmesine veya korunmasına katkıda bulunulması hallerinde borcu karşılayan yahut katkıda bulunan malvarlığı grubunun lehine ortaya çıkar. Doktrinde denkleştirme alacağı olarak bahsi geçse de madde hükmüne göre esasen hukuki anlamda bir alacak söz konusu olmayıp, aynı eşin malvarlığı grupları arasında bir mahsup söz konusudur.¹⁵³

Denkleştirmeyi düzenleyen kanun maddesi olan 230. maddenin ilk fıkrasında, bir eşin kişisel mallarına ilişkin borcu edinilmiş mallarından karşılanmış ise veya edinilmiş mallarına ilişkin borcu kişisel mallarından karşılanmış ise denkleştirme yapılacağı belirtilmektedir. Diğer mal grubundan karşılanan miktar, katkı yapılan malvarlığının değer kazanması veya kaybetmesi durumları göz önüne alınmaksızın, katkının yapıldığı mal grubuna geri döndürülür.¹⁵⁴

Bir malvarlığına ait olan borcun yine o malvarlığının dahil olduğu mal grubundan karşılanması gerektiği ve hangi mal grubuna ait olduğu belirlenemeyen bir borç söz konusu ise bu borcun edinilmiş mal grubuna ilişkin bir borç sayılacağı hususu da aynı kanun maddesinin ikinci fıkrasında belirtilmiştir.¹⁵⁵

Kanunumuzda iki tür denkleştirme mevcuttur. İlki kişisel malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için edinilmiş mal grubundan harcama yapılması

---

¹⁵³ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 203; Işık, **Denkleştirme Alacağı**, s. 69.

¹⁵⁴ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 312.

¹⁵⁵ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 240-241; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 344; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 460-461.

halinde yapılan denkleştirmedir. Bu denkleştirmeden doğan alacak, artık değer hesabında aktif değerler arasında yer alır çünkü, TMK m. 230/2'ye göre kişisel mal grubuna ait olan borç yine o malvarlığının dahil olduğu mal grubundan karşılanması gerekirken edinilmiş mal grubundan karşılanmıştır. Bu sebeple orantılı bir hesaplama yapılarak edinilmiş mallardan karşılanan değer yine edinilmiş mallara geri döndürülür.

Yapılacak ikinci tür denkleştirme edinilmiş malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için kişisel mal grubundan harcama yapılması halinde yapılan denkleştirmedir. Bu denkleştirmeden doğan alacak ise artık değer hesaplaması yapılırken pasif değer arasında yer alır. Bu husus aşağıda pasif değerler kısmında detaylı olarak açıklanacaktır.

Bu başlık altında TMK m. 230'da yer alan ve artık değer hesabında aktif değerlere eklenmesi gereken denkleştirmeler üzerinde durulacaktır. TMK m. 230/1'e göre yapılan denkleştirme hesabında yukarıda belirtildiği gibi katkı yapılan kişisel mal grubuna dahil olan malvarlığının değer kazanması veya kaybetmesi durumları göz önüne alınmaksızın, katkı yapılan miktar olduğu gibi edinilmiş mal grubuna geri döndürülmektedir. Buna göre denkleştirme, katkının yapıldığı tarihteki miktarı ne ise o miktar üzerinden yapılır ve bu katkı yapıldığı tarihten, tasfiyeye kadar sabit kalır.¹⁵⁶

TMK m. 230/III'e göre yapılan denkleştirme hesabı ise bir tür oranlama yapılarak gerçekleştirilmektedir. Öncelikle katkı oranı, katkı miktarı ve katkı yapılan malın katkı tarihindeki değeri oranlanarak bulunur. Sonrasında bulunan katkı oranı kullanılarak malın tasfiye tarihindeki değeri üzerinden denkleştirme miktarı hesaplanır.¹⁵⁷ Bu hesaplama göre katkı yapılan malın değerindeki değişmeye bağlı olarak denkleştirme miktarı da değişmektedir.

Örneğin, eşlerden birinin yasal mal rejiminden önceki birikimlerinden olan 50.000 TL'nin üzerine yine aynı eşin yasal mal rejimi süresince çalışarak biriktirdiği 10.000 TL eklenerek 60.000 TL'ye edindiği bir taşınmaz söz konusuysa ve taşınmazın

---

¹⁵⁶ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 208.

¹⁵⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 344; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 241 vd.

tasfiye anındaki değeri 108.000 TL ise denkleştirme miktarı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri}} = \frac{10.000}{60.000} = \frac{1}{6}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = 108.000 \times 1/6 = 18.000 \text{ TL}$$

Yukarıdaki örnekteki taşınmazın değeri artmayıp da azalmış olursa, örneğin taşınmazın tasfiye anındaki değeri 108.000 TL yerine 48.000 TL olursa;

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri}} = \frac{10.000}{60.000} = \frac{1}{6}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = 48.000 \times 1/6 = 8.000 \text{ TL şeklinde hesaplanır.}$$

Yukarıdaki gibi hesaplanan denkleştirme miktarları, artık değer hesabında aktif değerler kısmına eklenir. Fakat belirtmek gerekir ki bu miktarın tümü katkı yapan eşe geri verilmez. Bir eşin katılma alacağı, artık değerin yarısından ibaret olduğu için, hesaplanan denkleştirme miktarı da ikiye bölünecektir.

2.1.1.1.1.2. Pasif Değerler

Pasif değerler TMK m. 227'ye göre değer artış payı, TMK m. 230'a göre yapılan denkleştirme sonucu edinilmiş mallara harcanan kişisel malların karşılıkları ve edinilmiş mallara ait olan borçlardır.

2.1.1.1.1.2.1. Diğer Eşin Değer Artış Payı Alacağı

TMK m. 227'ye göre eşlerden biri diğerine ait olan edinilmiş veya kişisel malın edinilmesine, iyileştirilmesine ya da korunmasına hiç karşılık almadan ya da uygun bir karşılık almadan katkıda bulunmuşsa, yasal mal rejiminin tasfiyesi sırasında yapmış olduğu katkı kadar alacak hakkına sahip olur. Bu maddenin temelinde, eşlerden birinin diğerine ait olan malın edinilmesinde, iyileştirilmesinde veya korunmasında fedakarlık yapmış olmasına rağmen, katkı yapılan malın mülkiyet açısından diğer eşte kalması ve bu sebeple diğer eşin haksız zenginleşmesini önlemek yer almaktadır.¹⁵⁸

Belirtmek gerekir ki değer artış payı, denkleştirme alacağından farklı olarak katılma alacağından ayrı ve hukuki anlamda bir alacak teşkil etmektedir.¹⁵⁹ Katılma alacağından ayrı bir şekilde dava yolu ile talep edilebilir. Fakat çalışmamızda katılma alacağı üzerinde durulduğu için, ayrı olarak değer artış payı alacağı üzerinde durulmayacak, katılma alacağı hesabı yapılırken değer artış payının nasıl hesaba katılacağı açıklanacaktır.

Değer artış payı alacağından söz edebilmek için; bir eşin malvarlığından diğer eşin malvarlığına yapılmış bir katkı bulunmalı, katkı yapan eş bu katkıyı bağışlama kastı bulunmadan yapmış olmalı, katkı yapan eş yaptığı katkıya binaen hiç ya da uygun bir karşılık almamış olmalıdır.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 316; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 171.

¹⁵⁹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 311.

¹⁶⁰ Öztan, **Aile Hukuku**, s. 471 vd.; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 306 vd.; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 316 vd.

Tasfiye sırasında yapılan katkının hangi mal grubundan yapıldığına bakılarak değer artış payı, kişisel mallar lehine veya edinilmiş mallar lehine oluşacaktır.¹⁶¹ Yapılan katkının türüne göre farklı ihtimaller gündeme gelecektir.

İlk ihtimal, bir eşin kişisel malından diğer eşin kişisel malına katkı yapılması durumudur. Bu durumda oluşacak değer artış payı alacağı, mal rejiminin tasfiyesinde katılma alacağı hesaplanırken artık değer hesabına katılmaz.¹⁶² Yukarıda da bahsettiğimiz gibi bu durumda oluşacak değer artış payı, ayrı bir alacak kalemi oluşturmaktadır.

İkinci ihtimal bir eşin edinilmiş malından diğer eşin edinilmiş malına katkı yapılması durumudur. Bu durumda katkı yapılan mal da edinilmiş mal olduğu için, o malda gerçekleşen zenginleşme katkı yapan eş için de söz konusu olur ve değer artış payı açısından bir çeşit nötrleşme gerçekleşir.¹⁶³ Bu sebeple bu tür katkının da katılma alacağı açısından ayrıca değer artış payı olarak hesaplanmasının bir gereği yoktur. Bu duruma istisna yaratacak husus ise eşlerin aralarında katılma oranını veya değer artış payının oranını değiştirecek şekilde sözleşme yapmış olmalarıdır.¹⁶⁴ Böyle bir durumda tasfiye bu oranlara göre yapılacağı için, edinilmiş maldan edinilmiş mala yapılan katkı da artık değer hesabına katılacaktır.

Üçüncü ihtimal bir eşin kişisel malından diğer eşin edinilmiş malına katkı yapılması durumudur. Böyle bir durumda yapılan katkı miktarı, katkıyı yapan eş lehine artık değer hesabı yapılırken pasif değerler arasına değer artış payı olarak eklenecektir.¹⁶⁵

Dördüncü ihtimal bir eşin edinilmiş malından diğer eşin kişisel malına katkı yapılması durumudur. Bu durumda da yapılan katkı miktarı, katkıyı yapan eş lehine

---

¹⁶¹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 321.

¹⁶² Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 205; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 351-352; Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 281; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 484.

¹⁶³ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 322.

¹⁶⁴ Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 352; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 208.

¹⁶⁵ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 206; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 352; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 484.

artık değer hesabı yapılırken aktif değerler arasına değer artış payı olarak eklenecektir.¹⁶⁶

Değer artış payı hesabı da denkleştirme hesabına benzer bir şekilde oranlama yapılarak gerçekleştirilir.¹⁶⁷ Öncelikle yapılan katkı ile malın katkı tarihindeki değeri kullanılarak katkı oranı bulunur, sonrasında da bulunan katkı oranı kullanılarak malın tasfiye tarihindeki değeri üzerinden değer artış payı hesaplanır.¹⁶⁸

Bir eşin kişisel malından diğer eşin edinilmiş malına yapılan katkı durumunda yapılacak hesaplamayı örneklemek gerekirse; A ile B evlidir ve A evlilik devam ederken 100.000 TL değerinde bir ev satın almıştır. B ise evlenmeden önce biriktirdiği 20.000 TL ile söz konusu evin tadilatını yaptırmıştır. Evin tasfiye anındaki değeri ise 300.000 TL'dir. Bu durumda B'nin değer artış payı aşağıdaki gibi hesaplanır:

¹⁶⁶ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 207; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 484.

¹⁶⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 327 vd.; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 476 vd.

¹⁶⁸ Y. 8. HD., 2009/2870 E., 2009/5842 K. sayılı ve 07.12.2009 tarihli kararı: “*Değer artış payı alacağına gelince; davacı taraf 3 milyar TL tutarındaki altınlarının bozdurularak kooperatif evinin borcunun ödendiğini iddia ettiğine göre TMK'nun 6 ve 222. maddeleri gereğince bu iddiasını ve altın parasının verildiği tarihi kanıtlamakla yükümlüdür. Bu olgunun kanıtlanması halinde değer artış payı alacağının hesabı için öncelikle paranın verildiği (davacının katkı yaptığı) tarih itibarıyla ve aynı bilirkişiler aracılığıyla taşınmazın sürüm değerinin belirlenmesi, davacı tarafın katkı yaptığı tarihteki sürüm değeri ile davacının katkıda bulunduğu miktarın (altın parası) toplamı gözetilerek davacı tarafın yaptığı katkının sözü edilen toplam tutar içindeki oranının bulunması ve bu oranın tasfiye tarihindeki sürüm değeri ile çarpılarak çıkacak miktarın değer artış payı olarak karar altına alınması gerekir (TMK. m.227).”- (www.kazanci.com; ET. 02.02.2019)*

Y. 8. HD., 2014/14664 E., 2014/18781 K. sayılı ve 21.10.2014 tarihli kararı: “... davalı M. adına alınan ilk kooperatif üyeliğinin ve bu üyeliğin edinilmesinde kullanılan davacı kadına ait ziynetlerin 8.6.2004 tarihi itibarıyla değerlerini, ziynetlerle kooperatif üyeliğinin alımında ne oranda katkıda bulunulduğunu tespit etmek, sonrasında devredilen bu kooperatif üyeliğinden gelen para da kullanılarak alınan davaya konu 613 ada 9 parselin 1/3 payının alım tarihi itibarıyla edinilmiş mal niteliğinde olmakla birlikte bu alımda devredilen kooperatif üyeliğinden gelen miktarın ziynetlerle karşılanan kısmına tekabül eden bölümü davacının kişisel malı olup davacı lehine değer artış payına esas alınacak oranı teşkil edeceğinden, 613 ada 9 parselin 1/3 payının 1.11.2004 alım tarihindeki piyasa sürüm değeri dikkate alınarak bulunacak bu oranın bu payın mal rejimi sona erdikten sonra birleşen dosyadaki davalılardan Ö. T.'a satılmış olması sebebiyle 613 ada 9 parselin 1/3 payının bozma sonrası karar tarihine en yakın tarihteki bulunacak güncel değeri ile çarpılması ile davacı kadın lehine değer artış payı alacağı miktarını hesaplamak, hesaplanan bu değer artış payı alacağı düşüldükten sonra kalacak miktarın ise TMK'nun 231. maddesi gereği artık değer olarak kabul edilip artık değerinin yarısı oranında da davacı Ş.'nin katılma alacağı hakkının bulunduğunu...” – (www.kazanci.com; ET. 02.02.2019)

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri (mal değeri + katkı)}} = \frac{20.000}{120.000} = \frac{1}{6}$$

$$\text{Değer Artış Payı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

$$\text{Değer Artış Payı} = 300.000 \times 1/6 = 50.000 \text{ TL}$$

Bulunan değer artış payı olan 50.000 TL artık değer hesabı yapılırken A'nın edinilmiş malının borcu gibi değerlendirildiği için, pasif değerler kısmına eklenecektir.

Bir eşin edinilmiş malından diğer eşin kişisel malına yapılan katkı durumunda yapılacak hesaplamayı örneklemek gerekirse; A ile B evlidir ve evlilik süresi içinde A'ya 100.000 TL değerinde bir ev miras kalmıştır. Bu evin tadilatı için A evlenmeden önce biriktirdiği 20.000 TL'yi, B ise evlilik içinde edindiği 30.000 TL'lik arabasını satarak bu 30.000 TL'yi kullanmıştır. Evin tasfiye tarihindeki değeri 450.000 TL'dir. Bu durumda B'nin değer artış payı aşağıdaki gibi hesaplanır:

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri (mal değeri + katkı)}} = \frac{30.000}{150.000} = \frac{1}{5}$$

$$\text{Değer Artış Payı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

$$\text{Değer Artış Payı} = 450.000 \times 1/5 = 90.000 \text{ TL}$$

Bulunan değer artış payı olan 90.000 TL'yi tasfiye tarihinde B A'dan değer artış payı alacağı olarak talep edebilir. Bu miktar, artık değer hesabı yapılırken B'nin lehine aktif değerler kısmına eklenecektir.

Değer artış payı hesaplamasının denkleştirme hesaplamasından farkı, katkı yapılan malın değerinin düşmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. TMK m. 227/I'e göre katkı yapılan malda bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır.¹⁶⁹ Madde hükmüne göre katkı yapan eş, tasfiye tarihinde katkı yaptığı malın değeri düşmüş olsa bile en azından yapmış olduğu katkı miktarını geri alabilecektir.¹⁷⁰ Doktrinde bu madde hükmünün isabetli olmadığı, eşler arasında ekonomik olarak "kader birliği" bulunması gerektiği ve bu madde hükmünün söz konusu kader birliğine aykırı olduğu ifade edilmektedir.¹⁷¹ Kanımızca bu eleştiriler yerindedir. Bir eşin 50.000 TL değerinde iki farklı otomobil satın alırken her iki otomobilin alımında da diğer eşin 10.000 TL katkısının olduğunu, tasfiye tarihinde bir otomobilin değerinin 100.000 TL'ye yükseldiğini ve diğer otomobilin değerinin ise 30.000 TL'ye indiğini varsayalım. Diğer eşin değer artış payı 100.000 TL'lik otomobil için 20.000 TL olurken 30.000 TL'lik otomobil için 10.000 TL olmaktadır. Otomobillerin sahibi olan eş açısından bir zarar doğmuş olacağından bu madde hükmü kanımızca da isabetli ve adaletli değildir.

2.1.1.1.2.2. Yapılan Denkleştirme Sonucu Edinilmiş Mallara Harcanan Kişisel Malların Karşılıkları

Eşlerden birinin edinilmiş mallarına ilişkin borcu kişisel mallarından karşılanmışsa, yukarıdaki gibi kişisel mal grubundan karşılanan miktar, katkı yapılan malvarlığının değer kazanması veya kaybetmesi durumları göz önüne alınmaksızın,

---

¹⁶⁹ Y.8. HD., 2015/11559 E., 2017/687 K. sayılı ve 24.01.2017 tarihli kararı: "Mahkemece, davacı lehine yukarıda belirtilen ilkeler gözetilerek taşınmaza kişisel mal ile yapılan katkının, yapıldığı tarihteki taşınmazın değerine oranı tespit edilerek, bu oranın taşınmazın tasfiye tarihi itibarıyla belirlenecek değeri ile çarpılması neticesinde tespit edilecek miktara, eğer değer kaybı söz konusu ise katkının başlangıçtaki değeri esas alınacağı da dikkate alınarak davacı lehine değer artış payı alacağına hükmedilmesi gerekirken bu talebin reddi yerinde olmayıp bozmayı gerektirmiştir."- (www.kazanci.com; ET. 05.02.2019)

¹⁷⁰ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 329, Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 202; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 328; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 476.

¹⁷¹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 330.

kişisel mal grubuna geri döndürülür. (TMK m. 230/1) Yani bu yolla yapılan denkleştirme sabittir ve asli katkı miktarı pasif değerler kısmında yer alır.¹⁷²

TMK m. 230/3'e göre yapılacak ikinci tür denkleştirme edinilmiş malın edinilmesi, iyileştirilmesi veya korunması için kişisel mal grubundan harcama yapılması halinde yapılan denkleştirmedir. Bu durumda denkleştirme hesabı yukarıdaki gibi oranlama yapılarak gerçekleştirilir.

Örneğin eşlerden biri yasal mal rejimi geçerliliğini sürdürürken 100.000 TL değerinde bir ev edinmiş ve bu evi satın alırken 20.000 TL'sini annesinden kalan miras payından karşılamış olsun, evin tasfiye anındaki değeri 350.000 TL ise denkleştirme hesabı aşağıdaki gibi yapılır:

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri}} = \frac{20.000}{100.000} = \frac{1}{5}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = \text{Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri} \times \text{Katkı Oranı}$$

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = 350.000 \times 1/5 = 70.000 \text{ TL}$$

Yukarıdaki gibi hesaplanan denkleştirme miktarı artık değer hesabında pasif değerler kısmına eklenir.

2.1.1.1.2.3. Edinilmiş Mallara Ait Borçlar

Artık değer hesabında pasif değerler kısmında yer alan son değer her iki eşin de sahip olduğu edinilmiş mallara ait olan borçlardır. Denkleştirme kısmında da bahsettiğimiz gibi, TMK m. 230/2'ye göre her borç, dahil olduğu mal grubunu

¹⁷² Acar, **Mal Rejimleri**, s. 337; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 347; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 496.

yükümlülük altına sokar. Yasal mal rejiminin tasfiyesine sadece edinilmiş mallar dahil edildiği için, edinilmiş mallara ait olan borçlar artık değer hesabında pasif değerler kısmına eklenmektedir.¹⁷³ Bu sebeple kişisel mallara ait olan borçlar artık değer hesabında dikkate alınmaz.

2.1.1.2. Katılma Alacağı'nın Hesaplanması

Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte yapılan tasfiye sonucunda eşlerin birbirlerinin artık değerlerine katılım hakları bulunmaktadır. Katılma alacağını belirlemek için kullanılan ölçü katılma oranıdır ve bu katılma oranı kullanılarak hesaplanan artık değer üzerinden eşlerin katılma alacakları belirlenmektedir.¹⁷⁴ Artık değere katılım oranı eşlerin yapmış oldukları sözleşmeye göre ya da kanunun belirttiği orana göre belirlenmektedir.

2.1.1.2.1. Kanuna Göre Artık Değere Katılım

Kural olarak her eş diğer eşin artık değerinin yarısı üzerinde hak sahibi olmaktadır. Dolayısı ile kanuna göre tasfiye aşamasında her iki eşin artık değeri eşit olarak paylaşılmalıdır.¹⁷⁵ (TMK m. 236/I)

$$\text{Kanuna Göre Katılma Alacağı} = \frac{\text{Artık Değer}}{2}$$

Katılma alacağı'nın eşit paylar halinde belirleneceği kuralının bir istisnası, zina ve hayata kast durumlarıdır.¹⁷⁶ TMK m. 236/II'ye göre eşler zina veya hayata kast sebepleri ile boşanmışlarsa, hakim tarafından boşanma davasında kusurlu eşin artık

¹⁷³ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 347; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 170.

¹⁷⁴ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 342; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 172-173.

¹⁷⁵ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 350; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 533; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 173; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 264; Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, **Aile Hukuku**, s. 109.

¹⁷⁶ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 342-343; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 353-354; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 275; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1208; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 232; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 535.

değere katılım oranı hakkaniyete göre azaltılabilir veya tamamen kaldırılabilir. Evlilik birliğinin yükümlülüklerini ihlal eden ve evliliğin sona ermesine sebebiyet veren eylemleri gerçekleştiren eş, kusurludur; dolayısı ile boşanma davası neticesinde eşlerden birinin zina gerçekleştirdiğinin veya diğerinin hayatına kast edecek şekilde eylemleri gerçekleştirdiğinin kanıtlanması halinde, söz konusu eylemleri gerçekleştiren eş kusurlu sayılır.¹⁷⁷ Belirtmek gerekir ki, kanunda yalnızca tarafların zina veya hayata kasta ilişkin boşanmaları halinde bu hükmün uygulanabileceğinden bahsedilmiş, başkaca özel boşanma sebeplerinden bahsedilmemiştir.¹⁷⁸

Eşler arasında boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde sağ kalan eşin mirasçılığı Medeni Kanunun 181. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, boşanan eşler birbirlerinin mirasçısı olamazlar, bununla birlikte boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölmesi halinde ise, ölen eşin mirasçılarında birinin davaya devam etmesi ve sağ kalan eşin kusurlu olduğunun ispat edilmesi halinde de sağ kalan eş mirasçı sıfatını kazanamaz. Özetlemek gerekirse, mirasçılar tarafından söz konusu boşanma davasına devam edilmemesi halinde evlilik ölümle sona erdiğinden sağ kalan eş mirasçı sıfatını kazanırken; mirasçılar tarafından davaya devam edilmesi ve sağ kalan eşin kusurlu olduğunun ispat edilmesi halinde, sağ kalan eş mirasçı sıfatını kazanamaz. Eşlerden birinin zina veya hayata kast sebebiyle boşanma davası devam ederken ölmesi halinde ise, hakim TMK m. 236/II’de yer alan takdir yetkisini kullanıp kullanamayacağı konusunda kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Doktrinde ise bu husus tartışmalıdır. Bir görüşe göre böyle bir durumda mirasçılardan birinin söz konusu boşanma davasına devam etmesi ve zinanın veya hayata kastın varlığının ispatlanması halinde; TMK m. 181/II’den yola

---

¹⁷⁷ Zina fiilini bilerek ve isteyerek gerçekleştiren eş kusurlu sayılır. Fakat boşanma davasında hayata kastın ispatlanması halinde, mahkeme tarafından diğer eşin kusurlu olup olmadığı, ya da kusurlu ise ne derece kusurlu olduğuna bakılmaz, bunun sebebi ise evlilik birliğini zedeleyen hiçbir fiilin ve kusurlu hareketin, insanın yaşama hakkına yönelik bir saldırı ile kıyaslanamaz oluşudur. Aslı Oşar Şahin, **Boşanma Sebeplerinde Kusur İlkesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2015, s. 71-72.

¹⁷⁸ Y. 8. HD., 2011/5257 E., 2011/5888 K. sayılı ve 15.11.2011 tarihli kararı: “*Davacı taraf, TMK’nın 236/2. maddesinin olayda uygulanmasını istemiş olup, zina (TMK’nın 161. m.) veya hayata kast (TMK’nın 162. m.) nedeniyle boşanma halinde hakim, kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir. Taraflar arasındaki boşanma davası sadakatsizlikten kaynaklanan şiddetli geçimsizliğe dayalı (TMK’nın 163 ve 166. m.) olarak açılmış, boşanma ile sonuçlanmış ve kesinleşmiştir. Bu nedenle TMK’nın 236/2. maddesinin olayda uygulanma imkanı da yoktur.*” – (www.kazanci.com; ET. 03.03.2019)

çıkarak, hakim sadece sağ kalan eşin mirasçılığının sona ermesine değil, TMK m. 236/II'ye göre artık değere katılım oranının da azaltılmasına veya tamamen kaldırılmasına da karar verebilecektir.¹⁷⁹ Diğer bir görüşe göre ise boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü söz konusu ise, artık evlilik ölümle sona ermiş olacağından hakimin TMK m. 236/II'yi uygulayabilmesi mümkün değildir. Çünkü söz konusu kanun maddesi açık ve net bir biçimde eşlerin zina veya hayata kast sebebiyle boşanmış olmaları halinde bu hükmün uygulanabileceğini belirtmektedir.¹⁸⁰ Kanımızca bu görüş yerinde bir görüştür. Çünkü mirasçılar tarafından boşanma davasına devam edildiğinde mahkeme tarafından kusurun tespitine yönelik verilen karar, hem Kanunun gerekçesine¹⁸¹ hem de Yargıtay'a göre "tespit kararı" niteliğindedir.¹⁸² Dolayısı ile evlilik, zina veya hayata kast sebebi ile boşanma

¹⁷⁹ Acar'a göre böyle bir durumda eşlerden birinin ölmesine rağmen mahkemenin davaya devam etmesi ve bir karar vermesi durumunda, sanki evlilik ölüm yerine boşanma davasıyla sona ermiş gibi işlem yapılmakta ve bu hedeflenmektedir. Çünkü mahkeme sağ kalan eşin kusurlu olduğu kararına varırsa, evliliğin ölüm ile sona ermediğine, tersine boşanma ile sona erdiğine karar vermiş olmaktadır. Bu durumda hakimin TMK m. 236/II'yi uygulayabilmesi gerekir. Acar, **Mal Rejimleri**, s. 343-344;

Kılıçoğlu'na göre zina veya hayata kast nedeni ile açılmış olan boşanma davası sürerken, borçlu eş olan davacının ölmesi durumunda, mirasçılarının TMK m. 181/I gereğince açılmış olan davaya devam ederek davalı ve alacaklı olan eşin hem katılma alacağı almasını hem de mirasçılığını engelleyebilmelidirler. Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 353-354.

¹⁸⁰ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 275; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1208; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 232; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 535.

¹⁸¹ Kanununun 181. maddesinin gerekçesi "*Bu durumda mirasçıların devam ettirdikleri dava, artık boşanmaya yönelik olmayacak (zira ölümle evlilik zaten sona ermiştir), bu davada davalının boşanmada kusurlu olup olmadığı karara bağlanacaktır. Başka bir deyişle, bu durumda devam eden dava, boşanmada hangi eşin kusurlu olduğunun saptanmasına yönelik olacaktır.*" şeklindedir. Türk Medeni Kanunu Tasarısı ile Türk Kanunu Medenisinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Ankara Milletvekili Yücel Seçkiner'in; Ankara Milletvekili Esvet Özdoğu ve Dört Arkadaşının; Aynı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifleri ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem 21, Yasama Yılı 3 – (www.tbmm.gov.tr, ET. 02.03.2019)

¹⁸² Y. 2. HD., 2016/8372 E., 2016/8785 K. sayılı ve 02.05.2016 tarihli kararı: "*Davacı erkeğin ölümü üzerine, mirasçıları tarafından davaya Türk Medeni Kanununun 181/2. maddesi gereğince kusur belirlemesi yönünden devam edilmiştir. Mahkemece, davalı tarafın, boşanmaya sebep olan olaylarda kusurlu olup olmadığının tespitine karar verileceği yerde, evliliğin davacı tarafın ölümü tarihinde sona erdiği hususu gözetilmeden, tarafların boşanmalarına karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.*" – (www.kazanci.com; ET. 11.03.2019)

Y. 2. HD., 2015/18512 E., 2016/10917 K. sayılı ve 02.06.2016 tarihli kararı: "*Boşanma davası devam ederken, 'ölen eşin mirasçılarından birinin, söz konusu davaya devam etmesi ve sağ kalan eşin kusurunun ispatlanması halinde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır' hükmü yer almıştır. Eşlerden birinin ölmesi halinde, boşanma davası konusuz kalır. Ancak ölen eşin mirasçıları tarafından, kusur belirlemesi açısından davaya devam edilebilir. Bu durumda davaya devam etmek istediklerini temyiz dilekçesi ile açıklayan davacı tarafın mirasçılarından talebi sebebiyle davalı tarafın kusurunun belirlenmesi yönünden karar verilmesi gerekirken, davaya, davacının mirasçıları da dahil edilip kusur belirlemesi yönünden devam edip etmeyecekleri saptanmadan Hukuk Muhakemeleri Kanununda 'davanın düşürülmesi' şeklinde bir hukuki düzenlemenin bulunmadığı gözetilmeden, davacı tarafın ölümü sebebiyle davanın düşürülmesine dair karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*" – (www.kazanci.com; ET. 11.03.2019)

neticesinde sona ermiş olmayacak, yine ölümle sona ermiş olacaktır. Bu sebeple de TMK m. 236/II'de yer alan ve hakimin takdir yetkisini kullanabilmesinin koşulu olan evliliğin zina veya hayata kast sebebi ile boşanma davası neticesinde sona ermesi şartı sağlanmamış olacak ve bu durumda TMK m. 236/II uygulanamayacaktır.

Bunların yanında kanun maddesinde yer almasa da doktrinde eşlerden birinin diğerini öldürmüş olması halinde de hakimin TMK m. 236/II'yi uygulayabileceği yönünde görüş mevcuttur.¹⁸³ Bizce de eşlerden birinin diğerini öldürmüş olması halinde; bu fiil nasıl ki mirastan yoksunluk sebebi ise, bir nevi katılma alacağından da yoksunluk sebebi olabilmeli ve hakim TMK m. 236/II'yi uygulayabilmelidir.

2.1.1.2.2. Sözleşmeye Göre Artık Değere Katılım

Kanuna göre katılma alacağının eşit paylar halinde belirleneceği kuralının bir diğer istisnası TMK m. 237 hükmüdür. Bu hükme göre eşlerin artık değere katılma oranları, aralarında yapacakları bir mal rejimi sözleşmesi ile değiştirilebilmektedir. Eşler aralarında farklı bir artık değere katılma oranı belirlemedilerse, yine kanuni katılma oranı olan artık değer yarısı katılma alacağı olarak belirlenecektir.

Sözleşmeye Göre Katılma Alacağı = Sözleşmede Belirlenen Oran X Artık Değer

Bu kanun maddesine göre eşler, yapacakları sözleşme ile eşlerden biri için farklı değeri için farklı bir katılma oranı belirleyebilir, mal rejiminin farklı sona erme şekillerine göre farklı katılma oranları da belirleyebilirler.

Eşler aralarında yapacakları sözleşme ile artık değere katılma alacaklarından tamamen de vazgeçebilirler. Fakat bu durumda yine yasal mal rejimi hükümleri eşler için devam etmektedir. Böyle bir sözleşme yapılması halinde doktrinde¹⁸⁴ artık yasal mal rejiminin içinin boşaltılmış olacağı ve bu sebeple yasal mal rejimi hükümlerinin

¹⁸³ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 230; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 345; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 275; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 535; Köroğlu, **Sona Erme**, 233-234.

¹⁸⁴ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 236.

eşlere uygulanmaması gerektiği yönünde görüşler mevcuttur. Bu görüşe katılmama sebebimiz, böyle bir sözleşmenin eşlerin artık değere katılma alacaklarından vazgeçseler bile değer artış payı alacaklarına, TMK m. 230/II’de yer alan denkleştirme miktarlarına ve TMK m. 237/II’de yer alan saklı paylara ilişkin haklarını etkilemeyeceği ve bu hak ve alacaklarının devam etmesi sebebi ile yasal mal rejimi hükümlerinin uygulanmaya devam etmesi gerekmesidir.

Eşlerin artık değere katılma oranlarına ilişkin yaptıkları mal rejimi sözleşmesi TMK m. 237/II’ye göre eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının mirasçılıktan kaynaklanan saklı paylarını zedeleyemez. Bu hükmün ilk fıkrası ile kanun her ne kadar eşlere tasarruf ve sözleşme serbestisi sunmuş olsa da, ikinci fıkrası ile bu serbestiyi sınırlandırmıştır. Hükme sadece ortak olmayan çocukların alınmasının mantığı; zaten tarafların müşterek çocuklarının söz konusu sözleşmeden eşlerden birinin ölümü durumunda diğer eşin de mirasçısı olmaları sebebiyle etkilenmemeleridir.¹⁸⁵ Kanımızca tarafların ortak olmayan çocukları açısından bu hüküm, hakkaniyet gereğince ve miras hukuku bakımından hak kaybı yaşanmaması ve aynı kanun hükümlerinin birbiri ile ters düşmemesi sebebi ile yerinde bir hükümdür. Örneğin eşler aralarında yaptıkları mal rejimi sözleşmesi ile eşlerden birinin diğerine ait olan artık değere katılım oranının %100 olacağını kararlaştırmışlarsa ve eşlerden birinin ölümü halinde terekede sadece edinilmiş mallar mevcut ise; TMK m. 237/II hükmü olmasa idi tarafların müşterek olmayan çocuklarının miras hukukundan kaynaklanan saklı payları zedelenmiş olurdu. Fakat bu hüküm sayesinde eşlerin müşterek olmayan çocukları açacakları tenkis davası ile saklı paylarını sağ kalan eşten talep edebilirler.¹⁸⁶ Müşterek çocuklar veya herhangi bir başka mirasçı bu duruma müdahale edemez.¹⁸⁷

---

¹⁸⁵ Şükran Şıpka ve Hasan Ali Kaplan, **4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi**, Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin, Seçkin Yayıncılık, 2004 Ankara, s. 271; Zariye Şenocak, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 58, S. 2, 2009, s. 396; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 355.

¹⁸⁶ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1213.

¹⁸⁷ Tuba Birinci Uzun, Artık Değere (Tmk md. 237 f.2) ve Ortaklık Mallarına (Tmk md. 276 f.3) Katılma Anlaşmalarıyla Saklı Pay Kurallarının Bertaraf Edilmesi: Bir Medeni Hukuk Anomalisi, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 1, 2018, s. 109; Şenocak, **Artık Değere Katılma**, s. 396; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 355; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 542.

Kanunda eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyecek şekilde bir mal rejimi sözleşmesi yapılması halinde ne yapılacağı hususu belirsiz bırakılmıştır. Doktrinde böyle bir durum söz konusu ise, eşlerin aralarında yaptıkları mal rejimi sözleşmesinin tamamının değil, sadece bahsi geçen mirasçılarının saklı paylarını zedeleyen kısmının geçersiz olacağına dair görüş ağırlıklıdır.¹⁸⁸

Bu hükme göre eşlerin ortak olmayan çocuklarının veya onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyecek şekilde mal rejimi sözleşmesi yapmaları halinde; öncelikle eşlerin sanki hiç böyle bir sözleşme yapmamışlar gibi artık değere kanuni katılım oranlarına göre katılma alacakları belirlenir. Sonrasında sağ kalan eşin kanuni katılım oranına göre belirlenen katılma alacağı, ölen eşin terekesinin borcu olarak terekeden düşülür. Kalan miktar olan net tereke üzerinden ise eşlerin ortak olmayan çocuklarının veya onların altsoylarının miras payları ve saklı payları hesaplanır. Sonrasında eşlerin aralarında yaptıkları mal rejimi sözleşmesine göre yine katılma alacakları üzerinden net tereke hesabı yapılır ve ilk hesaplama ile bu hesaplama arasındaki fark, ortak olmayan çocukların veya onların altsoylarının zedelenecek saklı pay miktarlarını gösterir. Hesaplanan bu miktar üzerinden mal rejimi sözleşmesi ile aşılacak saklı paylar, sağ kalan eşten tenkis davası ile talep edilebilir.¹⁸⁹

Örneğin B'nin öldükten sonra mirasçısı olarak sağ kalan eşi A'yı ve A'dan önceki evliliğinden olma çocuğu C'yi bırakmış olduğunu ve A ile B aralarında A'nın B'nin artık değerinin %80'ine katılma oranının bulunduğuna dair sözleşme yapmış olduklarını ve B'nin terekesinde 640.000 TL değerinde edinilmiş mal mevcut olduğunu varsayalım.

Öncelikli hesap tarafların aralarında hiç mal rejimi sözleşmesi yapmamışlar gibi katılma alacaklarını belirlemek ve net terekeyi bunun üzerinden hesaplamaktır.

---

¹⁸⁸ Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 230; Şıpka ve Kaplan, **Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi**, s. 273; Şenocak, **Artık Değere Katılma**, s. 404-405; Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 228.

¹⁸⁹ Şıpka ve Kaplan, **Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi**, s. 273; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 541-542.

Buna göre A'nın B'nin sahip olduğu artık değere katılma oranı kanuna göre %50 olduğundan, 640.000 TL'nin yarısı olan 320.000 TL A'nın katılma alacağı olacak ve terekeden düşülecektir. Bu hesaba göre 320.000 TL B'nin net terekesi olacak ve C'nin bu miktar üzerinden yasal miras payı ve sonrasında saklı payı hesaplanacaktır. C, B'nin sağ kalan eşi ile birlikte mirasçı olduğuna göre yasal miras payı 3/4 ve saklı payı bu miktarın yarısıdır. Bu durumda C'nin yasal miras payı 240.000 TL ve saklı payı da 120.000 TL'dir.

Sonrasında A ile B'nin aralarındaki yaptıkları mal rejimi sözleşmesine göre A'nın katılma alacağı belirlenir ve net tereke hesabı yapılır. Sözleşmeye göre A'nın B'nin artık değerine katılma oranı %80'dir. Buna göre A'nın katılma alacağı olan 512.000 TL, terekeden düşülür ve net tereke 128.000 TL olur. Net tereke üzerinden C'nin yasal miras payı 96.000 TL ve saklı payı da bu miktarın yarısı olan 48.000 TL olur. İki hesap karşılaştırıldığında; ilk hesaba göre C'nin saklı payı 120.000 TL iken, ikinci hesaba göre 48.000 TL'dir. Yani C'nin saklı payını aşan kısım olan 72.000 TL'yi C, açacağı tenkis davası ile A'dan talep edebilecektir.

2.1.1.2.3. Katılma Alacağında Zamanaşımı

Kanunda katılma alacağı talebinde zamanaşımı süresinin ne olduğuna ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre katılma alacağı için 1 ve 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalı ve bu süre yasal mal rejiminin sona ermesi ile katılma alacağının öğrenilmesi tarihinden başlamalı ve bu hak her halde mal rejiminin sona ermesinden itibaren 10 yıl içinde ileri sürülmelidir.¹⁹⁰ Diğer bir görüşe göre ise katılma alacağı için TBK m. 146

---

¹⁹⁰ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 977 vd.; Acar'a göre BK. m. 125 gereğince katılma alacağının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olması isabetli olmayıp, katılma alacağına daha kısa olan bir yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır. Söz konusu yaklaşım tarzı özellikle boşanma veya evliliğin butlanı sebebiyle evliliğin sona erme hallerinde geçerli olmalıdır. Acar, **Mal Rejimleri**, s. 360; Acabey'e göre boşanma veya butlan ile sona eren rejimlerde katılma alacağı için bir yıllık zamanaşımı, fakat bu sebepler dışında sebeplerle sona eren rejimlerde katılma alacağı için on yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır. Mehmet Beşir Acabey, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tartışmalı Bazı Konular Hakkında Düşünceler, **İzmir Barosu Dergisi**, Y. 73, S. 2, Nisan 2009, s. 180 vd.; Kılıçoğlu'na göre eşler arasındaki mal rejimi sözleşmeye dayanıyorsa, sözleşmeden doğan talep haklarına ilişkin BK m. 125/ TBK m. 146 hükmü gereğince on yıllık zamanaşımı uygulanmalıdır. Eşler arasındaki mal rejimi kanundan kaynaklanıyor ise, bu durumda 1 yıl ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri uygulanmalıdır. Bu

dolayısı ile katılma alacağı için 10 yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır.¹⁹¹ Yargıtay da son uygulamalarında katılma alacağı için 10 yıllık zamanaşımı süresini uygun görmektedir.

Kanımızca ilk görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü katılma alacağı gibi önemli kalemleri içerir bir hak için 1 yıllık zamanaşımı çok kısa bir süredir. Üstelik kanunda katılma alacağı için özel bir süre öngörülmemiştir. Bu sebeple TBK m. 146 gereği kanunda aksine bir düzenleme bulunmadığı için, katılma alacağı için de 10 yıllık genel zamanaşımı süresi uygulanması yerinde bir uygulamadır.

2.1.1.2.4. Katılma Alacağının İfası

Yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde hem mirasın tasfiyesi hem de mal rejiminin tasfiyesinin söz konusu olacağından ve doktrinde önce mal rejiminin tasfiyesinin, sonra da mirasın tasfiyesinin yapılması gerektiği görüşünün ağırlıklı olduğundan yukarıda¹⁹² bahsetmiştik. Eşlerden birinin ölümü halinde öncelikle her iki eşin artık değeri ve bu artık değerler üzerinden birbirlerinden katılma alacakları hesap edilmekte ve bunların takas edilmesi nihayetinde hangi eşin diğerinden alacaklı olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Yapılan bu hesap sonucunda iki ihtimal söz konusu olacaktır. Sağ kalan eşin ölen eşten katılma alacağının olabileceği gibi, ölen eşin de sağ kalan eşten katılma alacağı mevcut olabilir. Bu durumda sağ kalan eşin katılma alacağı, ölen eşin terekesinin borcu olarak kabul edilirken, ölen eşin sağ kalan eşten katılma alacağı ise terekenin alacağı olarak terekedeki aktif değerler arasına eklenir.

---

uygulamadaki bir yıllık kısa zamanaşımı süresi TMK m. 178'de yer alan zamanaşımı süresi ile de uyumlu olacaktır. Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 371-372.

¹⁹¹ Şıpka'ya göre mal rejiminin tasfiyesi talebi ile katılma alacağı talebi birbirinden ayrılmalıdır. Katılma alacağı, yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucunda doğan bir alacak olduğu için, katılma alacağına uygulanacak 10 yıllık zamanaşımı, tasfiyenin sona ermesinden itibaren başlamalıdır. Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 303 vd.; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 104 vd.; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 389 vd.

¹⁹² Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi

Sağ kalan eşin ölen eşten katılma alacağı mevcut ise, doktrinde kabul edilen hesaplama yöntemine göre¹⁹³ söz konusu katılma alacağı ölen eşin terekesinin borcu olarak terekeden düşülür ve net tereke bulunur. Sonrasında net tereke üzerinden mirasçılar miras paylaşımını gerçekleştirirler. Örneğin; A öldüğünde, sağ kalan eşi B ve tarafların müşterek çocukları C'nin hayatta olduğunu varsayalım. A'nın evlilik süresince aldığı 200.000 TL'lik evinin ve evlenmeden önce almış olduğu 50.000 TL'lik otomobilinin olduğunu, B'nin ise evlilik içinde almış olduğu 50.000 TL'lik otomobilinin olduğunu düşünelim. Buna göre A'nın evi ile B'nin arabası tarafların edinilmiş malları olduğundan, A'nın B'den 25.000 TL katılma alacağı, B'nin A'dan 100.000 TL katılma alacağı olacak ve bunların takas edilmesi sonucu B'nin 75.000 TL katılma alacağı mevcut olacaktır. Söz konusu 75.000 TL tereke borcu olarak terekeden çıkarılacak ve net tereke bulunacaktır. Bu hesaba göre A'nın geride bıraktığı evin ve otomobilin değeri olan 250.000 TL'den, B'nin 75.000 TL'lik katılma alacağı çıkarıldığında net tereke 175.000 TL olur. Sağ kalan eş birinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, yasal miras payı net terekenin 1/4'ü olacak ve B'nin yasal miras payı 43.750 TL; C'nin yasal miras payı ise 3/4 olduğundan 131.250 TL olarak hesaplanır. Bu hesaba göre B katılma alacağı olarak 75.000 TL ve miras payı olarak 43.750 TL; toplamda 118.750 TL alacaktır.

Ölen eşin sağ kalan eşten katılma alacağının mevcut olduğu durumda ise, söz konusu katılma alacağı terekenin alacağı olacağından ölen eşin diğer mirasçıları sağ kalan eşten bu alacağı talep edebilirler. Örneğin; A öldüğünde geride sağ kalan eşi B ve A ile B'nin müşterek çocukları C'nin hayatta olduğunu varsayalım. A'nın geriye hiçbir malvarlığı bırakmadığı, fakat B'nin evlilik içinde alınmış 600.000 TL'lik evinin mevcut olduğu bir durumda; A'nın 300.000 TL'lik katılma alacağı A'nın terekesine eklenir. Bu durumda 300.000 TL olan net tereke üzerinden müşterek çocuk C'nin 3/4 olan yasal miras payı 225.000 TL, B'nin ise 1/4 olan yasal miras payı 75.000 TL olarak hesaplanır. C 225.000 TL'yi B'den talep edebilir.

---

¹⁹³ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 347; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 182.

2.1.1.2.4.1. Katılma Alacağı'nın Nakdi veya Aynı Olarak Ödenmesi ve Faiz

Yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde, tarafların katılma alacakları takas edilir ve ya sağ kalan eşin ölen eşten alacağı kalır ya da ölen eşin sağ kalan eşten alacağı kalır. TMK m. 239'a göre katılma alacağı ve değer artış payı alacağı hem ayın hem de nakit olarak ödenebilmektedir.

Eşlerden biri diğerine katılma alacağı ödeyecekse, bunu ister ayın olarak ister nakit olarak ödeyebilir, fakat bu seçimlik hak sadece borçlu eşe tanınmış bir haktır.¹⁹⁴ Katılma borçlusunu olan eş, ölen eş ise, ölen eşin mirasçılığı söz konusu seçimlik hakkı kullanıp borçlarını ayın veya nakit şeklinde ödeyebilirler.

Kanun tarafından borçlu eş katılma alacağı'nın veya değer artış payı alacağı'nın ödenmesi kendisi için ciddi güçlük oluşturacaksa ödemenin uygun bir süre ertelenmesini talep etme hakkı da verilmiştir.¹⁹⁵ Borçlu taraf ölen eş ise mirasçılığının bu talep hakkını kullanıp kullanamayacakları doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre mirasçılar söz konusu erteleme talep hakkını kullanamayacaklardır.¹⁹⁶ Diğer bir görüş ise mirasçılığın ödemelerin ertelenmesi talebini kullanabilecekleri yönündedir.¹⁹⁷ Kanımızca ölen eşin borçlu eş olması durumunda mirasçılar nasıl TMK m. 239/I'deki ayın veya nakit olarak ödeme seçimlik hakkını kullanabileceklerse, m. 239/II'de yer alan ödemelerin ertelenmesi talep hakkını da kullanabilmelilerdir.

Hakim tarafından ödemelerin ertelenmesi talebinin kabulü halinde söz konusu borç hemen muaccel hale gelmemekte, erteleme süresi sonunda muaccel hale gelmektedir. Bu sebeple de alacaklı eş, söz konusu mahkeme kararı hakkında icra takibi başlatamaz.¹⁹⁸

¹⁹⁴ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 315; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1224-1225; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 356; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 543.

¹⁹⁵ **Bkz. TMK. m. 239/II: Katılma alacağı'nın ve değer artış payının derhâl ödenmesi kendisi için ciddi güçlükler doğuracaksa, borçlu eş ödemelerinin uygun bir süre ertelenmesini isteyebilir.**

¹⁹⁶ Şıpka'ya göre borçlu eş sağ kalan eş ise, sağ kalan eş ölen eşin mirasçılığına karşı ödemelerin ertelenmesi talep hakkını kullanabilir. Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 350; Acar, **Mal Rejimleri**, s.349'da yer alan 622 numaralı dipnot.

¹⁹⁷ Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 249.

¹⁹⁸ Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 474.

TMK m. 239/III'e göre ise tasfiyenin sona ermesinden itibaren söz konusu alacağa faiz yürütülür ve alacaklı tarafından durum ve koşulların gerektirdiği ölçüde borçlu taraftan güvence göstermesi istenebilir. Borçlu tarafından gösterilecek güvence için kanunda herhangi bir açıklık yoktur. Bu sebeple gösterilecek güvence kişisel bir güvence veya aynı bir güvence olabilir.¹⁹⁹

Bunun yanında madde hükmüne göre taraflar aksini kararlaştırmamışlarsa tasfiyenin sona ermesi mahkeme kararının verildiği tarihe tekabül ettiği için, katılma alacağı için faiz mahkeme kararından itibaren yürütülür.²⁰⁰ Fakat mahkemenin erteleme kararı vermesi halinde faizin hangi tarihten yürütüleceği hususunda kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bir görüşe göre mahkeme tarafından ödemenin ertelenmesine karar verilmiş olsa bile yürütülecek faiz, mahkeme kararından itibaren yürütülmelidir.²⁰¹ Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü, mahkeme tarafından ödemelerin ertelenmesine karar verilmesi halinde borç, mahkeme kararı itibari ile muaccel hale gelmez. Borç, erteleme süresinin sonunda muaccel hale geleceğinden, yürütülecek faiz de erteleme süresinin sona erdiği tarihten itibaren yürütülmelidir.

2.1.1.2.4.2. Yargıtay Uygulaması

Yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi durumunda tasfiye hesaplamalarının doktrinde kabul edilen yöntemle göre nasıl yapıldığını yukarıda²⁰² açıklamıştık. Fakat uygulamada Yargıtay doktrinindeki hesaplardan farklı bir hesaplama yapmaktadır.

¹⁹⁹ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1231.

²⁰⁰ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 358-359; Şıpka'ya göre katılma alacağının ödenmesinin ertelenmesi ya da vadeye bağlanması halinde, talep olmasa da tasfiyenin sona ermesinden itibaren faiz yürütülür. Hakim, kural olarak verdiği kararda faizin başlangıç tarihini ve faiz oranını re'sen belirtmelidir. Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 317; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 543-544.

²⁰¹ Zeytin, **Katılma Rejimi**, s. 242.

²⁰² Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

Yargıtay uygulamasının doktrinde kabul edilen hesaplama yönteminden farklarından biri, Yargıtay'ın yasal mal rejiminin tasfiyesine dahil olan her bir mal için ayrı ayrı hesaplama yapıyor olmasıdır.²⁰³ Örneğin; A ve B'nin evli olduğu bir durumda yasal mal rejimi sona erdiğinde, A'nın edinilmiş mal niteliğinde bir evi ve bir otomobilinin; B'nin ise edinilmiş mal niteliğinde bir evinin mevcut olduğunu, fakat yasal mal rejimi süresince B'nin evlenmeden önce satın almış olduğu arabasının satımından elde ettiği parayla A'nın edinilmiş mal niteliğindeki evini alırken A'ya katkıda bulunduğunu varsayalım. Yargıtay hesabına göre tarafların edinilmiş malları toplu olarak tasfiyeye sokulmaz, her bir malvarlığı değeri için ayrı bir hesaplama yapılır. Örneğin A'nın sahip olduğu edinilmiş mal niteliğindeki ev için, önce B'nin değer artış payı alacağı hesaplanır, sonra B'nin o ev üzerinden katılma alacağı hesaplanır. Sonrasında aynı hesap diğer malvarlıkları için de ayrı ayrı hesaplanır. Her bir malvarlığı için tarafların katılma alacakları ayrı ayrı hesaplandıktan sonra takas işlemi gerçekleştirilir.

Yargıtay uygulamasının doktrindeki hesaplama yönteminden bir diğer farkı ise sağ kalan eşin miras payı ile katılma alacağı hesabının birlikte yapılmamasıdır. Bunun sebebi ise mirasın tasfiyesinin sulh hukuk mahkemesince yapılmasına karşın, mal rejimi tasfiyesinin aile mahkemesince yapılmasıdır. Doktrindeki hesaba göre önce mal rejimi tasfiyesi yapıp, sağ kalan eşin artık değere katılma alacağı veya borcu mirasın tasfiyesinde terekeye aktif veya pasif olarak eklenir. Fakat Yargıtay'ın son uygulamasına göre mal rejimi tasfiyesi veya mirasın tasfiyesi birbirini için bekletici mesele yapılmaz. Yargıtay'a göre aile mahkemesinde açılmış olan mal rejimi tasfiyesi davasında katılma alacağı belirlenirken, aile mahkemesi tarafından re'sen sağ kalan eşin miras payı düşülerek hesaplama yapılmaktadır. Özetle, uygulamada her iki tasfiye de birbirini için bekletici mesele gibi görülmemekte, aile mahkemesince gerçekleştirilen mal rejimi tasfiyesinde sağ kalan eşin miras payı re'sen katılma alacağından düşülmektedir.²⁰⁴

---

²⁰³ Tasfiyeye birden fazla edinilmiş mal dahilse, her bir edinilmiş mal için ayrı ayrı hesaplama yapılacağına dair kararlar için Bkz. Y. 8. HD., 2016/19808 E., 2019/148 K. sayılı ve 09.01.2019 tarihli kararı; Y. 8. HD., 2016/20560 E., 2019/1404 K. sayılı ve 13.02.2019 tarihli kararı; Y. 8. HD., 2016/20561 E., 2019/58 K. sayılı ve 07.01.2019 tarihli kararı. - (www.kazanci.com; ET. 20.05.2019)

²⁰⁴ Y. 8. HD., 2013/1927 E., 2013/5882 K. sayılı ve 18.04.2013 tarihli kararı: “Ancak, davacı sağ kalan eştir. Sağ eşin mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkı, terekeye ait borç olup, davacının

Örneğin, B öldüğünde; eşi A ve müşterek çocukları C'nin hayatta olduğunu varsayalım. B'nin 100.000 TL değerinde yasal mal rejimi süresince almış olduğu bir evinin mevcut olduğu durumda, Yargıtay'a göre aile mahkemesinde A'nın katılma alacağı hesaplanırken A'nın miras payı düşürülecektir. Şöyle ki, 100.000 TL'lik evin 50.000 TL'si A'nın katılma alacağı olmasına rağmen, A birinci zümre ile mirasçı olduğu için, yasal miras payı olan 50.000 TL'nin 1/4'ü olan 12.500 TL A'nın katılma alacağından düşürülmektedir. Aile mahkemesince A'nın katılma alacağı 37.500 TL olarak hesaplanmaktadır. Sulh mahkemesince yapılan miras tasfiyesinde ise A'nın yasal miras payı, B'nin net terekesi olan 100.000 TL'nin 1/4'ü olan 25.000 TL olarak hesaplanacaktır. A toplamda 62.500 TL hem katılma alacağı hem de miras payı alabilmektedir.

Aynı örneğin çözümü doktrinde, öncelikle A'nın katılma alacağı hesaplanarak B'nin terekesinden katılma alacağının düşülmesi ile başlar. Buna göre A'nın katılma alacağı 50.000 TL, direkt olarak terekenin borcu olarak terekeden düşürülür ve net tereke 50.000 TL olarak hesaplanır. Sonrasında ise, net terekenin 1/4'ü olan 12.500 TL A'nın yasal miras payı olarak mirasın tasfiyesi sonucu hesaplanır. Bu hesaba göre de A toplamda 62.500 TL hem katılma alacağı hem de miras payı alabilmektedir.²⁰⁵

Yargıtay'ın bu şekilde hesaplama yapması, uygulamada her iki tasfiyenin birlikte yapılamaması ve farklı mahkemeler tarafından yapılması sebebi ile yerinde bir uygulamadır. Fakat doktrinde bu uygulamanın bazı problemler oluşturabileceği

---

TMK'nun 499. maddesine göre 1/4 oranında miras payı bulunmaktadır. Bu durumda, davalı, belirlenen katılma alacağının tamamından sorumlu tutulamaz. Yeniden yapılacak keşif sonucunda taşınmazın karar tarihine en yakın tarihteki sürüm değeri tespit edilerek bu değerden taşınmaz için ödenen kredi borcunun düşülmesi suretiyle artık değer bulunmalı, artık değer tespitinden sonra TMK'nun 236 maddesi gereğince katılma alacağına karar verilirken, sağ kalan eş davacının 1/4 oranında mirasçı olduğu dikkate alınarak terekeden davacıya düşen pay mahsup edilmeli ve bu şekilde elde edilecek miktara katılma alacağı olarak karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir.” – (www.kazanci.com; ET. 05.03.2019)

Benzer nitelikte kararlar için Bkz. : Y. 8. HD, 2014/5192 E., 2014/13289 K. sayılı ve 24.06.2014 tarihli kararı; Y.8. HD., 2016/8527 E., 2016/9582 K. sayılı ve 31.05.2016 tarihli kararı (www.kazanci.com; ET. 05.03.2019)

²⁰⁵ Başkaca örnekler için Bkz. EK 1, Katılma Alacağına İlişkin Örnek Hesaplamalar

yönünde de bazı eleştiriler mevcuttur.²⁰⁶ Uygulamada mirasın tasfiyesi yapıldıktan sonra açılan katılma alacağı davasında sağ kalan eşin miras payının katılma alacağından düşürülmesi isabetlidir.

2.1.2. Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı

Sağ kalan eşin miras hakkından bahsetmeden önce hukukumuzda mirasçılık sıfatı ile ilgili birkaç açıklama yapmak gerekmektedir. Hukukumuzda yasal mirasçılığın temelini zümre sistemi oluşturmaktadır. Bu sistem, nesillerin birbirlerini izlemesi neticesinde meydana gelen ilişkiden kaynaklanmaktadır.²⁰⁷ Bu sistemde zümre, zümre başı olan kimse ve onun altsoyunun tümünü kapsamaktadır. Buna göre mirasbırakanın annesi ve babasından başlanarak zümreler oluşturulmaktadır. Fakat kanun koyucu, yasal mirasçılık sıfatının kazanılmasında sadece üç zümreyi esas almıştır.²⁰⁸ Birinci zümre mirasbırakanın altsoyu, ikinci zümre mirasbırakanın anne ve babası ve onların altsoyu, üçüncü zümre ise mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabaları ile onların altsoyundan oluşmaktadır.²⁰⁹

Zümre sisteminde mirasçı olabilmek için mirasbırakanın kan hısmı olmak suretiyle bir zümreye dahil olmak gerekmektedir. Bu durumun istisnası ise evlatlık ve altsoyudur.²¹⁰ Zümre sisteminde bir önceki zümrede mirasçı bulunuyorsa, bu durum bir sonraki zümrenin mirasçı olabilmesine engel teşkil eder.²¹¹ Bir zümre içerisinde ise üst soy (mirasbırakana daha yakın kan hısmı), altsoyun mirasçılığını engeller.²¹²

---

²⁰⁶ Şıpka'ya göre örneğin aile mahkemesinde katılma alacağı belirlenirken sağ kalan eşin miras payının katılma alacağından düşürülmesinden sonra sağ kalan eşin ıskat, yoksunluk vb. sebeplerle mirasçı olamayacağını anlaşılmaması halinde sağ kalan eşin katılma alacağının tamamı için diğer mirasçılara yeniden dava açması gerekecektir. Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 492.

²⁰⁷ Ahmet M. Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2009, s. 27; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 18.

²⁰⁸ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 19.

²⁰⁹ Bkz. **EK 2, Hukukumuzda Zümre Sistemine Göre Mirasçıların Şeması**

²¹⁰ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 22.

²¹¹ Zahit İmre, Hasan Erman, **Miras Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul 2017, s.18; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 27; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 22.

²¹² Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 27-28; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 20.

Belirtmek gerekir ki sağ kalan eşin mirasçılığı, zümre mirasçılığı değil zümre ile birlikte mirasçılıktır. Bu husus aşağıda açıklanmıştır. Ölüm ile sona eren evliliklerde sağ kalan eş, doğrudan doğruya kanundan kaynaklı olarak yasal mirasçılık sıfatını haiz olur.²¹³ Kanuna göre yasal mirasçılar; mirasbırakanın kan hısımları (TMK m. 495-498), mirasbırakanın evlatlığı ve altsoyu (TMK m. 500), mirasbırakanın sağ kalan eşi (TMK m. 499) ve devlettir (TMK m. 501).²¹⁴

2.1.2.1. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığı

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, sağ kalan eş, zümre mirasçısı değildir. Sağ kalan eşin yasal mirasçılığı, mirasbırakan ile aralarındaki evliliğe dayandığı için, zümre ile birlikte mirasçılık olarak değerlendirilmektedir.²¹⁵ Sağ kalan eşin, bu sıfatından kaynaklı elde ettiği miras hakkının yanında aynı zamanda mirasbırakanın kan hısmı olması sebebi ile zümre mirasçısı da olup olmayacağı hususunda kanunda bir açıklık bulunmamakla birlikte, doktrinde bu husus tartışmalıdır.²¹⁶ Kanımızca sağ kalan eş, evlilikten kaynaklı olarak zümre ile birlikte mirasçılığının yanında bir de miras bırakanın kan hısmı olması sebebi ile zümre mirasçısı olarak da yasal miras payını alabilmelidir.

---

²¹³ Bilge Öztan, **Miras Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2014, s. 37; Aytuğ Ceyhun Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 81; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80.

²¹⁴; Rona Serozan, Engin Baki İlkay, **Miras Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 176; Osman Gökhan Antalya, **Miras Hukuku**, Legal Kitabevi, İstanbul 2015, s. 69; Mustafa Dural, Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt 4 Miras Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015, s. 17.

²¹⁵ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 81; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 37;

²¹⁶ Kılıçoğlu'na göre sağ kalan eşin mirasçılığının sebebi evlilik bağı olduğu için, eşler arasında hısımlık bulunsa bile, evlilikle birlikte hısımlıktan doğan mirasçılığın yerini evlenmeye dayanan eşin mirasçılığı alır. Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 63; Çakır'a göre de kanunda açık bir hüküm bulunmasa da sağ kalan eşin zümre mirasçısı olarak ayrı bir miras payı da alabilmesi gerekmektedir. Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 82.

2.1.2.1.1. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığının Koşulları

Sağ kalan eşin, evlilikten kaynaklı yasal mirasçı sıfatını kazanabilmesi için; mirasbırakan eşin öldüğü tarihte eşin sağ olması, mirasbırakan eşin öldüğü tarihte geçerli ve devam eden bir evlilik ilişkisinin bulunması ve sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kaybetmesine neden olacak hallerden birinin söz konusu olmaması gerekmektedir.²¹⁷

2.1.2.1.1.1. Mirasbırakan Eşin Öldüğü Tarihte Sağ Olması

Kanun koyucu TMK m. 580’de kişinin mirasçı olabilmesi için mirasbırakanın ölümü anında, mirasa ehil olarak sağ olması gerektiğini belirtmiştir. Doğal olarak, eşlerden birinin ölmesi halinde, mirasçılık sıfatını kazanabilmesi için diğer eşin sağ olması gerekmektedir.²¹⁸

2.1.2.1.1.2. Mirasbırakan Eşin Öldüğü Tarihte Geçerli ve Devam Eden Bir Evlilik İlişkisinin Bulunması

Eşin yasal mirasçılığından söz edilebilmesi için, mirasbırakan öldüğü anda, taraflar arasında geçerli bir evlilik akdinin kurulmuş olması ve devam ediyor olması gerekmektedir.²¹⁹ TMK m. 124 ve devamında geçerli bir evlilik akdinin gerçekleşmesi için gereken şartlar sayılmıştır. Buna göre yaş²²⁰, ayırt etme gücü²²¹, cinsiyet²²², hısımlık²²³ gibi kriterler ve bunların yanında evlenme akdinin gerçekleştirilmesi için

²¹⁷ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 83; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 83; Gökçe Canarlan, 743 Sayılı Kanundan Günümüze Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı, **Electronic Journal of Vocational Colleges**, Aralık 2015, s. 31.

²¹⁸ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 83.

²¹⁹ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 84.

²²⁰ TMK m. 124’e göre taraflar on yedi yaşını doldurmadıkça evlilik akdi kuramazlar. Bunun bir istisnası olağanüstü durumlarda on altı yaşındakilerin de hakim izni ile evlenebiliyor olmalarıdır.

²²¹ TMK m. 125 vd.’a göre ayırt etme gücüne haiz olmayanlar evlenemez; küçük ve kısıtlılar ise yasal temsilcilerin izni olmadan evlenemezler.

²²² Hukukumuzda eşcinsel birliktelik/evlilikler tanınmamaktadır, nitekim TMK m. 134’te erkek ve kadının evlilik akdi için başvurabilecekleri belirtilmiştir.

²²³ TMK m. 129’a göre altsoy ile üstsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala, teyze ile yeğen arasında; eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında; evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında evlilik akdi kurulması yasaktır.

gerekli şekil şartları (TMK m. 134-144) bulunmaktadır. Mirasbırakan öldüğü tarihte, sağ kalan eş ile aralarında bu şartları sağlayan geçerli bir evlilik akdi mevcut ise, sağ kalan eşin yasal mirasçılığından söz edilebilmektedir.²²⁴

TMK m. 181/I'e göre taraflar arasındaki evlilik boşanma ile sona ermiş ve karar kesinleşmişse, sağ kalan taraf yasal mirasçılık sıfatını kazanamaz.²²⁵ Bunun yanında boşanmaya ilişkin mahkeme kararının kesinleşmesi ile birlikte, eşler, birbirleri lehine yapmış oldukları ölüme bağlı tasarruflardan doğan haklarını da aksi kararlaştırılmamışsa kaybederler.²²⁶

TMK m. 181/II'ye göre boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü hali düzenlenmiştir. Buna göre henüz boşanma davası devam ederken eşlerden biri ölürse, sağ kalan eşin mirasçılık sıfatı kazanıp kazanamaması, tarafların mirasçılarının boşanma davasına devam edip etmemelerine bağlıdır.²²⁷ Boşanma davası devam ederken taraflardan birinin ölümü halinde sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kaybetmesi için; yukarıda da bahsedildiği gibi sağ kalan eş ile mirasbırakan arasında devam eden bir boşanma davası mevcut olmalı, mirasbırakanın mirasçılarının söz konusu davaya devam etmiş olmalı ve nihayetinde sağ kalan eşin söz konusu davada kusurlu olduğu ispat edilmiş olmalıdır.²²⁸ Boşanma davasına mirasçılar tarafından devam edilmemişse ve mahkeme tarafından bu sebeple davanın açılmamış sayılmasına

---

²²⁴ Belirtmek gerekir ki taraflar arasındaki nişanlılık, yasal mirasçılık sıfatı kazandırmaz.

²²⁵ Uygulamada boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde Yargıtay, ilk derece mahkemesinin boşanma davası konusuz kaldığından bu hususta karar verilmesine yer olmadığına karar vermesi gerektiğini belirtmektedir. Bkz. Y. 2. HD., 2018/346 E., 2018/12863 K. sayılı ve 12.11.2018 T. Kararı; Y. 2. HD., 2007/2356 E., 2007/16218 K. sayılı ve 21.11.2007 T. Kararı – (www.kazanci.com; ET. 20.04.2019)

²²⁶ Antalya, **Miras Hukuku**, s. 91; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 772; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 33; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 42; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 50.

²²⁷ Yasanın önceki halinde davaya devam etme hakkına sadece ölen davacı eşin mirasçıları sahip iken, Anayasa Mahkemesinin 21.01.2010 T., 2008/102 E., 2010/14 K. sayılı kararı ile maddede değişiklik yapılmış ve bu hak hem davacı hem davalı eşin mirasçılarına tanınmıştır. - RG. 27737/ 22.10.2010 (www.resmigazete.gov.tr - E.T. 20.04.2019)

²²⁸ Dural ve Öz'e göre mirasçılar tarafından devam edilen boşanma davasının neticesinde sağ kalan eş kusurlu bulunursa, bu karar sadece sağ kalan eşin bu sıfatından kaynaklı mirasçılığını engeller. Sağ kalan eş ile mirasbırakan arasında aynı zamanda kan hısımlığı mevcut ise, sağ kalan eşin kan hısımlığından kaynaklı mirasçılık sıfatı, ıskat veya yoksunluk sebebi olmadığı sürece devam eder. Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 43; Öztan'a göre eşler boşanmış olsalar da aralarında kan bağı varsa, birbirlerinin kan hısımları olmalarından kaynaklı mirasçılık halleri devam eder. Öztan, **Aile Hukuku**, s. 771; Seçkin Topuz, Boşanma Davasında Sağ Kalan Eşin Mirasçılık Sıfatını Kaybetmesinin (Tmk M.181 F.2) Miras Hakkını Koruyan Anayasa'nın 35. Maddesi Yönünden İncelenmesi, **İÜHFİM**, C. 70, S. 2, 2012, s. 229; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 34-35; Canarslan, **Eşin Mirasçılığı**, s. 36.

karar verilirse; mirasçılar artık yeni bir dava açma hakkına sahip olamaz ve sağ kalan eşin kusurlu olduğunu ispat edemezler.²²⁹ Bu halde evlilik ölümle sona ermiş olur ve sağ kalan eş yasal mirasçılık sıfatını kazanmış olur.

Bunların yanında, eşler arasındaki ayrılık kararı, sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kazanmasına engel olmaz.²³⁰ Çünkü bu halde eşler arasında evlilik akdi geçerliliğini korumaktadır.²³¹

Sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını kazanabilmesi için bir diğer özellikli durum evliliğin butlanı davasıdır. TMK m. 159'a göre, evliliğin butlanı davası neticesinde evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçılık sıfatını kazanamaz.²³² Bunun yanında evliliğin boşanma ile sona ermesindeki gibi, sağ kalan eş, daha önce kendisi lehine yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflardan doğan hakları da kaybeder.²³³ Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, butlan davasının mutlak butlan mı yoksa nispi butlan mı olduğu hususudur. Mutlak butlanla batıl olan evlenmelerde, söz konusu davayı açma hakkı kanuni halef sıfatı ile mirasçılara geçmez.²³⁴ Mirasçılarının veya TMK m. 147'ye göre ilgililerin evliliğin mutlak butlanını

²²⁹ Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 147; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 100.

²³⁰ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 108; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 50.

²³¹ İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 50; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. ; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 275; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45.

²³² Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 32; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 625-626; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45-46; Canarlan, **Eşin Mirasçılığı**, s. 37; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 51; Bkz. Y. HGK., 2011/7-695 E., 2011/673 K. sayılı ve 02.11.2011 T. Kararı: "Eldeki davada, davalının annesi ile muris, yıllarca karı-koca hayatı yaşamış; tarafların boşanmasından sadece altı gün sonra, muris ile davalı evlenmiştir. Olayların oluş silsilesi ve hayat deneyimleri dikkate alındığında, murisin eski eşinin kızı olan davalının muris ile olan evlenme akdinin kurulması anında, murisin daha önceden öz annesi ile evli olduğunu bilmemesi düşünülemez. O halde, evlilik akdinin kurulması anında davalının iyi niyetli olduğunun kabulüne olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla, evlilik akdinin kurulduğu anda iyiniyetli olmayan davalı, mirasçı da olamaz" ve Y. 8. HD., 2013/17903 E., 2014/157 K. sayılı ve 14.01.2014 tarihli kararı: "Bu durumda M. A. ile S.'in önceki tarihlere varan tanışıklığı, kısıtlılık durumunun başladığı 2006 yılında M. A. ile ilgili çıkan haberler, aynı tarihlerde başlayan rapor süreci, murisin durumu ve vasi tayinine dair olayların oluş silsilesi ve hayat deneyimleri dikkate alındığında, davalı S. N.'in muris M. A. ile olan evlenme akdinin kurulması anında, murisin butlan sebebini bilmediği veya bunun için gerekli özeni gösterdiği düşünülemez. Davalının bu durumu bilmemesi hayatın olağan akışına da aykırıdır. O halde, evlilik akdinin kurulması anında davalının iyi niyetli olduğunun kabulüne olanak bulunmamaktadır. Dolayısıyla, evlilik akdinin kurulduğu anda iyiniyetli olmayan davalı, mirasçı da olamaz." - (www.kazanci.com; ET. 21.04.2019)

²³³ Öztan, **Miras Hukuku**, s. 73; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 46; Antalya, **Miras Hukuku**, s. 96;

²³⁴ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 32; Antalya, **Miras Hukuku**, s. 95; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 625.

talep hakları, ölümle kendi şahıslarında doğan haktan kaynaklanmakta; mirasçılıktan kaynaklanmamaktadır.²³⁵ Fakat mirasçılar nispi butlan davasını devam ettirme hakkı, mirasçılık sıfatından kaynaklanmaktadır.²³⁶ Buna göre, mirasçılar açılmış olan nispi butlan davasını mirasçı oldukları için devam ettirebilir, bunun yanında evliliğin mutlak butlanı söz konusu ise TMK m. 147’de yer alan ilgililerin kapsamına giriyorlarsa mutlak butlan davası da açabilirler.²³⁷

2.1.2.1.1.3. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılık Sifatını Kaybetmemiş Olması

Sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatına sahip olabilmesi için mirasçılık sıfatını da kaybetmemiş olması gerekmektedir. Sağ kalan eşin mirası reddetmesi, mirastan çıkarılması, mirastan yoksun kalması ve mirastan feragat etmesi mirasçılık sıfatının kaybına neden olur.²³⁸

TMK m. 605 vd. hükümlerine göre, yasal mirasçı olan sağ kalan eş, mirasbırakanın ölümünden itibaren 3 ay içinde kayıtsız şartsız olarak ret beyanında bulunursa; yasal mirasçılık sıfatını geçmişe etkili olarak mirasbırakanın ölümünden itibaren kaybeder.²³⁹ Ret beyanında bulunan sağ kalan eş, miras paylaşımı yapılırken sanki mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilir.²⁴⁰

Mirasçılıktan çıkarma, TMK m. 510 vd. hükümlerinde yer almaktadır. Kanunda mirasçılıktan çıkarma cezai (TMK m. 510-512) ve koruyucu (TMK m. 513) olarak ikiye ayrılarak düzenlenmiştir. Koruyucu mirasçılıktan çıkarma, hakkında borç ödemedi aciz belgesi bulunan altsoyu için söz konusu olabilir. Bu sebeple sağ kalan eş açısından kanunun bu hükmü incelenmeyecektir. Cezai mirastan çıkarma ise iki şekilde söz konusu olabilir. Sağ kalan eşin, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemesi veya mirasbırakana veya

²³⁵ Antalya, **Miras Hukuku**, s. 95; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 46;

²³⁶ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45-46; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 115

²³⁷ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 46; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 81 vd.

²³⁸ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s.123.

²³⁹ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 251; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 419; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 367-368.

²⁴⁰ İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 368; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 419; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 251.

mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemesi halinde²⁴¹, mirasbırakanın henüz hayattayken gerçekleştireceği²⁴² ölüme bağlı tasarrufla sağ kalan eşi mirasçılıktan çıkarılma hakkı mevcuttur.²⁴³ Mirasçılıktan çıkarılan sağ kalan eşin miras payı, mirasbırakan bu payın üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunmamışsa, sağ kalan eşin yerini alan mirasçılara geçer.²⁴⁴

TMK m. 578’de yer alan fiilleri²⁴⁵ gerçekleştiren sağ kalan eş, mirasçılık sıfatını kaybeder ve mirasbırakanın terekesi üzerinde herhangi bir hak iddia edemez.²⁴⁶ Dolayısıyla ile, mirasbırakanı kasten veya hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs eden, mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getiren, mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını ya da böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama, korkutma yoluyla sağlayan ve engelleyen, mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir halde ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olacak şekilde ortadan

²⁴¹ Y. 3. HD., 2017/17228 E., 2018/1512 K. sayılı ve 22.02.2018 tarihli kararı: “*Mirastan iskat, murisin tek taraflı ölüme bağlı bir tasarrufu ile gerçekleşir. Iskat, cezai (olağan) ve koruyucu olmak üzere 2 türdür. Mirasçı, miras bırakana ve yakınlarından birine karşı TMK’nun 510.maddesinde gösterilen ağır bir suç işler veya murisine veya ailesine karşı kanunen yerine getirmekle yükümlü olduğu aile görevlerini ifada büyük bir kusur işlerse cezai (olağan) iskat nedenleri doğmuş olur. Koruyucu iskat ise, tamamen iyi niyete dayalı adından anlaşılacağı üzere murisin iskat ettiği mirasçıdan çocuklarını koruma amacına yöneliktir.*”

²⁴² Y. 2. HD., 2012/1800 E., 2013/9011 K. sayılı ve 02.04.2013 tarihli kararı: “*Mirasçılıktan çıkarılma (iskat) sebepleri ise aynı Kanununun 510.ncu maddesinde gösterilmiş olup, bir mirasçının mirasçılıktan çıkarılması yasal olarak mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu ile mümkündür. Mirasbırakanın, eşi hakkında bu yönde bir tasarrufu da bulunmamaktadır. Eşi hakkındaki çıkarılma sebebinin mirasbırakanın sağlığında bilmiyor olması, ölümünden sonra mirasçılara bu hakkı vermez. Ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olup, mirasçılara intikal etmez. Mirasçılar, çıkarılmanın hukuki sonuçlarını, mirasbırakanın ölümünden sonra bu sebeplerin varlığını hükmen tespit ettirmek suretiyle de elde edemezler. Bu bakımdan, mirasbırakanın eşinin mirastan yoksun olduğunun tespitine karar verilmesi ve buna bağlı olarak intikalle eşine geçen malvarlığı değerlerinin davacılarımıza iadesine karar verilmesi doğru olmamıştır.*”- (www.kazanci.com; ET. 01.04.2019)

²⁴³ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 206-207; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 164-165; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 127; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 251.

²⁴⁴ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 211; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 254; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s.166.

²⁴⁵ TMK m. 578’e göre *mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs eden, mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getiren, Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayan ve engelleyen, Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıran veya bozan sağ kalan eş, mirastan yoksun kalır.*

²⁴⁶ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 235; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 368 vd.; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 308-309;

kaldıran veya bozan sağ kalan eş, mirastan yoksun kalır. Mirastan yoksun olan sağ kalan eş, miras paylaşımı yapılırken sanki mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilir.²⁴⁷

Mirasbırakan ile ivazlı veya ivazsız olarak mirastan feragat eden sağ kalan eş, yasal mirasçılık sıfatını kaybeder.²⁴⁸ Mirastan ivazsız olarak feragat eden sağ kalan eşin, mirasbırakan ile ortak altsoyu, yasal mirasçı olmaya devam eder.²⁴⁹ Bunun yanında sağ kalan eşin mirasbırakan ile ortak olmayan altsoyu, mirasbırakan ile aralarında herhangi bir kan hısımlığı bulunmaması sebebi ile yasal mirasçılık sıfatına sahip olamaz.²⁵⁰ Kural olarak mirastan ivazlı feragat eden bir mirasçı, yasal mirasçılık sıfatını kaybetmesinin yanında bir de yapılan feragat sözleşmesinde aksi belirtilmemişse, yapmış olduğu ivazlı feragat sözleşmesi ile altsoyunun mirasçılığına da engel olur.²⁵¹ (TMK m. 528/III) Fakat mirastan ivazlı olarak feragat eden sağ kalan eşin mirasbırakan ile ortak altsoyu, tıpkı sağ kalan eşin ivazsız olarak mirastan feragat etmesi durumundaki gibi, mirasbırakan ile kan bağı bulunması sebebi ile yasal mirasçılık sıfatına sahip olmaya devam eder.²⁵²

2.1.2.1.2. Sağ Kalan Eşin Yasal Miras Payı

Sağ kalan eşin yasal miras payı, TMK m. 499'a göre, birlikte olduğu zümreye göre değişmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi, hukukumuzda yasal mirasçılar sadece üç zümre ile sınırlandırılmıştır. Sağ kalan eşin mirasbırakanın terekesi üzerindeki pay oranları da birlikte olduğu zümreye göre değişiklik gösterir.²⁵³

²⁴⁷ İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 312-313; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 376.

²⁴⁸ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 198; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 150; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 199;

²⁴⁹ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 150; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 199; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 200; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 122.

²⁵⁰ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 122.

²⁵¹ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 198-199; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 200

²⁵² Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 122.

²⁵³ Bkz. EK 2, **Sağ Kalan Eşin Değişik Zümrelere Göre Miras Payı Oranlarını Gösterir Şemalar**

Sağ kalan eş, birinci zümre yani mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/4'üdür.²⁵⁴

Sağ kalan eş, ikinci zümre yani mirasbırakanın anne veya babası veya bunların altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/2'sidir.²⁵⁵

Sağ kalan eş, üçüncü zümre yani mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabaları veya onların çocukları ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 3/4'üdür.²⁵⁶ Üçüncü zümrenin diğer zümrelerden farkı, üçüncü zümrede halefiyetin sadece zümre başlarının çocukları ile sınırlandırılmış olmasıdır.²⁵⁷ Buna göre sağ kalan eşin mirasçı olduğu hallerde, amca, dayı, teyze ve halanın çocukları mirasçı olamaz.²⁵⁸

Birinci ve ikinci zümrede hiç mirasçı bulunmaması, üçüncü zümrede ise zümre başı olan büyükanne ve büyükbabalar ve onların çocuklarının hayatta olmamaları halinde, eş tek başına mirasçı olur.²⁵⁹

2.1.2.1.3. Sağ Kalan Eşin Saklı Payı

Hukukumuzda, mirasbırakanın tasarruflarına karşı bazı yasal mirasçıların miras paylarının korunduğu bir sistem esas alınmıştır.²⁶⁰ Buna göre mirasbırakanın tasarruflarına karşı korunan miras paylarına saklı pay ve bu paylara sahip olan mirasçılara da saklı paylı mirasçı denir.²⁶¹ Bu sistemde, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Mirasbırakan tarafından gerçekleştirilen bir tasarruf ile

²⁵⁴ Osman Oy, Gerçek Onur Oy, **Karı Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hakları**, Beta Yayınları, İstanbul 2016, s. 123; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 37; Serozan ve Engin, **Miras Hukuku**, s. 201; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 44; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80.

²⁵⁵ Serozan ve Engin, **Miras Hukuku**, s. 201; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 38; Oy ve Oy, **Karı Kocanın Hakları**, s. 123; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 45; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80.

²⁵⁶ Serozan ve Engin, **Miras Hukuku**, s. 202; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 47; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 39; Oy ve Oy, **Karı Kocanın Hakları**, s. 123; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80.

²⁵⁷ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 177.

²⁵⁸ İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 47; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 177; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 39;

²⁵⁹ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 41; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 180; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 186.

²⁶⁰ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 237.

²⁶¹ Serozan ve Engin, **Miras Hukuku**, s. 212; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s.213; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 237; Antalya, **Miras Hukuku**, s. 264;

saklı paylı mirasçıların saklı paylarına tecavüz söz konusu ise, saklı paylı mirasçılar saklı paylarını talep etme haklarına sahiptir. TMK m. 505/I'e göre saklı paylı mirasçılar, mirasbırakanın altsoyu, anne ve babası ile eşidir.

Sağ kalan eş birinci veya ikinci zümre ile birlikte mirasçı ise, saklı payı yasal miras payının tamamıdır. (TMK m. 506/4) Buna göre sağ kalan eş, birinci zümre ile birlikte ise saklı payı terekenin 1/4'ü, ikinci zümre ile birlikte ise saklı payı terekenin 1/2'sidir.²⁶² Sağ kalan eş tek başına veya üçüncü zümre ile birlikte mirasçı ise saklı payı, yasal miras payının 3/4'ü, yani terekenin 9/16'sıdır.²⁶³

Sağ kalan eş, mirasbırakan tarafından saklı payına tecavüz edildiği hallerde, TMK m. 560'a göre tenkis davası açarak, saklı payını talep edebilir.

2.1.2.2. Sağ Kalan Eşin İradî Mirasçılığı

Mirasbırakan, ölümünde terekesinin tamamı veya bir bölümü için mirasçı olabilmeleri nedeniyle gerçekleştireceği ölüme bağlı tasarruflarla yasal mirasçılar dışındaki şahıs veya şahısları mirasçı olarak atayabilir.²⁶⁴ Mirasbırakan, sağ kalan eşi lehine de böyle bir ölüme bağlı tasarruf gerçekleştirebilir. Bu tasarruf belirli mal bırakma veya mirasçı atama şeklinde olabilir.

Mirasbırakan tarafından gerçekleştirilen ölüme bağlı tasarruflar herhangi bir koşula bağlanmış olabilir. Burada koşul, gerçek anlamda bir ölüme bağlı tasarruf değil, yalnızca ölüme bağlı tasarrufun etkisinin bağlı kılındığı bir olaydır.²⁶⁵ Mirasbırakanın

---

²⁶² Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 224-225; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 240; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 192.

²⁶³ Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 192; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 224-225; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 240;

²⁶⁴ Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Miras Hukuku** 3. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987, s. 258; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 141; Antalya, **Miras Hukuku**, s. 184; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 199; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 138.

²⁶⁵ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s.156.

ölüme bağlı tasarrufunu bağladığı koşul, hukuka veya ahlaka aykırı olamaz; aksi takdirde ölüme bağlı tasarruf geçersiz olur.²⁶⁶

2.1.2.3. Ret, Yoksunluk, Çıkarma ve Feragatin Yasal Mal Rejimine Etkileri

Sağ kalan eşin, süresi içinde ve geçerli bir beyanla mirası reddederse yasal mirasçı sıfatını kaybedeceğini yukarıda açıklamıştık. Sağ kalan eşin mirası reddetmesi miras hakkına engel olsa da, yasal mal rejimi kapsamında katılma alacağına hak kazanmasına engel olmamaktadır.²⁶⁷ Çünkü miras hakkı ve katılma alacağı hakkı birbirlerinden bağımsız nitelikte haklardır.

Mirastan yoksunluk sebeplerinden birinin varlığı halinde sağ kalan eş mirasçılık sıfatını kaybeder fakat bu durum kural olarak sağ kalan eşin katılma alacağına etki etmez.²⁶⁸ Eşlerden birinin diğerini öldürmesi sebebi ile mirastan yoksunluk halinde ise, hakimin TMK m. 236/II'yi uygulayıp uygulayamayacağını doktrinde tartışmalı bir husus olduğunu açıklamıştık. Bizce eşlerden birinin diğerini öldürmesi halinde, sağ kalan eş hem yasal mirasçılık sıfatını kaybetmeli, hem de hakim TMK m. 236/II'yi uygulamalı ve sağ kalan eşin mirasbırakan eşin artık değerine katılım oranı da azaltılmalı veya tamamen kaldırılmalıdır.

Sağ kalan eşin mirasçılıktan çıkarılması halinde de mirasçılık sıfatı sona erer. Bu durumun yasal mal rejimine ve sağ kalan eşin katılma alacağına etkisi ise mirasçılıktan çıkarılma sebebine göre farklılık arz etmektedir. Yukarıda açıkladığımız gibi,²⁶⁹ TMK m. 236/II'ye göre zina veya hayata kast sebebi ile boşanma, yasal mal rejiminde artık değere katılım oranının azaltılmasına veya tamamen kaldırılmasına sebep olmaktadır. Fakat zina veya hayata kasta ilişkin boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölmesi halinde bu maddenin uygulama alanı bulup bulmadığına ilişkin

---

²⁶⁶ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 158; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 203; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 133;

²⁶⁷ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 386.

²⁶⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 389.

²⁶⁹ Bkz. 2.1.1.2.1. Kanuna Göre Artık Değere Katılım.

açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, yukarıda açıkladığımız gibi, kanımızca söz konusu hüküm böyle bir durumda uygulama alanı bulamayacaktır. Mirasbırakan eş, sağ kalan eşi, boşanma davası devam ederken zina veya hayata kast yani aile hukukundan doğan yükümlülüklerle aykırı davranma sebebi ile mirasçılıktan çıkarmış ve dava devam ederken ölmüş ise, sağ kalan eş mirasçılık sıfatını kazanamaz, bunun yanında hakim tarafından sağ kalan eşin, mirasbırakan eşin artık değerine katılma oranı da bizce değiştirilemez. Benzer bir şekilde, mirasbırakan zina veya hayata kast sebepleri dışında bir sebeple sağ kalan eşi mirasçılıktan çıkarmış ise, bu husus sağ kalan eşin mirasçılık sıfatını kazanmasına engel olsa da, yine katılma alacağına hak kazanmasına engel olmaz.²⁷⁰

Eşlerden birinin mirastan ivazlı veya ivazsız fark etmeksizin feragat etmesi halinde de, sağ kalan eş sadece mirasçılık sıfatını kaybeder. Mirastan feragatin tarafların katılma alacaklarına herhangi bir etkisi yoktur.

2.2. Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Tasfiyesi İle Mirasın Tasfiyesinin Karşılaştırılması

Yasal mal rejiminin eşlerden birinin ölümü ile sona erdiği durumlarda iki tür tasfiyenin söz konusu olacağı ve hangi tasfiyenin öncelikli olarak yapılacağına ilişkin doktrindeki görüşler ile Yargıtay uygulamasının farklılık gösterdiğini yukarıda detaylı bir biçimde açıklamıştık.²⁷¹ Doktrindeki görüş ile uygulamanın farklılık göstermesinin temelinde her iki alacağın ve her iki tasfiyenin farklı maddi ve şekli özellikler içermesi yer alır.

2.2.1. Tasfiye ile Görevli ve Yetkili Mahkeme

Yasal mal rejiminin tasfiyesinde görevli mahkeme Aile Mahkemesi iken, mirasın tasfiyesinde görevli mahkeme Sulh Mahkemesidir.²⁷²

²⁷⁰ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 387-388.

²⁷¹ Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

²⁷² Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 348; ; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 236-237; Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 65; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 288; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 935; Bkz. Y.

Mal rejiminin tasfiyesinde yetkili mahkeme, ölümle sona erme halinde ölen eşin son yerleşim yeri mahkemesidir.²⁷³ Mirasın tasfiyesinde de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na²⁷⁴ göre yetkili mahkeme, ölenin son yerleşim yeri mahkemesidir. Kanuna göre mirasın tasfiyesinde belirtilen yetki, kesin yetkidir.²⁷⁵ Fakat mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde belirtilen yetkinin kesin yetki olup olmadığı hususunda bir açıklık bulunmamaktadır.²⁷⁶ Fakat Yargıtay'a göre, eşlerden birinin ölümü söz konusu ise bu durumda yetki kesin yetki olup mahkemece resen değerlendirilmelidir.²⁷⁷

2.2.2. Tasfiye Kapsamındaki Mallar ve Değerleme Anı

Yasal mal rejiminin tasfiyesine sadece edinilmiş mallar dahil edilirken, mirasın tasfiyesine ölen eşin kişisel veya edinilmiş mal olup olmadığına bakılmaksızın bütün malları dahil edilir.²⁷⁸ Yukarıda açıkladığımız gibi,²⁷⁹ mal rejiminin tasfiyesinde edinilmiş mallar, tasfiye tarihindeki sürüm değerleri ile tasfiyeye dahil edilirken²⁸⁰,

---

20. HD., 2018/4390 E., 2018/5676 K. sayılı ve 17.09.2018 tarihli kararı, Y. 2. HD., 2001/5823 E., 2001/7150 K. sayılı ve 07.05.2001 tarihli kararı - (www.kazanci.com; ET. 11.04.2019)

²⁷³ Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 67; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 293; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 70.

²⁷⁴ 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı RG.

²⁷⁵ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 111.

²⁷⁶ Şıpka ve Özdoğan'a göre ölüm halinde mal rejiminin tasfiyesinde kesin yetki söz konusu değildir ve mahkeme bu hususta resen inceleme yapmamalıdır. Bu sebeple yetki hususu ilk itiraz olarak dilekçeler aşamasında ileri sürülmelidir. Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 69.

²⁷⁷ Y. 8. HD., 2016/261E., 2016/495 K. sayılı ve 19.01.2016 tarihli kararı: " *Mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, yetkiyi düzenleyen 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 214/1 maddesine göre, eşler ya da mirasçıları arasındaki mal rejiminin tasfiyesine ilişkin olan davalarda, mal rejiminin ölümle sona ermesi halinde ölen eşin son yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. Bu yetki kesin yetki olup (TMK 576 m) (HMK 11-b) aynı zamanda bir dava şartıdır (HMK 114/ç. m). Kesin yetki kuralı, taraflarca ileri sürülmesine bile; yargılamanın her aşamasında mahkemece resen gözetilir (HMK 115/1)*" - (www.kazanci.com; ET. 16.04.2019)

²⁷⁸ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 349-351; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 151-152.

²⁷⁹ Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

²⁸⁰ Y. 2. HD., 2011/15879 E., 2011/14733 K. sayılı ve 03.10.2011 tarihli kararı, Y. 2. HD., 2008/8053 E., 2009/14695 K. sayılı ve 22.07.2009 tarihli kararı, Y. 8. HD., 2011/4168 E., 2012/1935 K. sayılı ve 19.03.2012 tarihli kararı - (www.kazanci.com; ET. 01.05.2019)

mirasın tasfiyesinde ise terekede bulunan mallar mirasbırakanın ölüm tarihindeki değerleri²⁸¹ ile tasfiyeye dahil edilmektedir.²⁸²

2.2.3. Eşin Katılım Oranı ve Miras Oranı

Yasal mal rejiminin tasfiyesinde istisna teşkil eden durumlar mevcut olmakla birlikte²⁸³ kural olarak eşlerin birbirlerinin artık değerlerine katılım oranları 1/2'dir.²⁸⁴ Fakat mirasın tasfiyesinde, sağ kalan eşin tereke üzerindeki miras payı, birlikte mirasçı olduğu zümrelere göre değişmektedir. Yukarıda izah ettiğimiz gibi, sağ kalan eş, birinci zümre yani mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/4'ü; ikinci zümre yani mirasbırakanın anne veya babası veya bunların altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/2'si ve üçüncü zümre yani mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabaları veya onların çocukları ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 3/4'üdür.²⁸⁵

2.2.4. Katılma Alacağı Hakkı ve Miras Hakkının Hukuki Nitelikleri ve Talep Edilmeleri

Yasal mal rejiminin tasfiyesi neticesinde sağ kalan eş nakdi bir talep yetkisine haiz iken, mirasın tasfiyesi neticesinde aynı bir talep yetkisini haizdir.²⁸⁶ Bunun yanında sağ kalan eş, mirasçı olamadığı durumlarda ölen eşin borçlarından sorumlu

²⁸¹ Y. 8. HD., 2014/2640 E., 2014/11919 K. sayılı 10.06.2014 tarihli kararı, Y. 8. HD., 2013/17871 E., 2013/19233 K. sayılı ve 17.12.2013 tarihli kararı - (www.kazanci.com; ET. 01.05.2019)

²⁸² Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 347; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 531; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 166; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 152; Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 199.

²⁸³ Bkz. 2.1.1.2.2. Sözleşmeye Göre Artık Değere Katılım, eşlerin aralarında yapacakları bir mal rejimi sözleşmesi ile artık değere katılım oranları değiştirilebilmektedir.

²⁸⁴ Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 203; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 342; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 522; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 379; Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, **Aile Hukuku**, s. 109.

²⁸⁵ Bkz. 2.1.2.1.2. Sağ Kalan Eşin Yasal Miras Payı; Serozan ve Engin, **Miras Hukuku**, s. 202; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 47; Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 39; Oy ve Oy, **Karı kocanın Hakları**, s. 123; Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, s. 80.

²⁸⁶ Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s.151; Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 349-351; Y. 8. HD., 2012/5806 E., 2012/6641 K. sayılı ve 02.07.2012 tarihli kararı: "*Eşlerden birine ait edinilmiş mallar üzerinde, diğer eşin mülkiyet veya başkaca bir aynı hak talebi söz konusu değildir. Yani katılma rejiminde; eşlere tanınan hak, aynı bir hak olmayıp, alacak niteliğinde şahsi bir haktır. Sadece mal rejimi sona erdiği an, eşlerin edinilmiş mallarına ilişkin artık değerleri üzerinde karşılıklı alacak hakkı vardır.*" - (www.kazanci.com; ET. 25.04.2019)

değildir. Fakat sağ kalan eş aynı zamanda mirasçı sıfatına haiz ise, tereke borçlarından, diğer mirasçılar ile birlikte sorumlu olur.²⁸⁷

Külli halefiyet ile, sağ kalan eş terekenin miras payı oranındaki kısmı üzerinde kendiliğinden hak sahibi olur. Fakat sağ kalan eş katılma alacağını talep etmediği sürece kendiliğinden edinilmiş malların tasfiyesi gerçekleştirilmez. Sağ kalan eş katılma alacağı talebinde bulunmazsa, sadece mirasın tasfiyesi neticesinde miras payı oranında malvarlığına sahip olur.

Miras hakkı, mutlak hak niteliğinde olduğundan herkese karşı ileri sürülebilir. Fakat katılma alacağı, istisna durumlar bulunmakla birlikte, sadece katılma borçlusu eşe ve onun mirasçılara karşı ileri sürülebilir.²⁸⁸

2.2.5. Zamanaşımı

Yasal mal rejiminin tasfiyesi talebine, doktrinde²⁸⁹ hangi zamanaşımı süresinin uygulanacağı hususunun tartışmalı olmasına karşın Yargıtay'a göre 10 yıllık

²⁸⁷ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 351; Y. 8. HD., 2014/27588 E., 2016/5782 K. sayılı ve 30.03.2016 tarihli kararı: "*Mal rejiminin tasfiyesi neticesinde belirlenecek katılma alacağı; terekeye ait borç olup, mirasçılarının miras paylaşımından evvel ödemesi gerektiği kabul edilmektedir. Terekeye ait borç ödendikten sonraki süreçte kalan miktarın, mirasçılar arasında miras payları oranında paylaşımı yapılır. Tereke borçlarından mirasçılık sıfatını kaybetmemiş tüm mirasçılar, kişisel olarak (4721 s.lı TMK 599/2 m) ve müteselsilen (TMK 641 m) sorumludurlar. Her ne kadar, davacı yan temyize konu davayı tereke alacaklısı sıfatı ile açmış ise de; davacı da dahil olmak üzere davanın tarafları, ortak mirasbırakan ...'nin mirasçısıdır ve tereke borçlarından yukarıda açıklanan kanuni düzenlemeler çerçevesinde hepsi de sorumludurlar. Diğer bir anlatımla, mirasçılık sıfatına sahip olduğundan (TMK m 499), borçlu ve alacaklı sıfatı davacı taraf olan sağ eşte birleşmiştir.*" - (www.kazanci.com; ET. 25.04.2019)

²⁸⁸ Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 350; Y. 8. HD., 2016/18107 E., 2016/14522 K. sayılı ve 25.10.2016 tarihli kararı: "*Diğer bir anlatımla, şahsi hak niteliğindeki mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkının davaya konu yapılabilmesi için muaccel yani istenebilir hale gelmesi gerekir, bu durum da mal rejiminin sona ermesi ile meydana gelir*" - (www.kazanci.com; ET. 14.04.2019)

²⁸⁹ Bkz. 2.1.1.2.3. Katılma Alacağında Zamanaşımı; 1 ve 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanması gerektiği yönündeki görüşler için Bkz. Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 977 vd.; Acar'a göre BK. m. 125 gereğince katılma alacağının on yıllık zamanaşımı süresine tabi olması isabetli olmayıp, katılma alacağına daha kısa olan bir yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır. Söz konusu yaklaşım tarzı özellikle boşanma veya evliliğin butlanı sebebiyle evliliğin sona erme hallerinde geçerli olmalıdır. Acar, **Mal Rejimleri**, s. 360; Acabey'e göre boşanma veya butlan ile sona eren rejimlerde katılma alacağı için bir yıllık zamanaşımı, fakat bu sebepler dışında sebeplerle sona eren rejimlerde katılma alacağı için on yıllık zamanaşımı süresi uygulanmalıdır. Acabey, **Katılma Rejiminde Tartışmalı Konular**, s. 180 vd.; Kılıçoğlu'na göre eşler arasındaki mal rejimi sözleşmeye dayanıyorsa, sözleşmeden doğan talep haklarına ilişkin BK m. 125/ TBK m. 146 hükmü gereğince on yıllık zamanaşımı uygulanmalıdır. Eşler arasındaki mal rejimi kanundan kaynaklanıyorsa, bu durumda 1 yıl ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri

zamanaşımı uygulanmalıdır. Fakat mirasın tasfiyesi talebi için kanunda herhangi bir zamanaşımı süresi öngörülmemiş olup, mirasın tasfiyesi her zaman talep edilebilir.

2.2.6. Sözleşme İle Değiştirilen Katılım Oranının Altsoya Etkileri

Eşler arasında gerçekleştirilen sözleşme ile artık değere katılım oranı değiştirilmişse, kural olarak bu sözleşme hükümleri sadece katılma alacağına etki edip miras hakkına etki etmemektedir. Bu durumun istisnası ise söz konusu sözleşme ile tarafların ortak olmayan çocuklarının saklı paylarının zedelenemeyeceği hükmüdür. (TMK m. 237/II) Bu hükme göre sözleşme ile belirlenen artık değere katılım oranı, tasfiye neticesinde tarafların ortak olmayan çocuklarının saklı paylarına tecavüz ediyorsa, kanunda açık hüküm bulunmamakla birlikte doktrine göre,²⁹⁰ saklı paylarına tecavüz edilen mirasçılar, tenkis davası ile saklı paylarını talep edebilirler.

2.2.7. Tasfiye Şekli

Doktrinde kabul edilen hesaplama yöntemine göre, mal rejiminin sona erdiği anda eşlerin sahip oldukları edinilmiş mallar toplu olarak tasfiyeye sokulurken,²⁹¹ Yargıtay'a göre tasfiye yapılırken her bir edinilmiş mal için katılma alacağı ayrı ayrı hesaplanmalıdır.²⁹² Mirasın tasfiyesinde ise, mirasbırakan eşin tüm malvarlığı değerleri tasfiyeye toplu bir biçimde dahil edilmektedir.

---

uygulanmalıdır. Bu uygulamadaki bir yıllık kısa zamanaşımı süresi TMK m. 178'de yer alan zamanaşımı süresi ile de uyumlu olacaktır. Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 371-372. 10 yıllık zamanaşımının uygulanması gerektiği yönündeki görüşler için Bkz. Şıpka'ya göre mal rejiminin tasfiyesi talebi ile katılma alacağı talebi birbirinden ayrılmalıdır. Katılma alacağı, yasal mal rejiminin tasfiyesi sonucunda doğan bir alacak olduğu için, katılma alacağına uygulanacak 10 yıllık zamanaşımı, tasfiyenin sona ermesinden itibaren başlamalıdır. Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 303 vd.; Sarı, **Yasal Mal Rejimi**, s. 104 vd.; Gümüş, **Mal Rejimleri**, s. 389 vd.

²⁹⁰ Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1213; Şenocak, **Artık Değere Katılma**, s. 396; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 355; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 542.

²⁹¹ Bkz. Acar, **Mal Rejimleri**, s. 282 vd. yer alan artık değer ve katılma alacağı hesaplamaları ve Bkz. Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 161 vd. yer alan artık değer ve katılma alacağına ilişkin hesaplamalar.

²⁹² Tasfiyeye birden fazla edinilmiş mal dahilse, her bir edinilmiş mal için ayrı ayrı hesaplama yapılacağına dair kararlar için Bkz. Y. 8. HD., 2016/19808 E., 2019/148 K. sayılı ve 09.01.2019 tarihli

2.2.8. Zina veya Hayata Kast Halinin Etkileri

Eşler arasında boşanma davası devam ederken, eşlerden birinin ölmesi halinde kural olarak evlilik ölümle sona ermiş sayılır ve sağ kalan eş hem mirasçılık sıfatını hem de katılma alacağı mevcut ise alacaklı sıfatını haiz olur. Fakat mirasçıların söz konusu boşanma davasına devam etmeleri ve sağ kalan eşin kusurlu olduğunun tespitini sağlamaları halinde, artık sağ kalan eş mirasçılık sıfatını kazanamaz. (TMK m. 181/II) Fakat bu durum sağ kalan eşin katılma alacağına etki etmemektedir. Boşanma davasının zina veya hayata kast sebebi ile açılmış olması hali ise doktrinde tartışmalıdır.²⁹³ Kural olarak taraflar zina veya hayata kast sebebi ile boşanmışlarsa, kusurlu olmayan taraf mahkemeden, kusurlu bulunan tarafın katılma alacağının azaltılmasını veya tamamen kaldırılmasını talep edebilir. Fakat söz konusu dava devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde bu hükmün uygulanıp uygulanmayacağı hususunda kanunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanımızca bu hüküm, ilgili kanun maddesi olan TMK m. 236/II'de açık ve net bir biçimde eşlerin zina veya hayata kast sebebiyle boşanmış olmaları halinde hükmün uygulanabileceğinin belirtmesi sebebi ile, hakim tarafından bu durumda uygulanamamalıdır. Çünkü mirasçılar tarafından boşanma davasına devam edildiğinde, yukarıda detaylı bir şekilde izah ettiğimiz gibi, mahkeme tarafından kusurun tespitine yönelik verilen karar, hem Kanunun gerekçesine hem de Yargıtay'a göre "tespit kararı" niteliğindedir.²⁹⁴ Dolayısı ile evlilik, zina veya hayata kast sebebi ile boşanma neticesinde sona ermiş olmayacak, yine ölümle sona ermiş olacaktır. Bu sebeple de TMK m. 236/II'de yer alan ve hakimin takdir yetkisini kullanabilmesinin koşulu olan evliliğin zina veya hayata kast sebebi ile boşanma davası neticesinde sona ermesi şartı sağlanmamış olacak ve bu durumda TMK m. 236/II uygulanamayacaktır.

---

kararı; Y. 8. HD., 2016/20560 E., 2019/1404 K. sayılı ve 13.02.2019 tarihli kararı; Y. 8. HD., 2016/20561 E., 2019/58 K. sayılı ve 07.01.2019 tarihli kararı. - (www.kazanci.com; ET. 20.05.2019)

²⁹³ Zina veya hayata kasta ilişkin boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde TMK m. 236/II'nin uygulanabileceği yönündeki görüşler Acar, **Mal Rejimleri**, s. 342-343; Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, s. 353-354; Zina veya hayata kasta ilişkin boşanma davası devam ederken eşlerden birinin ölümü halinde TMK m. 236/II'nin uygulanamayacağı yönündeki görüşler Şıpka, **Katılma Rejimi**, s. 275; Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, s. 1208; Dural, Öğüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. 232; Öztan, **Aile Hukuku**, s. 535.

²⁹⁴ Bkz. 2.1.1.2.1. Kanuna Göre Artık Değere Katılım.

2.2.9. Ayrılık Kararının Etkisi

Mahkeme tarafından eşler hakkında ayrılık kararı verilmiş olması halinde, sağ kalan eşin hem miras hakkı hem de mal rejiminden kaynaklı katılma alacağı söz konusu ayrılık kararından etkilenmemektedir.²⁹⁵ Ayrılık kararı hem evlilik hem de mal rejimi açısından sona erme sebebi teşkil etmez. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, hakim tarafından ayrılığa karar verilmesi halinde bu kararlar birlikte eşler arasındaki sözleşme ile kabul edilmiş olan mal rejiminin kaldırılmasına da karar verilebilmektedir.²⁹⁶

2.2.10. Ret, Feragat, Çıkarma ve Yoksunluğun Etkileri

Sağ kalan eş, süresi içinde ve geçerli bir beyanla mirası reddetmesi halinde miras hakkını kazanamaz. Fakat ret beyanı miras hukukundan kaynaklı olup sadece miras hakkına etki eder. Katılma alacağı ise, mirasın reddinden etkilenmez.²⁹⁷

Mirasın reddinde olduğu gibi, sağ kalan eşin mirastan feragat etmesi halinde de sadece miras hakkı etkilenmektedir.²⁹⁸ İvazlı ya da ivazsız oluşuna bakılmaksızın, sağ kalan eşin mirastan feragat etmiş olması halinde, sağ kalan eş yasal mirasçı sıfatını kaybetmektedir. Bu durumun sağ kalan eşin katılma alacağına bir etkisi bulunmamaktadır.

²⁹⁵ Dural ve Öz, **Miras Hukuku**, s. 45; Çakır, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, s. 108; İmre ve Erman, **Miras Hukuku**, s. 50; Dural, Ögüz ve Gümüş, **Aile Hukuku**, s. ; Akıntürk ve Ateş, **Aile Hukuku**, s. 275.

²⁹⁶ Hakimin ayrılık kararı ile birlikte bu durumu yasal mal rejimine ilişkin verip veremeyeceği hususunda ise açıklık yoktur. Bkz. Kırmızı, **Katılma Rejimi**, s. 238'de yer alan 562 numaralı dipnot.

²⁹⁷ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 386; Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 500; Bkz. Y. 8. HD., 2014/2640 E., 2014/11919 K. sayılı ve 10.06.2014 tarihli kararı: " Sağ kalan eşin mirasçılık sıfatı sona erse bile (mirastan feragat, mirası ret, mirastan çıkartma, mirastan yoksunluk sebepleri gibi) yasal mal rejimi tasfiyesinden doğan katılma alacağını mirasçılardan talep edebilir, mirastan feragat ya da mirasın reddi, katılma alacağı açısından feragat anlamına gelmez.", Benzer yönde kararlar için Bkz. Y. 8. HD., 2013/1927 E., 2013/5882 K. sayılı ve 18.04.2013 tarihli kararı, Y. 8. HD., 2013/17871 E., 2013/19233 K. sayılı ve 17.12.2013 tarihli kararı - (www.kazanci.com; ET. 13.04.2019)

²⁹⁸ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 390; Şıpka ve Özdoğan, **Malvarlığı Davaları**, s. 500.

Çıkarma sebeplerinden birinin bulunması halinde, mirasbırakan hayattayken eşini yasal mirasçılar arasından çıkardığını kanundaki şartlara uyararak beyan edebilir. Böyle bir durumda kural olarak çıkarma işlemi sağ kalan eşin mirasçılığına engel olurken katılma alacaklısı sıfatını kazanmasına engel olmaz.²⁹⁹

Ret, çıkarma ve feragat gibi mirastan yoksunluk halinde de sadece mirasçılık sıfatı etkilenmektedir. Yukarıda açıkladığımız gibi³⁰⁰ tartışmalı olmakla birlikte kanımızca bir eşin diğerini öldürmesi halinde de TMK m. 236/II uygulanabilmeli ve mirasçılık sıfatının yanında katılma alacaklısı sıfatı da etkilenmelidir. Sağ kalan eş hem mirasçılık sıfatını hem de katılma alacaklısı sıfatını kaybetmelidir.

2.2.11. Tasfiyeler Arası Öncelik Durumu

Uygulamada, her iki tasfiye de birbiri için bekletici mesele yapılmaz.³⁰¹ Aynı anda mirasın tasfiyesi işlemleri sulh mahkemesince gerçekleştirilirken, mal rejiminin tasfiyesi işlemleri de aile mahkemesince gerçekleştirilebilmektedir. Yukarıda açıkladığımız gibi³⁰², Yargıtay; aile mahkemelerince gerçekleştirilen mal rejiminin tasfiyesinde, katılma alacağından sağ kalan eşin miras hakkının resen düşürülmesi gerektiğini belirtmektedir.³⁰³ Doktrinde³⁰⁴ sağ kalan eşin katılma alacağı tereke borcu olarak kabul edilip mirasın tasfiyesinden önce mal rejiminin tasfiyesinin gerçekleştirilmesi gerektiği savunulsa da, uygulama açısından bu durum tasfiye işlemlerinin başka mahkemelerce gerçekleştirilmesi, miras hakkı ile katılma alacağının birbirlerinden farklı hukuki niteliklere sahip olması ve her iki tasfiyeye girecek olan malvarlıklarının farklı malvarlıklarından oluşması sebepleri ile uygulanamamaktadır. Çünkü her somut olayda sağ kalan eş katılma alacağını talep etmeyebilir veya mirasın tasfiyesinden sonra talep edebilir. Uygulamada bu durumların sulh mahkemesinde mirasın tasfiyesini etkilemesi, diğer mirasçılar

²⁹⁹ Acar, **Mal Rejimleri**, s. 387-388.

³⁰⁰ Bkz. 2.1.1.2.1. Kanuna Göre Artık Değere Katılım.

³⁰¹ Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

³⁰² Bkz. 2.1.1.1. Yasal Mal Rejiminin Tasfiyesi.

³⁰³ Y. 8. HD., 2016/8527 E., 2016/9582 K. sayılı ve 31.05.2016 tarihli kararı, Y.8. HD, 2018/15632 E., 2019/772 K. sayılı ve 23.01.2019 tarihli kararı – (www.kazanci.com); ET. 18.01.2019)

³⁰⁴ Şıpkı, **Katılma Rejimi**, s.347; Acar, **Mal Rejimleri**, s. 182.

açısından sorun teşkil edebilir. Kanımızca sağ kalan eşin, katılma alacağı mevcut ise ve katılma alacağını talep ediyorsa, aile mahkemesince gerçekleştirilen ayrı bir tasfiye işlemi içerisinde miras payı düşürülerek katılma alacağını alması yerinde bir uygulamadır.

SONUÇ

743 sayılı Medeni Kanun'un 2002'de yürürlükten kaldırılmasının temelinde değişen toplum yapısına bağlı olarak kadın ve erkeğin sosyal ve ekonomik eğitsizliğinin önüne geçmek yer almaktadır. Kadın ve erkek evlendikten sonra ekonomik açıdan da bir kader birliği yapmaktadırlar. Kanunda yer alan mal rejimleri de söz konusu ekonomik kader birliğinin neticesidir. Herhangi bir mal rejimi sözleşmesi yapmayan evli çiftlere uygulanan edinilmiş mallara katılma rejimi, paylaşım esasına dayanmakta ve rejim sona erdiğinde eğlerin, birbirlerinin evlilik içerisinde edindikleri bazı mallar üzerinde alacak hakları doğmaktadır.

Yasal mal rejiminde her iki tarafın hem kişisel malları hem de edinilmiş malları bulunmaktadır. Kanuna göre edinilmiş mallar eğlerin, karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerlerinden oluşup, kanunda bazı edinilmiş mallar tadadi olarak sayılmıştır. Bu sayıma göre bazı edinilmiş mallar; bir eğin çalışmasının karşılığı olan edinimler, sosyal güvenlik ya da sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yapmış olduğu ödemeler, çalışma gücünün kaybı nedeniyle eğlere ödenen tazminatlar, kişisel malların gelirleri, edinilmiş malların yerine geçen değerlerdir. Belirtmek gerekir ki, malvarlığı değerleri belirlenirken herhangi bir ayrıma gidilmemiş olup, edinilmiş mal kavramı içinde taşınır veya taşınmaz üzerindeki aynı haklar, maddi yönü olan fikri haklar, alacak hakkı ve yenilik doğuran haklar da yer almaktadır.

Edinilmiş mallardan farklı olarak kişisel mallar kanunda tahdidi olarak sayılmış ve bu sayımda yer almayan bir malvarlığı değerinin kişisel mal sayılacağı yönünde bir sözleşme yapılamayacağı belirtilmiştir. Bu sayıma göre kişisel mallar; eğlerden birinin sadece kişisel kullanımına yarayan eğya, mal rejiminin başlangıcında eğlerden birine ait bulunan ya da bir eğin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir

biçimde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerlerdir. Eşler, aralarında yapacakları bir sözleşme ile bu maddede sayılan malvarlığı değerlerinin edinilmiş mal sayılmasına karar veremezler. Bunun istisnası ise bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti sebebi ile doğan malvarlığı değerleri ile kişisel malların gelirlerinin, mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal grubuna dahil edilebiliyor olmasıdır.

Bu rejimde aksi ispat edilinceye kadar tüm malvarlığı değerleri edinilmiş mal grubuna dahil edilir. Bunun yanında bir malvarlığına ait olan borcun yine o malvarlığının dahil olduğu mal grubundan karşılanması gerektiği ve hangi mal grubuna ait olduğu belirlenemeyen bir borç söz konusu ise bu borcun edinilmiş mal grubuna ilişkin bir borç sayılacağı belirtilmiştir.

Yasal mal rejimi, eşlerden birinin ölmesi ile kendiliğinden sona erer. Kanuna göre ölüm karinesi bulunan bir halde veya eşlerden birinin gaipliğine karar verilmesi halinde de kişilik ölümle sona erer. Ölüm karinesi, mal rejiminin sona ermesi açısından ölümle aynı sonucu doğurur ve mal rejimi ölüm karinesine sebep olan olayın gerçekleştiği an sona erer. Birlikte ölüm karinesinin mevcut olduğu hallerde eşler birbirlerinin mirasçısı olamazlar, fakat halefiyet ilkesi gereği bir eşin mirasçıları, diğer eşin mirasçılarından mal rejiminden kaynaklı hakları talep edebilir. Doktrinde gaiplik kararının mal rejimine etkisi ve gaiplik kararının yanında bir de evliliğin feshi kararının alınıp alınmaması gerektiği hususu ise tartışmalıdır. Bizce mal rejimi, gaiplik kararı ile birlikte gaiplik kararı verilmesine sebep olan olayın gerçekleştiği andan itibaren sona ermekte ve bunun yanında evliliğin feshi kararı alınmasına gerek bulunmamaktadır.

Evliliğin eşlerden birinin ölümü ile sona ermesi halinde sağ kalan eşin hem aile hukukundan hem de miras hukukundan kaynaklanan hakları doğmaktadır. Mirasbırakan eşin ölümü ile birlikte sağ kalan eş, yasal mirasçı sıfatına haiz olmakta ve buna bağlı olarak birlikte mirasçı olduğu zümreye göre oranı değişen miras hakkına sahip olmaktadır. Sağ kalan eşin miras hakkı ile birlikte saklı payına tecavüz halinde tenkis talep etme ve mirasbırakanın sağken yapmış olduğu karşılıksız kazandırmalara

ilişkin denkleştirme talep etme hakları da mevcuttur. Bunların yanında sağ kalan eş, ölümden önce farklı bir mal rejimi sözleşmesi yapılmamış ise, yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklı; gerekli koşullar mevcut ise katılma alacağı, değer artış payı alacağı ve bunların yanında aile konutu ve ev eşyası üzerinde belirli talep haklarına sahip olur.

Yasal mal rejimi sona erdiğinde, tarafların aktif malvarlığı değerlerinden pasif malvarlığı değerleri çıkarılarak artık değerleri belirlenir. Aktif malvarlığı değerleri; yasal mal rejiminin sona erme anında mevcut olan edinilmiş mallar, TMK m. 229'da yer alan eklenecek değerler ve TMK m. 230'a göre yapılan denkleştirme sonucu kişisel mallara harcanan edinilmiş malların karşılıklarıdır. Pasif malvarlığı değerleri ise; TMK m. 227'de yer alan değer artış payı, TMK m. 230'a göre yapılan denkleştirme sonucu edinilmiş mallara harcanan kişisel malların karşılıkları ve yasal mal rejiminin sona erme anında mevcut olan edinilmiş mallara ait borçlardan ibarettir. Eşlerin, birbirlerinin söz konusu hesaplama yapılarak bulunan artık değerleri üzerinde katılma alacakları mevcuttur. Tasfiyede karşılıklı katılma alacakları takas edilir ve hangi tarafın katılma alacağı mevcut kalırsa o taraf katılma alacaklısı eş sıfatına haiz olur.

Kanuna göre eşlerin birbirlerinin artık değerlerine katılım oranı 1/2'dir. Fakat bu oran, eşlerin aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile değiştirilebilir. Fakat bu sözleşme ile belirlenen oran, tarafların ortak olmayan çocuklarının saklı paylarını zedeleyemez. Fakat kanunda, eşlerin ortak olmayan çocuklarının ve onların altsoylarının saklı paylarını zedeleyecek şekilde bir mal rejimi sözleşmesi yapılması halinde ne yapılacağı hususu belirsiz bırakılmıştır. Doktrinde böyle bir durum söz konusu ise, eşlerin aralarında yaptıkları mal rejimi sözleşmesinin tamamının değil, sadece bahsi geçen mirasçılarının saklı paylarını zedeleyen kısmının geçersiz olacağına dair görüş ağırlıklıdır. Bizce de, böyle bir sözleşme mevcut ise, tarafların ortak olmayan çocuklarının saklı paylarını zedeleyen miktar üzerinden, sağ kalan eşe karşı tenkis davası açılabilir.

Eşlerden birinin ölümü halinde sağ kalan eşin kanundan doğan bir mirasçılık sıfatı bulunmaktadır. Sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kazanabilmesi için;

mirasbırakan eşin öldüğü tarihte eşin sağ olması, mirasbırakan eşin öldüğü tarihte geçerli ve devam eden bir evlilik ilişkisinin bulunması ve sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kaybetmesine neden olacak hallerden birinin söz konusu olmaması gerekmektedir. Sağ kalan eşin miras payı ise birlikte mirasçı olduğu zümrelere göre değişkenlik göstermektedir. Sağ kalan eş, birinci zümre yani mirasbırakanın altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/4'ü, ikinci zümre yani mirasbırakanın anne veya babası veya bunların altsoyu ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 1/2'si, üçüncü zümre yani mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabaları veya onların çocukları ile birlikte mirasçı ise, miras payı terekenin 3/4'üdür.

Sağ kalan eş, yasal mal rejiminin tasfiyesi neticesinde nakdi bir talep yetkisine haiz iken, mirasın tasfiyesi neticesinde aynı bir talep yetkisine haizdir. Bunun yanında sağ kalan eş, mirasçı olamadığı durumlarda ölen eşin borçlarından sorumlu değildir. Fakat sağ kalan eş aynı zamanda mirasçı sıfatına haiz ise, tereke borçlarından, diğer mirasçılar ile birlikte sorumlu olur. Miras hakkının aynı bir hak olması neticesinde, sağ kalan eş terekenin miras payı oranındaki kısmı üzerinde kendiliğinden hak sahibi olur. Bu durumun aksine sağ kalan eş katılma alacağını talep etmediği sürece kendiliğinden edinilmiş malların tasfiyesi gerçekleştirilmez. Ayrıca miras hakkı, aynı hak niteliğinde olduğundan herkese karşı ileri sürülebilirken; katılma alacağı, istisna durumlar bulunmakla birlikte, sadece katılma borçlusu eşe ve onun mirasçılara karşı ileri sürülebilir

Eşlerden birinin ölümü halinde hangi tasfiyenin daha önce yapılacağı hususunda doktrindeki görüşler ile uygulama farklılık göstermektedir. Doktrinde ağırlıklı görüş, sağ kalan eşin katılma alacağının şahsi bir hak niteliğinde olması sebebi ile tereke tasfiyesi yapılırken tereke borcu olarak dikkate alınacağından, mal rejiminin tasfiyesinin terekenin tasfiyesinden önce gerçekleştirilmesi gerektiği, bu sebeple de mal rejiminin tasfiyesinin mirasın tasfiyesi için bekletici mesele oluşturması gerektiği yönündedir. Fakat Yargıtay'a göre her iki tasfiye de birbiri için bekletici mesele yapılmaz.

Doktrine göre iki tasfiyeden önce mal rejimi tasfiyesi gerçekleştirilmelidir. Mal rejimi tasfiyesi neticesinde ortaya çıkan katılma alacağı, sonradan gerçekleştirilen mirasın tasfiyesinde terekenin borcu olarak düşürülmelidir. Fakat Yargıtay'a göre her iki tasfiye aynı anda yapılabilir. Aile Mahkemesinde yapılan mal rejiminin tasfiyesinde sağ kalan eşin miras payı, mahkeme tarafından katılma alacağından resen düşürülür. Kanımızca doktrin hesabına göre Yargıtay'ın yaptığı hesaplama, uygulama açısından daha verimli ve daha az uyuşmazlıklara yol açacak bir hesaplama değildir. Çünkü her somut olayda sağ kalan eş katılma alacağını talep etmeyebilir veya mirasın tasfiyesinden sonra talep edebilir. Sağ kalan eşin veya diğer mirasçıların tekrar tekrar dava yoluna başvurmalarındansa, sulh mahkemesinin mal rejiminin tasfiyesini bekletici mesele yapmaması ve aile mahkemesinin, sağ kalan eşin miras payını kendiliğinden katılma alacağından mahsup etmesi daha verimli ve yararlı bir uygulamadır.

EKLER

EK 1: KATILMA ALACAĞINA İLİŞKİN ÖRNEK HESAPLAMALAR

Örnek 1

A ile B 2006 yılında evlenmişler ve A 2018 yılında ölmüştür. Geride sağ kalan eşi B ve annesi C kalmıştır. A'nın terekesinde 2003 yılında satın almış olduğu ve ölüm tarihindeki değeri 300.000 TL olan bir yazlık, çalışma karşılığı biriktirdiği parayla 2009 yılında satın almış olduğu ve ölüm tarihindeki değeri 200.000 TL olan bir ev, ve yine çalışma karşılığı birikimleri ile satın almış olduğu ve ölüm tarihinde 80.000 TL değerinde olan bir otomobil bulunmaktadır. B'nin ise 2010 yılında çalışma karşılığı biriktirdiği para ile satın almış olduğu, ölüm tarihinde 200.000 TL değerinde olan bir arsası mevcuttur. Söz konusu malvarlıklarının tasfiye sırasındaki değerlerinde değişiklikler olmuştur. A'ya ait olan 300.000 TL değerindeki yazlık tasfiye tarihinde 400.000 TL, 200.000 TL değerindeki ev 300.000 TL, 80.000 TL değerindeki otomobil ise 85.000 TL değerindedir. B'ye ait olan 200.000 TL değerindeki arsa ise tasfiye tarihinde 250.000 TL değerindedir.

Doktrinindeki hesaba göre önce mal grupları belirlenmelidir. Sonrasında aktif değerlerden pasif değerler çıkarılarak artık değerler bulunmalıdır. Artık değerlerin ikiye bölünmesi sonucunda kanundan doğan katılma alacakları bulunur ve takas edilir.

Eşlerin Malları	A'nın malları	B'nin malları
Edinilmiş Mallar	Ev (300.000 TL) Otomobil (85.000 TL)	Arsa (250.000 TL)
Kişisel Mallar	Yazlık (400.000 TL)	
ARTIK DEĞER	385.000 TL	250.000 TL
Katılma Alacağı	125.000 TL	192.500 TL
B'nin Katılma Alacağı	192.500-125.000=67.500 TL	

A'nın net terekesi A'nın tüm malvarlığı değerlerinden borçlarının çıkarılmasıyla elde edilir. Sağ kalan eş olan B'nin katılma alacağı da tereke borcudur. Buna göre;

$$300.000+85.000+400.000=785.000 \text{ TL (A'nın tüm malvarlığı değerleri)}$$

$$785.000-67.500=717.500 \text{ TL (Net tereke)}$$

A'nın net terekesi üzerinden sağ kalan eş olan B'nin yasal miras payı hesaplanır. Sağ kalan eş B, ikinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için B'nin yasal miras payı 1/2'dir. Buna göre;

$$717.500/2= 358.750 \text{ TL (B'nin yasal miras payı)}$$

Bu hesaplama göre B, katılma alacağı olarak 67.500 TL ve yasal miras payı olarak 358.750 TL, yani toplamda 426.250 TL alacaktır.

Yargıtay hesabına göre ise; her bir malvarlığı değeri için ayrı hesaplama yapılır. Buna göre B'nin A'nın 300.000 TL değerindeki evi üzerinden 150.000 TL katılma alacağı, 85.000 TL değerindeki otomobili üzerinden ise 42.500 TL katılma

alacağı mevcuttur. A'nın ise B'nin 250.000 TL değerindeki arsası üzerinden 125.000 TL değerinde katılma alacağı mevcuttur. Söz konusu alacakların takas edilmesi sonucunda B'nin katılma alacağı 67.500 TL olarak bulunur. Fakat aile mahkemesinde yapılan hesaplamada B'nin katılma alacağından B'nin yasal miras payı re'sen düşürülür. Buna göre 67.500 TL'den B'nin yasal miras payı olan 1/2'si düşürülür ve geriye 33.750 TL katılma alacağı kalır. Sonrasında sulh mahkemesinde yapılacak tasfiyede ise B, A'nın tüm malvarlığı değeri üzerinden yasal miras payı oranında malvarlığı değerine sahip olur. Buna göre ise 785.000 TL 'nin yarısı olan 392.500 TL B'nin yasal miras payı olur.

Yargıtay hesaplamasına göre, B aile mahkemesinde yapılan tasfiyede 33.750 TL katılma alacağına ve sulh mahkemesinde yapılan tasfiyede 392.500 TL miras payına ve toplamda yine 426.250 TL alacağa hak kazanacaktır.

Örnek 2

A ile B 2008 yılında evlenmişler ve A 2019 yılında ölmüştür. Geride sağ kalan eşi B ve müşterek iki çocuğu kalmıştır. A öldüğünde, 2010 yılında annesinden miras kalan 100.000 TL'ye evlilik içinde biriktirmiş olduğu 100.000 TL daha ekleyerek satın aldığı 200.000 TL değerinde bir ev, yine evlilik içinde biriktirmiş olduğu para ile 2016 yılında satın almış olduğu 100.000 TL değerinde bir otomobil bırakmıştır. Söz konusu otomobilin 10.000 TL'lik bir kredi borcu kalmıştır. A ölmeden 10 ay evvel, eşi B'nin rızası ve onayı olmaksızın 150.000 TL değerindeki bir arsayı arkadaşı C'ye bağışlamıştır. B'nin hiçbir malı bulunmamaktadır. Söz konusu malvarlıklarının tasfiye sırasındaki değerlerinde değişiklikler mevcuttur. 200.000 TL değerindeki ev tasfiye tarihinde 350.000 TL, 100.000 TL değerindeki otomobil ise tasfiye tarihinde 110.000 TL değerindedir.

Doktrin hesabına göre B'nin katılma alacağını bulmak için önce A'nın artık değeri bulunmalıdır. Yukarıda kullandığımız kısaltmalar burada da kullanılacaktır.

Artık Değer: Aktif değerler – Pasif değerler

Aktif Değerler: EM + ED + D1

Pasif Değerler: DAP + D2 + B

Artık Değer: (EM + ED + D1) – (DAP + D2 + B)

Örneğimizde A edinilmiş malına kişisel malından katkı yaptığı için, denkleştirme hesabı yapılarak bulunacak miktar artık değer hesabında pasif değerler kısmına eklenecektir. Buna göre;

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri}} = \frac{100.000}{200.000} = \frac{1}{2}$$

Denkleştirme Miktarı = Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri X Katkı Oranı

$$\text{Denkleştirme Miktarı} = 350.000 \times \frac{1}{2} = 175.000 \text{ TL}$$

Örneğimizde A, ölmeden 10 ay evvelinde eşi B'nin rızası ve onayı olmaksızın arkadaşı C'ye karşılıksız kazandırmada bulunduğu için, söz konusu karşılıksız kazandırma, artık değer hesabında eklenecek değerler kısmına dahil edilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken, eklenecek değerlerin devir tarihindeki değeri ile eklenmesi gerektiğidir.

Aktif Değerler= 350.000 (Ev) + 110.000 (Otomobil) + 150.000 (Devredilen Arsa)

Aktif Değerler= 610.000 TL

Pasif Değerler= 175.000 (Denkleştirme) + 10.000 (Otomobilin borcu)

Pasif Değerler= 185.000 TL

Artık Değer= 610.000 – 185.000 = 425.000 TL

Katılma Alacağı= 425.000/2= 212.500 TL

B'nin katılma alacağı terekeden düşürülür ve net tereke bulunur. Net tereke üzerinden sağ kalan eş B, birinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için 1/4 oranında yasal miras payı hesaplanır. Buna göre;

Net Tereke= (350.000+110.000) – 10.000 – 212.500

Net Tereke= 237.500 TL

B'nin yasal miras payı= 237.500/4= 59.375 TL

Yapılan hesaplamalar sonucu sağ kalan eş B, 212.500 TL katılma alacağına ve 59.375 TL yasal miras payına yani toplamda 271.875 TL alacağa hak kazanır.

Yargıtay hesaplamasına göre ise her bir malvarlığı değeri için ayrı hesaplama yapılır. Buna göre B, 350.000 TL değerindeki ev üzerinden yapılan denkleştirme hesabı sonucu 87.500 TL katılma alacağına, 110.000 TL değerindeki otomobil üzerinden borçların çıkarılması ile 50.000 TL katılma alacağına ve C'ye devrelen arsa üzerinden 75.000 TL katılma alacağına ve toplamda 212.500 TL katılma alacağına hak kazanır. Fakat aile mahkemesinde yapılan hesaplamada B'nin katılma alacağından B'nin yasal miras payı re'sen düşürülür. Buna göre 212.500 TL'den B'nin yasal miras payı olan 1/4'ü düşürülür ve geriye 159.375 TL katılma alacağı kalır. Sonrasında sulh mahkemesinde yapılacak tasfiyede ise B, A'nın tüm malvarlığı değeri üzerinden yasal miras payı oranında malvarlığı değerine sahip olur. Buna göre ise 450.000 TL'nin dörtte biri olan 112.500 TL B'nin yasal miras payı olur.

Yargıtay hesaplamasına göre, B aile mahkemesinde yapılan tasfiyede 159.375 TL katılma alacağına ve sulh mahkemesinde yapılan tasfiyede 112.500 TL miras payına ve toplamda yine 271.875 TL alacağa hak kazanacaktır.

Örnek 3

A ile B 2003 yılında evlenmişler ve A 2018 yılında ölmüştür. Geride B ve tarafların müşterek çocukları C hayatta kalmıştır. A'ya 2005 yılında annesinden 200.000 TL değerinde bir ev miras kalmış ve B evlilik içinde biriktirmiş olduğu 50.000 TL ile bu eve tadilat yaptırmıştır. A'nın aynı zamanda 2011 yılında satın almış olduğu 200.000 TL değerindeki evi bulunmaktadır. Fakat bu evin 20.000 TL değerinde kredi borcu bulunmaktadır. B'nin ise 2016 yılında satın almış olduğu 80.000 TL değerinde otomobili bulunmaktadır. Söz konusu malvarlıklarının tasfiye sırasındaki değerlerinde değişiklikler mevcuttur. A'ya ait olan evin tasfiye tarihindeki değeri 450.000 TL, A'ya ait olan yazlığın tasfiye tarihindeki değeri 400.000 TL ve B'ye ait olan otomobilin tasfiye tarihindeki değeri 100.000 TL'dir.

Doktrinadaki hesaba göre önce mal grupları belirlenmelidir. Sonrasında aktif değerlerden pasif değerler çıkarılarak artık değerler bulunmalıdır. Artık değerlerin ikiye bölünmesi sonucunda kanundan doğan katılma alacakları bulunur ve takas edilir.

Eşlerin Malları	A'nın malları	B'nin malları
Edinilmiş Mallar	Yazlık (400.000 TL)	Otomobil (100.000 TL)
Kişisel Mallar	Ev (400.000 TL)	

Artık Değer: Aktif değerler – Pasif değerler

Aktif Değerler: EM + ED + D1

Pasif Değerler: DAP + D2 + B

Artık Değer: (EM + ED + D1) – (DAP + D2 + B)

Örneğimizde B edinilmiş malından, A'nın kişisel malına katkı yaptığı için, değer artış payı hesabı yapılarak B'nin değer artış payı alacağı bulunacak ve bulunan miktar A'nın artık değer hesabında aktif değerler kısmına eklenecektir. Buna göre;

$$\text{Katkı Oranı} = \frac{\text{Katkı Miktarı}}{\text{Malın Katkı Tarihindeki Değeri}} = \frac{50.000}{250.000} = \frac{1}{5}$$

(mal değeri + katkı)

Değer Artış Payı = Malın Tasfiye Tarihindeki Değeri X Katkı Oranı

$$\text{Değer Artış Payı} = 450.000 \times 1/5 = 90.000 \text{ TL}$$

Aktif Değerler= 400.000 (Ev) + 90.000 (Değer Artış Payı)

Aktif Değerler= 490.000 TL

Pasif Değerler= 20.000 (Yazlığın borcu)

Artık Değer= 490.000 – 20.000 = 470.000 TL

B'nin takas yapılmadan önceki katılma alacağı= 470.000/2= 235.000 TL

Burada B'nin de 100.000 TL değerindeki edinilmiş malının olduğunu unutmamak gerekir. Buna göre B'nin 100.000 TL değerindeki artık değerinin ikiye bölünmesi sonucunda A'nın da 50.000 TL katılma alacağı mevcuttur. İki katılma alacağının takas edilmesi neticesinde ise B'nin katılma alacağı 185.000 TL olacaktır.

B'nin katılma alacağı terekeden düşürülür ve net tereke bulunur. Net tereke üzerinden sağ kalan eş B, birinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için 1/4 oranında yasal miras payı hesaplanır. Buna göre;

$$\text{Net Tereke} = (450.000 + 400.000) - 20.000 - 185.000$$

Net Tereke= 645.000 TL

B'nin yasal miras payı= $645.000/4= 161.250$ TL

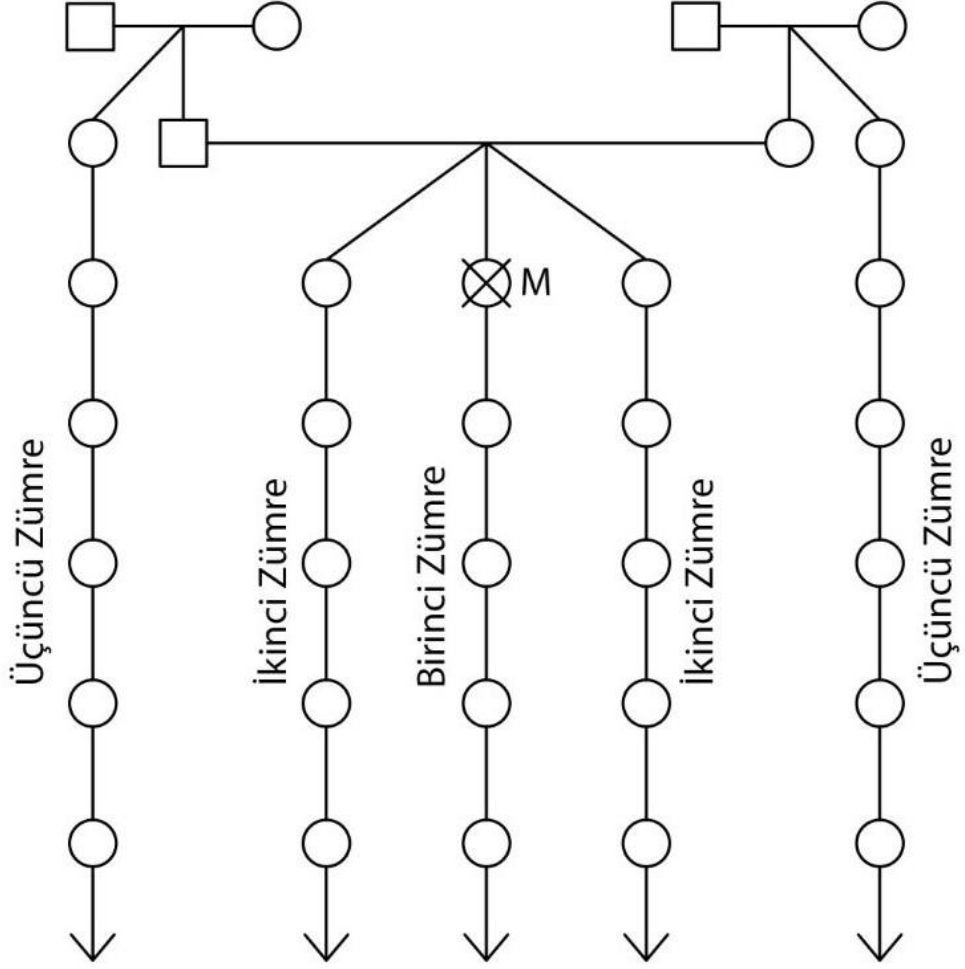
Yapılan hesaplamalar sonucu sağ kalan eş B, 185.000 TL katılma alacağına ve 161.250 TL yasal miras payına yani toplamda 346.250 TL alacağa hak kazanır.

Yargıtay hesaplamasına göre ise her bir malvarlığı değeri için ayrı hesaplama yapılır. Buna göre B, 450.000 TL değerindeki ev üzerinden yapılan değer artış payı hesabı sonucu 45.000 TL katılma alacağına, 400.000 TL değerindeki yazlık üzerinden borçların çıkarılması ile 190.000 TL katılma alacağına; kendi sahip olduğu 100.000 TL değerindeki otomobil üzerinden ise 50.000 TL katılma borcuna sahiptir. Yapılan takas neticesinde toplamda 185.000 TL katılma alacağına hak kazanır. Fakat aile mahkemesinde yapılan hesaplamada B'nin katılma alacağından B'nin yasal miras payı re'sen düşürülür. Buna göre 185.000 TL'den B'nin yasal miras payı olan 1/4'ü düşürülür ve geriye 138.750 TL katılma alacağı kalır. Sonrasında sulh mahkemesinde yapılacak tasfiyede ise B, A'nın tüm malvarlığı değeri üzerinden yasal miras payı oranında malvarlığı değerine sahip olur. Buna göre ise 830.000 TL'nin dörtte biri olan 207.500 TL B'nin yasal miras payı olur.

Yargıtay hesaplamasına göre, B aile mahkemesinde yapılan tasfiyede 138.750 TL katılma alacağına ve sulh mahkemesinde yapılan tasfiyede 207.500 TL miras payına ve toplamda yine 346.250 TL alacağa hak kazanacaktır.

EK 2: SAĞ KALAN EŞİN MİRAS PAYINA İLİŞKİN ŞEMALAR

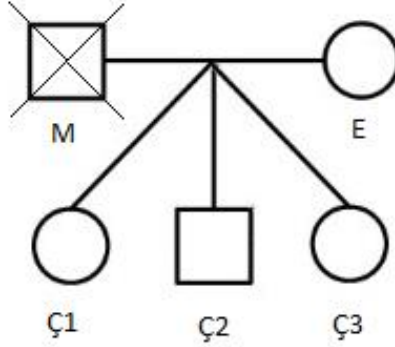
Ek 2.1. Hukukumuzda Zümre Sistemine Göre Mirasçıların Şeması

Birinci zümre mirasbırakanın altsoyu, ikinci zümre mirasbırakanın anne ve babası ve onların altsoyu, üçüncü zümre ise mirasbırakanın büyükanne ve büyükbabaları ile onların altsoyundan oluşmaktadır

Ek 2.2. Sağ Kalan Eşin Değişik Zümrelere Göre Miras Payı Oranlarını Gösterir Şemalar

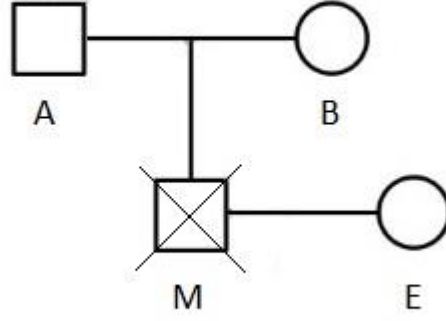
Ek 2.2.1. Sağ Kalan Eşin 1. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı

M öldüğünde geride hayatta eşi E ve çocukları Ç1, Ç2 ve Ç3 kalmıştır. Bu örnekte sağ kalan eş E, M'nin altsoyu yani birinci zümreyi oluşturan çocuklarla birlikte mirasçı olduğu için, miras payı olarak terekenin 1/4'ünü alır. Geriye kalan 3/4'ü ise çocuklar kendi aralarında paylaşır ve her çocuğa terekenin 1/4'ü kalır. Örneğin terekede 100.000 TL mevcut ise, E 25.000 TL ve çocukların her biri 25.000'er TL pay alır.

Bunun yanında sağ kalan eş, birinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, saklı payı yasal miras payının tamamıdır. Yani E'nin hem yasal miras payı hem de saklı payı 25.000 TL'dir.

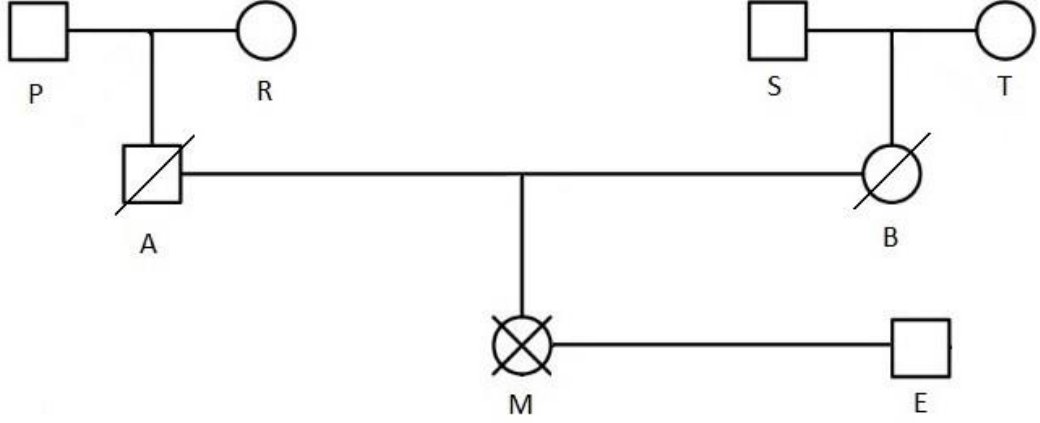
Ek 2.2.2. Sağ Kalan Eşin 2. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı

M öldüğünde geride hayatta eşi E, annesi A ve babası B kalmıştır. Bu örnekte sağ kalan eş E, M'nin annesi ve babası ile yani ikinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, miras payı olarak terekenin 1/2'sini alır. Geriye kalan 1/2'yi ise M'nin anne ve babası kendi aralarında paylaşır ve A'ya terekenin 1/4'ü, yine B'ye terekenin 1/4'ü kalır. kalır. Örneğin terekede 100.000 TL mevcut ise, E 50.000 TL ve A ve B 25.000'er TL pay alır.

Bunun yanında sağ kalan eş, ikinci zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, saklı payı yasal miras payının tamamıdır. Yani E'nin hem yasal miras payı hem de saklı payı 25.000 TL'dir.

Ek 2.2.3. Sağ Kalan Eşin 3. Zümre İle Birlikte Mirasçılığı

M öldüğünde geride hayatta eşi E, anneanesi P, annesinin babası R, babaanesi S ve babasının babası T kalmıştır. Annesi A ve babası B ise M ölmeden önce ölmüştür. Bu örnekte sağ kalan eş E, büyükanne ve büyükbabaları ile yani üçüncü zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, miras payı olarak terekenin $\frac{3}{4}$ 'ünü alır. Geriye kalan $\frac{1}{4}$ 'ü ise M'nin büyükanne ve büyükbabaları kendi aralarında paylaşır ve P, R, S ve T'nin her birine $\frac{1}{16}$ 'şar pay kalır. Örneğin terekede 128.000 TL mevcut ise, E 96.000 TL alır. P, R, S ve T ise 8.000'er TL pay alır.

Bunun yanında sağ kalan eş, üçüncü zümre ile birlikte mirasçı olduğu için, saklı payı yasal miras payının $\frac{3}{4}$ 'üdür. Yani E'nin yasal miras payı 96.000 TL iken, saklı payı 72.000 TL'dir.

KAYNAKÇA

- ACABEY Mehmet Beşir, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mal Grupları, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 491-534. (Mal Grupları olarak kısaltılmıştır.)
- ACABEY Mehmet Beşir, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Mülkiyet Türleri, İspat Kuralları İle Karineler, **Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem**,17-18 Kasım 2006, İstanbul, 2007, s. 19-42 (Mülkiyet Türleri olarak kısaltılmıştır.)
- ACABEY Mehmet Beşir, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Tartışmalı Bazı Konular Hakkında Düşünceler, **İzmir Barosu Dergisi**, Y. 73, S. 2, Nisan 2009, s. 169-214. (Katılma Rejiminde Tartışmalı Konular olarak kısaltılmıştır.)
- ACAR Faruk, **Aile Hukukumuzda Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, 2014 İstanbul, Seçkin Yayınları
- ACAR Faruk, Miras Hukukunda Paylaşma Kuralı, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi**, S. 1, 2006, s. 121-159
- AKBULUT Pakize Ezgi, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Edinilmiş Mallar ve Kişisel Mallar Ayrımı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2010 (Mallar Ayrımı olarak kısaltılmıştır.)
- AKINTÜRK Turgut, ATEŞ Derya, **Medeni Hukuk**,Beta Yayınları, İstanbul 2016
- AKINTÜRK Turgut, ATEŞ Derya, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 2011 (Aile Hukuku olarak kısaltılmıştır.)
- ALTAŞ Hüseyin, **Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018
- ANTALYA Osman Gökhan, **Miras Hukuku**, Legal Kitabevi, İstanbul 2015
- ARAT Ayşe, Gerçek Kişilerde Kişiliğin Sona Ermesi, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, C. 9, S. 1-2, 2006, s. 257-275 (Kişiliğin Sona Ermesi olarak kısaltılmıştır.)

BARLAS Nami, Yeni Türk Medeni Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Eşler Arası Hukuki İşlem Özgürlüğü ve Sınırları, **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2004 Ankara, s. 115-143.

BERKİ Şakir, Boşanma ve Ayrılık, **AÜHFD**, C. 32, S. 1, 1975, s. 135-154

BERKİ Şakir, Türk Medeni Kanununda Karı Kocanın (Eşin) Mirasçılığı, **AÜHFD**, C.21, S. 1, 1964, s. 309-343

BİRİNCİ UZUN Tuba, Artık Değere (Tmk md. 237 f.2) ve Ortaklık Mallarına (Tmk md. 276 f.3) Katılma Anlaşmalarıyla Saklı Pay Kurallarının Bertaraf Edilmesi: Bir Medeni Hukuk Anomalisi, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 9, S. 1, 2018, s. 105-132.

CANARSLAN Gökçe, 743 Sayılı Kanundan Günümüze Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı, **Electronic Journal of Vocational Colleges**, Aralık 2015, s. 30-39 (Eşin Mirasçılığı olarak kısaltılmıştır.)

ÇAKIR Aytuğ Ceyhan, **Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018

DEMİR Şamil, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değerin Hesaplanması ve Paylaştırılması, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 1, 2014, s. 246-269

DEMİR Mehmet, Türk Medeni Kanunu'na Göre Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Değer Artış Payı ve Denkleştirme Alacağı, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 61, Ankara 2005, s. 292-303

DOĞAN Murat, Mal Rejiminin Tasfiyesinde ve Mirasın Paylaşımında Aile Konutu ve Ev Eşyası, **AÜEHFD**, C.7, S.3-4, 2003, s. 651-696

DOĞAN İzzet, Boşanma Davasında Davacının Ölümü Halinde Sağ Kalan Eşin Mirasçılığı, **Legal Hukuk Dergisi**, C. 4, S. 40, 2006, s. 1031-1036

DURAL Mustafa, SARI Suat, **Türk Özel Hukuku Cilt 1 Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2012

DURAL Mustafa, ÖĞÜZ Tufan, GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Türk Özel Hukuku Cilt 3 Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2013 (Aile Hukuku olarak kısaltılmıştır.)

DURAL Mustafa, ÖZ Turgut, **Türk Özel Hukuku Cilt 4 Miras Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2015 (Miras Hukuku olarak kısaltılmıştır.)

ERDEM Mehmet, **Aile Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 2018

ERDEMİR Gülfem, **Sağ Kalan Eşin Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminden Kaynaklanan Hakları ve Miras Hakkı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul
2011

- ERMAN Hasan, **Sağ Kalan Eşin Miras Hakkı**, Beta Yayıncılık, İstanbul 1986
- FEYZİOĞLU Feyzi Necmeddin, **Aile Hukuku Dersleri**, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1971
- GENÇCAN Ömer Uğur, **Evliliğin Genel Hükümleri**, Yetkin Yayınları, Ankara 2019
- GENÇCAN Ömer Uğur, **Boşanma Tazminat ve Nafaka Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2017
- GENÇCAN Ömer Uğur, **Mal Rejimleri Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018
- GENÇCAN Ömer Uğur, **Miras Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2016
- GÜMÜŞ Mustafa Alper, **Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008
- HATEMİ Hüseyin, **Kişiler Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017
- HATEMİ Hüseyin, **Miras Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017
- HATEMİ Hüseyin, KALKAN OĞUZTÜRK Burcu, **Aile Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2016 (Aile Hukuku olarak kısaltılmıştır.)
- IŞIK Yasin, **Yasal Mal Rejiminde Denkleştirme Alacağı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Medeni Hukuk Bölümü, Ankara 2013 (Denkleştirme Alacağı olarak kısaltılmıştır.)
- İMRE Zahit, ERMAN Hasan, **Miras Hukuku**, Der Yayınları, İstanbul 2017
- KARAKAŞ Fatma Tülay, Saklı Paylı Mirasçılara Yapılan Kazandırmalar Ve Artık Terekenin Paylaşılması Sorunu, **AÜFHD**, C. 63, S. 4, 2014, s. 813-831
- KILIÇOĞLU Ahmet M., **Aile Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2017 (Aile Hukuku olarak kısaltılmıştır.)
- KILIÇOĞLU Ahmet M., **Miras Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2009 (Miras Hukuku olarak kısaltılmıştır.)
- KILIÇOĞLU Ahmet M., **Katkı – Katılma Alacağı**, Turhan Yayınları, Ankara 2016
- KILIÇOĞLU Ahmet M., Medeni Kanunumuzu Nasıl Değiştirdik, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, **Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmalar Dergisi**, C. 22, S. 3, 2016, s. 1717-1757.

- KIRMIZI Mustafa, **Açıklamalı-İçtihatlı Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Aile Konutu**, Bilge Yayınevi, Ankara 2018 (Katılma Rejimi olarak kısaltılmıştır.)
- KIRMIZI Mustafa, **Yargıtay Kararları Işığında Aile Hukuku Davaları**, Bilge Yayınevi, Ankara 2018
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, **Miras Hukuku 2. ve 3. Basılara Ek Kitap**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU Necip, **Miras Hukuku 3. Bası**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1987
- KÖROĞLU Emre, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimini Sona Erdiren Sebepler Ve Bu Mal Rejiminin Sona Erme Anı (Tmk M. 225), **ERÜHFD**, C. 11, S. 1, 2016, s. 229-251 (Sona Erme olarak kısaltılmıştır.)
- KURU Baki, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2018
- MEIER-HAYOZ Arthur, İsviçre’de Karı-Koca Malvarlığı Hukukuna İlişkin Yenilikler, (Çeviren: Atilla ALTOP), **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, No:17, 1988, s. 15-27
- MOROĞLU Nazan, Yasal Mal Rejimi, **İstanbul Barosu Dergisi**, Aile Hukuku Özel Sayısı, İstanbul 2007, s. 89-101
- ODENDAHL Hanswerner, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Alman Yasal Mal Rejimi ile Karşılaştırılması, **Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007
- OĞUZMAN Kemal, DURAL Mustafa, **Aile Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul 1998
- O’NEIL Mary Lou, TOKTAŞ Şule, Women’s Property Rights in Turkey, **Turkish Studies**, S. 15/1, 2014, s. 29-44
- OŞAR ŞAHİN Aşlı, **Boşanma Sebeplerinde Kusur İlkesi**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2015
- OY Osman, OY Gerçek Onur, **Karı Kocanın Edinilmiş Mallara Katılma ve Miras Hakları**, Beta Yayınları, İstanbul 2016 (Karı Kocanın Hakları olarak kısaltılmıştır.)
- ÖKTEM Seda, Aile Birliğinde Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 67, Ankara 2006, s. 317-338
- ÖZEL Çağlar, Medeni Hukuk Açısından Ölüm Anının Belirlenmesi Ve Ceset Üzerindeki Hakka İlişkin Bazı Düşünceler, **AÜHFD**, C. 51, S. 1, 2002, s. 43-77 (Ölüm Anının Belirlenmesi olarak kısaltılmıştır.)

ÖZER DENİZ Miray, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Ermesi ve Tasfiyesi**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Haziran 2016, (Katılma Rejiminin Tasfiyesi olarak kısaltılmıştır.)

ÖZTAN Bilge, **Aile Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2015

ÖZTAN Bilge, **Miras Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara 2014

ÖZUĞUR Ali İhsan, **Mal Rejimleri**, Seçkin Yayınları, Ankara 2015

PEHLİVAN Metin, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Sona Erme Sebepleri Ve Sona Erme Anının Önemi, **Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 2, 2017, s. 67-83. (Sona Erme Anı olarak kısaltılmıştır.)

PEKCANITEZ Hakan, ATALAY Oğuz, ÖZEKES Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara 2014

SARI Suat, **Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi**, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007, (Yasal Mal Rejimi olarak kısaltılmıştır.)

SARI Suat, Türk Medeni Kanunu'na Göre Eşler Arasında Yasal Mal Rejimi, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 3, 2005

SEROZAN Rona, **Medeni Hukuk, Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018

SEROZAN Rona, ENGİN Baki İlkyay, **Miras Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014

SEROZAN Rona, BAŞOĞLU Başak, KAPANCI Kadir Berk, Aile Hukukunun Özellikleri, İlkeleri ve Gelişimi, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 15, S. 2-2, 2016, s. 531-560

ŞAHAN Gökhan, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK md. 230), **ERÜHFD**, C. 13, S. 1, 2018, s.71-100.

ŞEKER Muzaffer, Eşin Ölümü Halinde Malların Miras ve Yasal Mal Rejimi Kapsamında Birbirinden Bağımsız Olarak Tasfiye Edilmesi ve Özellikle Sağ Kalan Eşin Aile Konutu ve Ev Eşyası Üzerinde Miras ve Yasal Mal Rejimi Hükümlerinden Kaynaklanan Hakları, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1, 2007, s. 435-450

ŞENGÜL Mehmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Katılma Alacağının İfasına İlişkin Hüküm ve Sonuçlar, **ERÜHFD**, C. 7, S.3-4, Kayseri 2012, s. 61-98

ŞENOCAK Zarife, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Artık Değere Katılma İle İlgili Mal Rejimi Sözleşmeleri ve Tenkisi, **AÜHFD**, C. 58, S. 2, 2009, s. 377-411 (Artık Değere Katılma olarak kısaltılmıştır.)

- ŞIPKA Şükran, **Aile Konutu ve İlgili İşlemlerde Diğer Eşin Rızası**, Beta Yayınları, İstanbul 2002
- ŞIPKA Şükran, Türk Hukukunda Eşlerin Hukuki İşlem Özgürlüğünün Sınırları, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni**, C. 35, S.1, Ekim 2016, s. 47-58.
- ŞIPKA Şükran, **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar**, On İki Levha Yayıncılık, Kasım 2011, (Katılma Rejimi olarak kısaltılmıştır.)
- ŞIPKA Şükran, AKTEPE ARTIK Sezin, Katılma Alacağı Davası Belirsiz Alacak Davası Olarak Açılabilir mi?, **DEÜHFD**, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 431-457
- ŞIPKA Şükran, ÇELİKEL Ali Yaşar, Boşanma Davası Devam ederken Taraflardan Birinin Ölmesinin Maddi Hukuk Bakımından Sonuçları, **Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, 2017, s. 177-188
- ŞIPKA Şükran, DEMİR Pınar Özlem, İsviçre Federal Mahkemesi'nin 'Edinilmiş Malların Tasfiyesi'ne İlişkin Bir Kararının İncelenmesi (BGE 118 II 27 -31), **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s. 255-262.
- ŞIPKA Şükran, KAPLAN Hasan Ali, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na Göre Eşlerin Artık Değere Katılma ve Paylaşma Oranı İle İlgili Olarak Yapacakları Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi, **Prof. Dr. Necip Kocayusufpaşaoğlu İçin Armağan**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s.263-274. (Mal Rejimi Sözleşmelerinin Altsoya Etkisi olarak kısaltılmıştır.)
- ŞIPKA Şükran, ÖZDOĞAN Ayça, **Türk Hukukunda Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar Yargı Kararları Işığında Soru ve Cevaplarla Eşler Arasındaki Malvarlığı Davaları**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017 (Malvarlığı Davaları şeklinde kısaltılmıştır.)
- TAŞ KORKMAZ Hülya, Boşanma Davasında Sağ Kalan Eşin Bu Sıfatla Mirasçılığına Son Vermek Amacıyla Mirasçılar Tarafından Davaya Devam Edilmesi, **DEÜHFD**, C. 16, Özel Sayı, 2014, s. 1413-1481
- TEKİNAY Selahattin Sulhi, **Türk Aile Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul 1984
- TOKAT Hüseyin, Gaipliğın Aile Hukuku Yönünden Sonuçları, **SÜHFD**, C. 25, S.2, 2017, s. 523-575. (Gaipliğın Sonuçları olarak kısaltılmıştır.)
- TOPUZ Seçkin, Boşanma Davasında Sağ Kalan Eşin Mirasçılık Sıfatını Kaybetmesinin (Tmk M.181 F.2) Miras Hakkını Koruyan Anayasa'nın 35. Maddesi Yönünden İncelenmesi, **İÜHFM**, C. 70, S. 2, 2012, s. 221-256

- TUTUMLU Mehmet Akif, Boşanma Davası Sürerken Davacının Ölümü Sebebiyle Mirasçıların Davayı Takibi Yönünden Uygulanması Gereken Usul Kuralları, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 2, 2002, s. 111-127
- UZUN Bayram, ÇOLAK Hüsniye Ebru, The Issues of Women's Property Acquisition in Turkey, **XXIV FIG International Congress 2010**, Sydney Australia, 11-16 April 2010
- ÜNSAL Neslihan, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminin Eşlerin Malvarlığı Üzerindeki Etkisi Ve Katılma Alacağı**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bölümü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2010
- VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, **Türk Medeni Hukuku Cilt III Aile Hukuku Cüz 1**, Sermet Matbaası, İstanbul 1960
- YAĞCIOĞLU Ali Haydar, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Eşlerin Yasal Alım Hakkı**, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2007
- YENİCE CEYLAN Özge, Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Ekleneyecek Değerler, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, S. 2018/2, s. 213-243
- ZEVKLİLER Aydın, HAVUTÇU Ayşe, **Medeni Hukuk Temel Bilgiler**, Seçkin Yayınları, Ankara 2003
- ZEVKLİLER Aydın, HAVUTÇU Ayşe, ERTAŞ Şeref, ACABEY Mehmet Beşir, **Yeni Medeni Kanuna Göre Medeni Hukuk**, Turhan Yayınları, Ankara 2018
- ZEYTİN Zafer, **Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, (Katılma Rejimi olarak kısaltılmıştır.)
- ZEYTİN Zafer, ERGÜN Ömer, **Türk Medeni Hukuku**, Seçkin Yayınları, Ankara 2017
- ZEYTİN Zafer, Yasal Mal Rejiminde Katkı Alacağı ve Değer Artış Payı Alacağı İlişkisi, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 10, S. 36, 2011, s. 299-317